

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τίτλος Εργασίας:

**«Το ζήτημα της ασφάλειας και της ασφάλισης της
δημόσιας περιουσίας με έμφαση στα πολιτιστικά
αγαθά»**

Title:

**“The issue of safety and security of public
property with an emphasis on cultural goods”**

ΚΑΡΑΟΛΑΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

KARAOLANIS STAMATIS

Επιβλέπων Καθηγητής: Ηγουμενάκης Γεώργιος

Supervisor: Igoumenakis George

Πάτρα 2015

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ABSTRACT	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο – Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	8
1.1. Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ.....	8
1.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΚΑΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	10
1.3. Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	12
1.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο – ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	16
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	16
2.2. ΣΥΝΤΟΜΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	17
2.3. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	20
2.4. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	22
2.5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΥΨΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ.....	24
2.6. ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο – Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	26
3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ...	26
3.1.1. Ορισμοί	26
3.1.2. Κατηγορίες δημοσίων κτημάτων.....	26
3.1.3. Δικαιώματα δημοσίου	28
3.1.4. Φορείς διαχείρισης δημόσιας περιουσίας.....	28
3.1.4.1. Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ)	30
3.1.4.2. Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ)	31
3.2. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ.....	33

3.2.1. Διακυβεύματα.....	34
3.3. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	35
3.3.1. Εκτάσεις που μεταβιβάζονται από το Δημόσιο στο ΤΑΙΠΕΔ.....	36
3.3.2. Εκποίηση του «φυσικού» πλούτου της χώρας.....	38
3.4. ΤΡΟΠΟΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	40
3.5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο – Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ	45
4.1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	45
4.2. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ.....	47
4.2.1. Η Συνθήκη για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς	49
4.2.2. Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών.....	51
4.2.3. Η Οδηγία 93/7/ΕΟΚ για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους-μέλους.....	52
4.2.4. Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας.....	53
4.3. ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ	55
4.4. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΚΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	57
4.5. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	66
5.1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	66
5.2. Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ.....	67
5.3. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	68
5.3.1. Κατάρτιση Ερωτηματολογίων.....	68

5.3.2. Δειγματοληψία και απογραφή	69
5.4. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	70
5.5. Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΥΛΙΚΟΥ	71
5.5.1. Τύπος συνέντευξης.....	72
5.5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	75
5.6. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ.....	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣ.....	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	103
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Ηγουμενάκη Γεώργιο, για τη συνεχή στήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές του καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους όσοι απάντησαν με προθυμία στα ερωτηματολόγια και βοήθησαν στην ολοκλήρωση της έρευνάς μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κύριο Λούπη Μιχάλη, και όλο το τμήμα των Δημοσίων Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για τη συνέντευξη και τα στοιχεία που μου παραχώρησαν με σκοπό την προβολή της θέσης της πολιτείας επί του θέματος της δημόσιας περιουσίας.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους δικούς μου ανθρώπους για τη συμπαράστασή τους, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας αλλά και για όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος μέσα από την παρούσα πτυχιακή εργασία είναι η παρουσία και ανάλυση του ζητήματος της ασφάλεια και της ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας όπως αυτή παρουσιάζεται σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή στα πολιτιστικά αγαθά και την κληρονομιά μας.

Ξεκινήσαμε την εργασία μας, παρουσιάζοντας τη δομή του πολιτικού συστήματος στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα, προβάλαμε το ρόλο του δημόσιου τομέα σήμερα, τις αρχές μιας καλής διοίκησης αλλά και μεταρρυθμίσεις που μπορούν να βελτιώσουν τη δημόσια διοίκηση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο μιλήσαμε για την οικονομική κρίση και το δημόσιο έλλειμμα που δημιουργήθηκε στον δημόσιο τομέα. Παρουσιάσαμε ένα σύντομο χρονικό της ελληνικής κρίσης, τα αίτιά της και τις επιπτώσεις της στην εγχώρια οικονομία. Αναφερθήκαμε στους παράγοντες που προσδιορίζουν το ύψος και την εξέλιξη του δημοσίου χρέους, και για τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ του χρέους και του ελλείμματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφερθήκαμε εκτενέστερα στη δημόσια περιουσία της Ελλάδας. Έγινε λόγος για γενικά στοιχεία των δημοσίων κτημάτων, για φορείς που διαχειρίζονται τη δημόσια περιουσία, για το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ), για τις εκτάσεις που μεταβιβάζονται σε αυτό και γενικότερα, για τον κίνδυνο που διατρέχει η περιουσία του δημοσίου εξαιτίας της κρίσης. Τέλος αναφερθήκαμε στους τρόπους αξιοποίησής της αλλά και ασφάλειάς της.

Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά στην προστασία των πολιτιστικών αγαθών της χώρας που ανήκουν στην δημόσια περιουσία και κινδυνεύουν λόγω της κρίσης. Μιλήσαμε λοιπόν για τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, για την προστασία τους βάσει ψηφισμένων νόμων από την Ευρώπη αλλά και την Ελλάδα. Τέλος, παρουσιάσαμε τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους που ανήκουν στο δημόσιο και κινδυνεύουν με εκποίηση.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύουμε τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνάς μας.

ABSTRACT

The goal through this thesis is to present and analyze the issue of safety and security of public property as it is today, with particular emphasis and attention to culture and our heritage.

We started our paper, presenting the structure of the political system in our country. More specifically, we presented the role of the public sector today, the principles of good governance and some reforms that can improve the public administration.

In the second chapter we talked about the economic crisis and the deficit created in the public sector. We presented a brief chronicle of the Greek crisis, its causes and its impact on the domestic economy. We discussed the factors that determine the level and the pattern of public debt, and the difference between debt and deficit.

In the third chapter we discussed extensively about the public property in Greece. We talked about general aspects of public lands, about institutions managing the public assets, about the Fund for the Development of Asset (HRADF), and the land that has been transferred to it, and generally, about the risk that the assets of the public have to face because of crisis. Finally we discussed the ways of utilization and security.

The fourth chapter is about the protection of the cultural heritage of our country that belongs to the public property and face the risk of the crisis. So we talked about the importance of cultural heritage and about its protection under laws voted from Europe and Greece. Finally, we presented the monuments and archaeological places which belong to the public and they face the risk of alienation.

In the fifth chapter we discuss the methodology that have been used to conduct our research.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1. Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Δημόσια Διοίκηση είναι το εκτελεστικό όργανο των αποφάσεων της εκάστοτε κρατικής εξουσίας, ο διαμεσολαβητής μεταξύ εξουσίας και πολιτών. Με άλλα λόγια, δημόσια διοίκηση είναι η οργάνωση που ρόλος της είναι η συγκεκριμενοποίηση και υλοποίηση των στόχων που θέτει η πολιτική ηγεσία με τις αποφάσεις της. Αποστολή της πλέον και η εξυπηρέτηση των υποθέσεων του πολίτη και όχι απλά η εξουσιαστική επιβολή άνωθεν αποφάσεων.

Η δημόσια διοίκηση σαν θεσμός και σαν οργάνωση διακρίνεται από τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς και οργανώσεις, γιατί σαν στοιχείο του κρατικού μηχανισμού από τη μια έχει τα ειδικά χαρακτηριστικά και τους ειδικούς στόχους που αντιστοιχούν στο ίδιο το κράτος και από την άλλη στα πλαίσια αυτά, διαθέτει μια δική της σχετική αυτονομία. Συνεπώς η δημόσια διοίκηση δεν είναι αναπαραγωγή μιας όποιας κοινής μορφής οργάνωσης της κοινωνίας ούτε απλή αντανάκλαση της κοινωνικής τάξης, αλλά όπως και το κράτος ένας ενεργός παράγοντας, όχι ουδέτερος, που τόσο οι στόχοι του όσο και η λειτουργία και η οργάνωση του αντιστοιχούν πριν απ' όλα στους στόχους του κράτους. Συνεπώς, η δημόσια διοίκηση διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία ακριβώς γιατί διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία και η φύση του κράτους (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 3-4).

Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα θεμελιώθηκε κατά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους στα πρότυπα της γραφειοκρατικής οργάνωσης, της συγκεντρωτικής και ιεραρχικής διάρθρωσης του 19^{ου} αιώνα.

Η δημόσια διοίκηση και η εξουσία που πηγάζει από αυτήν οργανώνεται με συγκεκριμένους τρόπους, οι οποίοι αποτελούν τα συστήματα διοικητικής οργάνωσης, έτσι ώστε η εξουσία αυτή αφενός να ασκείται σε ολόκληρη την επικράτεια και αφετέρου να επιλύει όλα τα προβλήματα της κοινωνικής και πολιτειακής ζωής στο πλαίσιο λειτουργίας του κράτους δικαίου.

Τα συστήματα διοικητικής οργάνωσης, γενικότερα, έχουν τις εξής μορφές: το συγκεντρωτικό σύστημα, το αποκεντρωτικό σύστημα και το σύστημα της διοικητικής αυτοδιοίκησης.

Στην Ελλάδα συνυπάρχουν, κατά το Σύνταγμα, τα τρία προαναφερόμενα συστήματα: οι κεντρικές υπηρεσίες ασκούν ειδικές αρμοδιότητες, κατευθύνουν, συντονίζουν και ελέγχουν τα περιφερειακά όργανα. Τα περιφερειακά όργανα έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειας τους.

Μονάδες διοικητικής οργάνωσης είναι οι δημόσιες υπηρεσίες και οι αρχές. Οι αρχές είναι τα μονοπρόσωπα ή συλλογικά όργανα του κράτους ή των ΝΠ, που ασκούν αρμοδιότητα έκδοσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των αρχών είναι η άσκηση αποφασιστικής αρμοδιότητας. Οι δημόσιες υπηρεσίες, υπό την ουσιαστική έννοια του όρου, είναι η δραστηριότητα δημόσιων νομικών προσώπων ή και ιδιωτών, που ενεργούν κατά παραχώρηση, με αντικείμενο τη θεραπεία βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου. Δημόσιες υπηρεσίες, υπό την τυπική ή οργανική έννοια του όρου, είναι διοικητικά όργανα στα οποία ανατέθηκε από το νόμο η διαχείριση ορισμένων διοικητικών υποθέσεων. Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι η θεραπεία του δημοσίου συμφέροντος (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 3-4).

Όργανα διοικητικής οργάνωσης είναι τα φυσικά πρόσωπα τα οποία φέροντας δημόσια εξουσία εκφράζουν με τις πράξεις τους τη βούληση της δημόσιας διοίκησης. Πρόκειται για τα όργανα του νομικού προσώπου του κράτους ή άλλων ΝΠ, τα οποία εκτελούν τη βούληση του κράτους ενεργώντας αντί γι' αυτό, το οποίο, με βάση την κρατούσα οργανική θεωρία, αναγνωρίζεται ως κοινωνική οντότητα, με βούληση ιδιαίτερη από εκείνη των οργάνων του.

1.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΚΑΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Κάθε κοινωνία χρειάζεται ένα δημόσιο τομέα, για τον οποίο ο πιο σημαντικός τομέας είναι να ορίσει τις αρχές λειτουργίας της κοινωνίας. Ένας δεύτερος ρόλος της κυβέρνησης είναι να παρέχει εκείνες τις δημόσιες υπηρεσίες που είναι σημαντικές για το δημόσιο ενδιαφέρον. Οι εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις θεωρούν ότι πρέπει να διαχειριστούν τις ουσιαστικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως αστυνόμευση, έλεγχος πυρκαγιάς, πάρκα, βιβλιοθήκες, ενέργεια, υγιεινή, οδική κατασκευή, εκπαίδευση και εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης. Ένας τρίτος ρόλος είναι να παρασχεθούν οι απαραίτητες δημόσιες υπηρεσίες που ούτε ο ιδιωτικός τομέας ούτε ο μη κερδοσκοπικός θέλει να χειριστεί ή μπορεί με βάση τους υπάρχοντες πόρους. Κατά συνέπεια οι κυβερνήσεις παρέχουν χαρακτηριστική βοήθεια στους φτωχούς ανεξάρτητα ή μαζί με τις αντιπροσωπείες από το μη κερδοσκοπικό τομέα (Kotler & Lee, 2007: 23).

Οι αρχές καλής διοίκησης στο δημόσιο τομέα είναι συναφείς με την αρχή της νομιμότητας και έχουν υποστεί τη σχετική νομολογιακή επεξεργασία. Οι αρχές αυτές είναι:

- Η προαγωγή του κοινού και συλλογικού συμφέροντος των πολιτών και όχι των ιδίων συμφερόντων προσώπων, αλλά και η ανιδιοτελής άσκηση της δημόσιας υπηρεσίας.
- Η τήρηση των προϋποθέσεων της χρηστής και έντιμης διοίκησης, αλλά και η εναρμόνιση με τα αίσθημα δικαίου που επικρατεί στην κοινωνία, αποτελεί όρο αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης των πολιτών προς αυτήν. Επίσης, η αποφυγή της διαφθοράς, του χρηματισμού και της ιδιοτέλειας μπορεί να ικανοποιήσει το «δικαίωμα χρηστής διοίκησης» των πολιτών, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η ταχύτητα, η συνέπεια, η συνοχή της διοίκησης αποτελούν καλές πρακτικές για την εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Ο σεβασμός στα δικαιώματα και την εμπιστοσύνη του πολίτη προς το Κράτος και τις δημόσιες αρχές, που δεν πρέπει να διαψεύδουν τις προσδοκίες που οι ίδιες προξένησαν.

- Η αποτελεσματικότητα, η αποδοτικότητα της ποιότητας και ενότητας στη δράση της Διοίκησης, ώστε να δρα με ταχύτητα, οικονομία και τρόπο συνεπή προς την ενότητα και τη συνοχή του κράτους.
- Η αρχή της συνέχειας και σταθερότητας της διαρκούς λειτουργίας στη δράση της δημόσιας διοίκησης.
- Η ίση μεταχείριση των πολιτών και η αμερόληπτη δράση της διοίκησης που πρέπει να τους αντιμετωπίζει με ουδετερότητα και ισότητα.
- Η διαφανής, φανερή, ήπια δράση της διοίκησης, που πρέπει να μην είναι υπέρμετρα αυστηρή απέναντι στον πολίτη, τον οποίον πρέπει να σέβεται, να προστατεύει και να διευκολύνει την εξυπηρέτησή του (Μακρυδημήτρης, Α., 2010: 239-241).

1.3. Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Το ξέσπασμα της ελληνικής κρίσης και η παρατεταμένη ύφεση έκανε ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε τομείς νευραλγικούς, των οποίων η αποτελεσματική λειτουργία θα μπορούσε να συμβάλλει στη μείωση του δημόσιου χρέους και ελλείμματος.

Η κρίση λειτούργησε ως καταλύτης για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ειδικά για χώρες όπως η Ελλάδα, οι οποίες υπέγραψαν συμφωνίες για διεθνή και ευρωπαϊκή βοήθεια που έθεταν ως προαπαιτούμενο μια σειρά από ριζικές αλλαγές και στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Έχοντας ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη, την ενίσχυση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας και τη βελτίωση των επενδύσεων, η ελληνική πολιτικοδιοικητική μηχανή καλείται να προβεί στο σχεδιασμό, συντονισμό, εφαρμογή και παρακολούθηση μιας σειράς διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Προαπαιτούμενο της βιωσιμότητας των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων είναι η αποτελεσματική και λειτουργικά εύρυθμη ελληνική δημόσια διοίκηση (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 2-3).

Ωστόσο, τα χαρακτηριστικά του ελληνικού διοικητικού συστήματος κάθε άλλο παρά επιβεβαιώνουν την ύπαρξη του ανωτέρω προαπαιτούμενου. Η οργάνωση και λειτουργία του ελληνικού κράτους στηρίζεται σε αντινομίες και ατελέσφορες μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις. Η κυριαρχία του πελατειακού συστήματος που εκδηλώνεται τόσο σε ό,τι αφορά τις προσλήψεις και τους διορισμούς στο δημόσιο, όσο και στην κρατική συμπεριφορά απέναντι στην κοινωνία και την οικονομία, συνιστά τη βασική αιτία για τη «διοικητική κακοδαιμονία». Η δημόσια διοίκηση είναι το ανεστραμμένο είδωλο της πολιτικής ζωής. Παράλληλα, η πληθώρα δομών και προσώπων (ιδίως σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας σε κάθε υπουργείο), ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων, η απουσία πολιτικής ανάπτυξης και διαχείρισης ανθρωπίνων και υλικών πόρων και η απουσία συσχέτισης δαπανών, στόχων και αποτελεσμάτων συνιστούν γνωρίσματα του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται σε έκθεση του ΟΟΣΑ, η προφανής ανικανότητα των διαδοχικών ελληνικών κυβερνήσεων να εφαρμόσουν μέτρα που θεσπίστηκαν, μπορεί να αναζητηθεί σε σημαντικές διαρκείς αδυναμίες της

λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Η ελληνική κεντρική διοίκηση χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικές δομές, ανεπαρκή πρόσβαση στην πληροφόρηση και έλλειψη συντονισμού. Αυτά τα προβλήματα, υπήρξαν το χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελληνικού διοικητικού συστήματος, πολύ πριν την οικονομική κρίση, με σημαντικό κόστος για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Η ελληνική ιδιαιτερότητα του δημόσιου τομέα δεν έγκειται στο μέγεθος του και τη δημόσια δαπάνη για μισθούς και τα λειτουργικά έξοδα, αλλά στη χαμηλή αποδοτικότητα και στην παροχή λίγων και χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Στόχος εξακολουθεί να είναι ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και η βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητάς της. Ένας στόχος, που παρά τα διάφορα και αρκετές φορές προς τη σωστή κατεύθυνση μέτρα που ελήφθησαν κατά περιόδους, δεν έχει επιτευχθεί έως σήμερα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση συνιστούν «ορφανές» μεταρρυθμίσεις, καθώς κανείς στον πολιτικό στίβο δεν εναντιώνεται ρητά σε αυτές, αλλά και κανείς δεν τις υποστηρίζει σθεναρά (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 2-3).

Η απάντηση στην κρίση επιχειρήθηκε να δοθεί με το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Μάιος 2010), όπως συμπληρώθηκε και με το Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Φεβρουάριος 2012). Άμεσης προτεραιότητας σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής ήταν οι μειώσεις των μισθών στο δημόσιο τομέα και η κατάργηση του 13ου και 14ου μισθού. Μεταξύ των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ήταν και ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης μέσω της αναδιοργάνωσης των διαδικασιών πρόσληψης και της ολοκλήρωσης της ενιαίας αρχής πληρωμών, της εισαγωγής ενός απλουστευμένου συστήματος αποδοχών, της βελτίωσης των πρακτικών προμηθειών, την αναμόρφωση του συστήματος υγείας, της αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αξιολόγησης της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Κεντρικός στόχος παραμένει η εξοικονόμηση πόρων και η βελτίωση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.

1.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση συγκροτούν μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου εξόδου από την κρίση. Για το συγκεκριμένο ζήτημα κατά καιρούς διατυπώθηκαν προτάσεις από τους πάντες καθώς είναι ένα θέμα το οποίο απασχόλησε και απασχολεί όλο τον κόσμο.

Η οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης συνιστά σημαντικό παράγοντα στην επίτευξη της εξόδου από την κρίση, στόχος που δεν απουσιάζει από τα διεθνή σχέδια. Τόσο το πρώτο Μνημόνιο (Πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής - Μάιος 2010), όσο και οι μεταγενέστερες συμφωνίες της 21ης Ιουλίου 2010 και της 26ης Οκτωβρίου 2010, αλλά και το Δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής (Μάρτιος 2012) περιλαμβάνουν το αίτημα για μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση. Τον Ιούλιο του 2011, συστάθηκε Ομάδα Δράσης για την Ελλάδα, κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης, προκειμένου να παρασχεθεί τεχνική βοήθεια και εμπειρογνώσια από Κράτη Μέλη και ευρωπαϊκούς ή διεθνείς οργανισμούς (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 10-11).

Μεταξύ των στόχων που προτάσσονται είναι και η δημιουργία μιας σύγχρονης διοίκησης. Τα προβλήματα στον τομέα της δημόσιας διοίκησης που επιτάσσουν ριζικές μεταρρυθμίσεις αφορούν στην «έλλειψη ικανότητας για την εφαρμογή της πολιτικής, τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, την είσπραξη φόρων, το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό, την αποτελεσματική και καινοτόμο λειτουργία των δημόσιων συμβάσεων, την πληρωμή των προμηθευτών ή την έγκαιρη παροχή δικαστικού ελέγχου στους πολίτες». Επιπρόσθετα προβλήματα συνιστούν το περίπλοκο νομικό πλαίσιο και η επικέντρωση της διοίκησης στην παραγωγή και όχι στην εφαρμογή των νόμων.

Μεταξύ των στόχων είναι: α) η βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της λογοδοσίας και της ακεραιότητας της διοίκησης και η απλούστευση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων από αυτή, β) η ύπαρξη ενός ισχυρού κέντρου λήψης αποφάσεων με ουσιαστικό διυπουργικό συντονισμό και γ) η δημιουργία των απαραίτητων δομών σε κάθε αρμόδιο υπουργείο για την αποτελεσματική παρακολούθηση των

διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών, του εσωτερικού ελέγχου και του λογιστικού ελέγχου, της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων και της ΤΠΕ.

Οι προτάσεις και συστάσεις για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, όπως διατυπώνονται στο πλαίσιο εκθέσεων και πορισμάτων αφορούν στους ακόλουθους τομείς και μπορούν να κωδικοποιηθούν ως εξής:

- i. Στρατηγικός σχεδιασμός, προγραμματισμός, παρακολούθηση υλοποίησης και αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων
- ii. Συντονισμός
- iii. Στρατηγική διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού για το σύνολο της διοίκησης
- iv. Μεταρρύθμιση δομών και μεθόδων εργασίας
- v. Απλοποίηση των νομικών και διοικητικών διαδικασιών
- vi. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση - Ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης των δεδομένων και των πληροφοριών
- vii. Εξορθολογισμός και μείωση των δημοσίων δαπανών (Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ., 2013: 10-11).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η έννοια της κρίσης, ως πολυδιάστατη, έχει αποδοθεί ποικιλοτρόπως, ακόμη και από απλούς ανθρώπους για να περιγράψουν με μια λέξη ότι αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο πρόβλημα, ότι διανύουν μια περίοδο ανωμαλίας και αντικανονικότητας ή βρίσκονται σε κρίσιμη φάση.

Στην ελληνική γλώσσα, η λέξη κρίση προέρχεται από το ρήμα κρίνω θέλοντας να χαρακτηρίσει μια μη κανονική κατάσταση. Μια κατάσταση κρίσιμη, δύσκολη, επικίνδυνη. Συγκεκριμένα κρίση είναι μια εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας και μπορεί να προσλάβει διαβαθμίσεις αντικανονικότητας από μια κατάσταση απλής διαταραχής μέχρι την κατάσταση μη ελεγχόμενων εκρηκτικών γεγονότων και την κατάσταση του χάους και του πανικού. Συνεπώς, μια κρίση εμπεριέχει μια απειλή σχετικά με τους πόρους και τους ανθρώπους, την απώλεια του ελέγχου και ορατές ή αόρατες συνέπειες στους ανθρώπους, τους πόρους και τους οργανισμούς (Ρεγκούκος, Π., 2013: 106).

Για να οριστεί η οικονομική κρίση χρησιμοποιούνται συνήθως οι έννοιες από τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οικονομικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι είναι το φαινόμενο των επαναλαμβανόμενων διακυμάνσεων της γενικής οικονομικής δραστηριότητας, που παρατηρούνται για μια περίοδο ετών.

Μία κρίση μπορεί να αποτελείται από τέσσερα διαφορετικά και διακριτά στάδια. Ο συνήθης κύκλος ζωής μιας κρίσης ακολουθεί τα παρακάτω στάδια:

1. Στάδιο Επιμόρφωσης της κατάστασης ή Πρόδρομων συμπτωμάτων.
2. Στάδιο εκδήλωσης-κορύφωσης της κρίσης.
3. Στάδιο των επιπτώσεων.
4. Στάδιο επίλυσης- ομαλοποίησης (Ρεγκούκος, Π., 2013: 106).

2.2. ΣΥΝΤΟΜΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Παρά το γεγονός ότι τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είχαν αρχίσει να διογκώνονται σοβαρά κατά τη διάρκεια της διετίας 2008 -2009 (γεγονός που ουσιαστικά οδήγησε και καθόρισε την πρόωρα προκηρυγμένη εκλογική διαδικασία της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009), δεδομένης της γενικότερης οικονομικής κρίσης που εκδηλώθηκε σε διεθνές επίπεδο, το θέμα των δυσμενών προοπτικών της ελληνικής οικονομίας άρχισε να κλιμακώνεται μετά την ανάληψη της εξουσίας από το κόμμα του ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα εντός του Νοεμβρίου 2009.

Επιχειρώντας μια σύντομη παρουσίαση του χρονολογίου της ελληνικής οικονομικής κρίσης, όπως αυτή εκδηλώθηκε και κλιμακώθηκε κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο, δηλαδή από τις εκλογές της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009 και έως την πρωθυπουργική ανακοίνωση της προσφυγής της χώρας στο μηχανισμό στήριξης Ευρωπαϊκής Ένωσης – Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στις 23 Απριλίου 2010, αναγνωρίζονται οι ακόλουθοι ενδιάμεσοι σταθμοί και γεγονότα:

---

4 Οκτωβρίου 2009:	Εκλογική νίκη του κόμματος ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 43,92%
Νοέμβριος 2009:	Αρχίζει η σταδιακή άνοδος των spreads των ελληνικών ομολόγων, σηματοδοτώντας την είσοδο της εθνικής οικονομίας σε μια προβληματική φάση με δυσκολία δανεισμού από τις διεθνείς αγορές.
21 Νοεμβρίου 2009:	Η Ελλάδα ανακοινώνει ότι το έλλειμμα του 2009 είναι 12,5 % του ΑΕΠ έναντι του περίπου 6% που αναφερόταν επισήμως (δήλωση Προέδρου Eurogroup Ζαν – Κλοντ Γιούνκερ «Το παιχνίδι τελείωσε»)
24 Δεκεμβρίου 2009	Ψηφίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2010 που προβλέπει μικρές αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις, περικοπές επιδομάτων και αύξηση φόρου κατανάλωσης, αλλά δεν εμφανίζονται δείγματα θετικής ανταπόκρισης από Κομισιόν και διεθνείς αγορές.

- 14 Ιανουαρίου 2010** Η νέα ελληνική κυβέρνηση ανακοινώνει το πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης (συνολικό ύψος 11,5 δις ευρώ) αναθεωρώντας τον προϋπολογισμό, ενώ τα spreads των 10ετών ομολόγων βρίσκονται στις 294 μονάδες.
- 28 Ιανουαρίου 2010** Στο Νταβός της Ελβετίας, ο Έλληνας πρωθυπουργός συναντάται με πολιτικούς ηγέτες και τραπεζίτες και καθίσταται πλέον σαφές ότι το πρόγραμμα σταθερότητας δεν αρκεί για την αντιστροφή του αρνητικού κλίματος.
- 3 Φεβρουαρίου 2010** Εγκρίνεται από την Ε.Ε., το υποβληθέν από την ελληνική κυβέρνηση Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης.
- 11 Φεβρουαρίου 2010** Ο Έλληνας Πρωθυπουργός συναντάται στις Βρυξέλλες με τη Γερμανίδα Καγκελάρια, Α. Μέρκελ, τον Γάλλο Πρόεδρο Ν. Σαρκοζί και τους κ.κ. Ζ. Κ. Τρισέ, Χ. Μπαρόζο και Β. Ρομπέι και συζητούν το θέμα της οικονομικής στήριξης της Ελλάδας, προκειμένου να αποφευχθεί η μετάδοση της κρίσης χρέους στην υπόλοιπη Ευρωζώνη
- 15 & 16 Φεβρουαρίου 2010** Αποφασίζεται από το Eurogroup και το Ecofin η υπαγωγή της Ελλάδας σε καθεστώς σκληρής δημοσιονομικής επιτήρησης
- 3 Μαρτίου 2010** Η κυβέρνηση ανακοινώνει το δεύτερο, σκληρό πακέτο μέτρων εξοικονόμησης δαπανών συνολικού ύψους 4,5 δις ευρώ από περικοπές αποδοχών στο Δημόσιο και αύξηση φορολογίας (δήλωση Γ. Α. Παπανδρέου «κάναμε το χρέος μας, περιμένουμε από την Ευρώπη να πράξει το δικό της»)
- 25 Μαρτίου 2010** Στην Σύνοδο κορυφής της Ε.Ε., οι κρίσιμες διαβουλεύσεις στην Ε.Ε. καταλήγουν στην απόφαση για τη συγκρότηση ενός μικτού μηχανισμού στήριξης με τη συμμετοχή της Ε.Ε. και του Δ.Ν.Τ. για την παροχή οικονομικής στήριξης στην Ελλάδα.
- 11 Απριλίου 2010** Εξειδικεύεται μέσω τηλεδιάσκεψης, η μορφή του μηχανισμού στήριξης για την ελληνική οικονομία, γεγονός που φαίνεται να κατευνάζει προσωρινά τις αγορές.

---

15 Απριλίου 2010

Ο Υπουργός Οικονομικών, κ. Γ. Παπακωνσταντίνου, ζητά με επιστολή του προς τους επικεφαλής των αρμοδίων οργάνων της Ε.Ε., της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Δ.Ν.Τ. (Ρεν, Τρισέ και Στρος Καν αντίστοιχα) για ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για την οικονομική βοήθεια προς την Ελλάδα.

23 Απριλίου 2010

Ανακοινώνεται δια στόματος του Έλληνα Πρωθυπουργού, κ. Γ. Α. Παπανδρέου, από το Καστελόριζο, η επισημοποίηση του αιτήματος της Ελλάδας για προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης Ε.Ε. – Δ.Ν.Τ. («Βρισκόμαστε σε μια δύσκολη πορεία, μια νέα Οδύσσεια για τον Ελληνισμό») (Εφημερίδα Καθημερινή, 2010: 4).

2.3. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Τα αίτια της οικονομικής κρίσης πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο και οξύτερο τρόπο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομικής μας είναι ύπαρξη διαθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στην κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών (Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα, 2013, <http://el.wikibooks.org/wiki/wiki/Οικονομική_κρίση_Αιτίες_και_αποτελέσματα>).

Η σημερινή κρίση ξεκίνησε από την ταυτόχρονη συνύπαρξη των ακόλουθων τριών παραγόντων:

1) Η φούσκα στις τιμές των ακινήτων σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ, η οποία διευκόλυνε την υπερ-κατανάλωση, με αποτέλεσμα την υπερθέρμανση της οικονομίας και την αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, όπως πολλές φορές συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις. Στη χρονική περίοδο 2000-2006, οι τιμές των κατοικιών αυξήθηκαν πάνω από 100%, αλλά έκτοτε έχουν σταθεροποιηθεί και από το 2007 μειωθεί κατά περίπου 13%, ενώ η πτώση συνεχίζεται.

2) Η ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου (subprime), από 9% των συνολικών στεγαστικών το 2003 σε 24% το 2007, δηλαδή μια αχαλίνωτη πιστωτική επέκταση σε κατηγορίες νοικοκυριών που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία θα αναπροσαρμόζονταν στη συνέχεια. Πολλές φορές οι τράπεζες αναλάμβαναν να πληρώσουν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα, επειδή το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής! Και είχε πρόβλημα αποπληρωμής, καθώς με την άνοδο των επιτοκίων τη περίοδο 5/2004 – 6/2006, οι μηνιαίες δόσεις αυξάνονταν. Η έντονη αναζήτηση νέων πελατών από τις τράπεζες φαίνεται και από το γεγονός ότι τα περιθώρια επιτοκίων για τα μη φερέγγυα νοικοκυριά διαρκώς μειώνονταν.

3) Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό και τους επενδυτές μέσω τιτλοποιήσεων, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν

το ύψος του κινδύνου και υπήρξαν επιρρεπείς στις τότε υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά αυτή του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στη συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για επιπλέον δανειοδοτήσεις, χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους καταθέτες. Οι τιτλοποιήσεις έγιναν μηχανές παραγωγής χρήματος. Μάλιστα, όλο και μεγαλύτερα ποσοστά στεγαστικών δανείων άρχισαν να διεκπεραιώνονται μέσω τιτλοποιήσεων από μη παραδοσιακούς οργανισμούς, οι οποίοι δεν είχαν εγγύηση του αμερικανικού δημοσίου (30% το 2002, 54% το 2006) (Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα, 2013, <http://el.wikibooks.org/wiki/wiki/Οικονομική_κρίση_Αιτίες_και_αποτελέσματα>).

Η κρίση που ξεκίνησε από τις αγορές των ΗΠΑ επηρέασε όλη την υφήλιο. Όσος πέρασε ο καιρός βγήκε στην επιφάνεια η σοβαρότητα της κρίσης και το πρόβλημα πήρε διαφορετικές διαστάσεις. Η κρίση αν και πρωτοπαρουσιάστηκε στις αγορές των ΗΠΑ σε σύντομο χρονικό διάστημα άρχισε να επηρεάζει όλες τις παγκόσμιες αγορές. Έτσι η κρίση από περιφερειακό πρόβλημα έγινε παγκόσμιο. Αν και οι χώρες που επηρεάστηκαν έλαβαν μέτρα σε σύντομο χρονικό διάστημα έγινε φανερό ότι όλες οι χώρες πρέπει να ενεργήσουν από κοινού.

Επιγραμματικά θα λέγαμε ότι οι κυριότερες αιτίες που προκάλεσαν την εμφάνιση και ανάπτυξη της τρέχουσας οικονομικής κρίσης είναι οι εξής:

1. Υπερβολική χρήση Δανειακών Κεφαλαίων (Leverage).
2. Πλημμελής διαβάθμιση πιστοληπτικού κινδύνου (Bond Ratings).
3. Αμοιβές στελεχών στον χρηματοπιστωτικό τομέα (Bonus).
4. Κίνητρα για αλόγιστη χορήγηση στεγαστικών δανείων, ανεξάρτητα από τον πιστοληπτικό κίνδυνο των δανειοληπτών
5. Στεγαστικά δάνεια για αγορά κατοικίας χωρίς συμμετοχή δανειολήπτη.

2.4. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η κρίση ξεκίνησε από τη «φούσκα» στις τιμές των κατοικιών, την αδυναμία αποπληρωμής δανείων από τους «subprime» δανειολήπτες και τα λεγόμενα «τοξικά» ομόλογα. Αρχικά στην οικονομία επικρατούσε μια ανησυχία. Έπειτα όμως η αλματώδης αύξηση της τιμής του πετρελαίου και του χρυσού σηματοδότησε την έκρηξη και την εξάπλωση της κρίσης. Ακόμα και οι ΗΠΑ που πριν την κρίση ακολουθούσαν μια νεοφιλελεύθερη οικονομική πολιτική χωρίς κρατική παρέμβαση, κατά τη διάρκεια της κρίσης δεν δίστασαν να παρέμβουν σθεναρά κρατικοποιώντας μάλιστα και κάποιες τράπεζες. Μετά το ξέσπασμα όμως της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι επιπτώσεις εξαπλώθηκαν διεθνώς και στην πραγματική οικονομία, όπως η μείωση της ζήτησης και του διεθνούς εμπορίου, η μείωση του ΑΕΠ, όπου μάλιστα το ΑΕΠ σημείωσε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης σχεδόν σε όλες τις χώρες διεθνώς. Επιπλέον, σημειώθηκε μια σημαντική οπισθοχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής, μείωση των εισαγωγών και των εξαγωγών από τις αναδυόμενες οικονομίες της Βραζιλίας, Ρωσίας, Ινδίας και Κίνας με αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση της διεθνούς οικονομίας και τη ραγδαία αύξηση των απολύσεων, περικοπών και της ανεργίας. Η αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ επιβραδύνθηκε απότομα στο 3,2% το 2008, από 5,2% που ήταν το 2007 και σε ραγδαία πτώση κατά 1,1% το 2009. Ταυτόχρονα, η αύξηση του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών επιβραδύνθηκε στο 3,2% το 2008, από 6,6% που ήταν το 2007 και 9,3% το 2006, για να σημειώσει δραματική πτώση κατά 11,9% το 2009 (Αγγελόπουλος Κ., 2010: 71-72).

Η πρωτοφανής εξάπλωση και μέγεθος της οικονομικής κρίσης ανάγκασε και οδήγησε στη συντονισμένη αντίδραση των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών προκειμένου να αποφευχθεί περαιτέρω όξυνση της κατάστασης και να εξομαλυνθεί και να υπάρξει σταδιακή αποκατάσταση των συνθηκών της παγκόσμιας οικονομίας. Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών επενέβησαν συγχρονισμένα με σκοπό να εξασφαλίσουν ρευστότητα με εγγυήσεις και περιόρισαν την αστάθεια στα επιτόκια της βραχυπρόθεσμης αγοράς. Η Fed προέβη σε μείωση επιτοκίων, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) πάγωσε τις αυξήσεις και άρχισε να προσανατολίζεται σε πιθανές μειώσεις. Επιπλέον, η ΕΚΤ θεωρείται ότι είναι υπεύθυνη για την επέκταση της χρηματοοικονομικής κρίσης στην Ευρώπη, αφού αρχικά φάνηκε να αδιαφορεί και να αγνοεί για αυτή αυξάνοντας τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα στοχεύοντας στην

αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων υπερεκτιμώντας τις ικανότητες της ισχυρής της οικονομίας και παραβλέποντας τις αδυναμίες ή τα ελλείμματα που μπορεί να εμφάνιζαν κάποιες χώρες της Ευρωζώνης. Αποτέλεσμα ήταν η ραγδαία υποτίμηση του δολαρίου σε σχέση με το Ευρώ, η ραγδαία αύξηση του πετρελαίου και σε συνδυασμό αυτών με την πιστωτική στενότητα και την έλλειψη ρευστότητας ανατράπηκε η αναπτυξιακή δυναμική των χωρών και οικονομιών της Ευρωζώνης.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα λέγαμε ότι οι σημαντικότερες επιπτώσεις που είχε η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης των ετών 2008-2009 είναι οι εξής:

- Κρίση ρευστότητας, καθώς μέσω της μη χορήγησης επαγγελματικών και καταναλωτικών δανείων, θα τεθεί πρόβλημα ρευστότητας στην αγορά και την κατανάλωση.
- Ευκολία παροχής δανείων.
- Αύξηση επιτοκίων, βραχυπρόθεσμα μείωση επενδυτικής δραστηριότητας και περιορισμός καταναλωτικής πίστης.
- Μείωση παραγωγής /μείωση κατανάλωσης/μείωση εθνικού εισοδήματος.
- Μείωση του εμπορικού ισοζυγίου.
- Δραματική πτώση της τιμής του πετρελαίου και, συνεπώς, μείωση του κόστους παραγωγής.
- Πτώση του πληθωρισμού και, συνεπώς, σε επόμενη φάση δημιουργία ζήτησης.
- Πτώση των τιμών των πρώτων υλών και συνεπακόλουθη μείωση του κόστους και του πληθωρισμού. Πτώση στις τιμές των ακινήτων και άρα ευκαιρίες για αγορές (Αγγελόπουλος Κ., 2010: 71-72).

2.5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΥΨΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν το ύψος και την εξέλιξη του δημόσιου χρέους, είναι το ετήσιο πρωτογενές έλλειμμα ή πλεόνασμα, οι δαπάνες για τόκους, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ (η συνολική παραγωγή της χώρας δηλαδή), η ανάληψη νέου χρέους και τέλος οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρώ για το εξωτερικό χρέος και το χρέος με ρήτρα συναλλάγματος.

Το σωρευτικό αποτέλεσμα μεταξύ 2001-2010 στο Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ανέρχεται σε έλλειμμα -159.761 δις €, που σημαίνει ότι το κράτος θα πρέπει αναγκαστικά αυτό το έλλειμμα να το τροφοδοτήσει με ισόποσο δανεισμό.

Παρατηρούμε όμως ότι, ο δανεισμός της Γενικής Κυβέρνησης στο ίδιο διάστημα αυξήθηκε κατά 176.719 δις €. Υπάρχει λοιπόν δανεισμός ύψους 16.958 δις €, ο οποίος έγινε πέραν του συνολικού ελλείμματος που δημιουργήθηκε κατά την εκτέλεση των Προϋπολογισμών. Πέραν του παραπάνω ελλείμματος υπάρχει κι ένα άλλο σημαντικό έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών συνολικού ύψους 197.720 δις € στη δεκαετία 2001-2010. Το Χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια. Από 108,6% του ΑΕΠ το 2004, 107,1% το 2006, 105,5% το 2007, 110,6% το 2008, για το 2009 127,1% και για το 2010 στο 142,8%. Χρειάζεται να λάβουμε υπόψη μας τις υψηλές δανειακές ανάγκες για το τρέχον έτος και το κόστος δανεισμού του κράτους από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές με την αύξηση των περιθωρίων των επιτοκίων για τη χώρα μας συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ (Λιανός, Θ., Μπένος, Θ., 2013: 363-8).

Στην ελληνική οικονομία υπάρχουν λοιπόν «δίδυμα ελλείμματα», στο σκέλος του Ισοζυγίου της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού αλλά και στο σημαντικό κομμάτι του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών που μεταξύ τους αυτοτροφοδοτούνται. Στο μέγεθος τώρα του Δημοσίου Χρέους και στη σύνθεση του έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: Το σύνολο των τόκων, χρεολυσίων (κεφαλαίου) του δημοσίου χρέους που αποπληρώθηκε στη δεκαετία (2001-2010) ανέρχεται σε 313.704 δις € και ενώ θα έπρεπε στο τέλος της δεκαετίας, να είχαμε χαμηλότερο δημόσιο χρέος, εντούτοις αυτό στο τέλος του 2010, ήταν στο ύψος των 328.588 δις €, δηλαδή περισσότερο χρέος από όσο έχουμε ήδη εξοφλήσει.

2.6. ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Κάθε χρόνο, η κυβέρνηση έχει έσοδα, τα οποία προέρχονται π.χ. από φόρους, και δαπάνες, όπως π.χ. την καταβολή μισθών στους δημοσίους λειτουργούς. Αν οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα, η κυβέρνηση σημειώνει έλλειμμα και πρέπει να προχωρήσει σε δανεισμό. Έτσι δημιουργείται χρέος. Επιπλέον, αν η κυβέρνηση έχει συσσωρεύσει χρέος από προηγούμενα έτη, κατά τα οποία λειτουργούσε σημειώνοντας έλλειμμα, το έλλειμμα κατά το τρέχον έτος αυξάνει περαιτέρω το χρέος (Λιανός, Θ., Μπένος, Θ., 2013: 399-400).

Πρέπει να επισημανθεί ότι η σχέση μεταξύ χρέους και ελλείμματος είναι αμφίδρομη: το έλλειμμα σε ένα δεδομένο έτος αυξάνει το χρέος που έχει συσσωρευτεί από τα προηγούμενα έτη αλλά και το συσσωρευμένο χρέος των προηγούμενων ετών αυξάνει το έλλειμμα στο τρέχον έτος. Το δεύτερο συμβαίνει επειδή οι πληρωμές τόκων που αφορούν το χρέος, το οποίο έχει συσσωρευτεί από προηγούμενα έτη, αποτελούν δαπάνη κατά το τρέχον έτος και προστίθενται στο έλλειμμα αυτού του έτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

3.1.1. Ορισμοί

ΚΤΗΜΑ ονομάζεται κάθε τι που μπορεί να είναι αντικείμενο ιδιοκτησίας δημόσιας ή ιδιωτικής.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΤΗΜΑ είναι κάθε κτήμα που ανήκει κατά πλήρες δικαίωμα κυριότητας στο Δημόσιο, είτε με τη μορφή της δημόσιας κτήσης είτε με τη μορφή της ιδιωτικής κτήσης (Χαπιζάνης, Π., 2009: 2-6).

3.1.2. Κατηγορίες δημοσίων κτημάτων

α. Τα εκτός συναλλαγής (Δημόσια κτήση), που είναι ειδικότερα:

1. “Τα κοινά τοις πάσι” (θάλασσα, αέρας, νερό, κλπ.), που δεν εξουσιάζονται αλλά η πολιτεία ασκεί σε αυτά κυριαρχικά δικαιώματα.
2. Τα κοινής χρήσεως ή Κοινόχρηστα που είναι κυρίως:
  - Αιγιαλός
  - Κοίτες αενάως ρεόντων υδάτων
  - Όχθες πλευσίμων ποταμών
  - Μεγάλες λίμνες και οι όχθες τους
  - Δρόμοι, πλατείες, πεζοδρόμια, σιδηροδρομικές γραμμές
  - Κήποι, άλση

- Αρχαιότητες
- 3. Τα προορισμένα για εξυπηρέτηση δημοσιονομικών σκοπών (Εκκλησίες, Μονές, Νεκροταφεία).

β. Τα κτήματα της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου (Ιδιωτική κτήση)

Τα κτήματα αυτά περιήλθαν στο Δημόσιο κυρίως με τους εξής τρόπους:

1. Από διαδοχή του Τουρκικού Δημοσίου.
2. Με αναγκαστική Απαλλοτρίωση ή με Συμβόλαιο αγοράς.
3. Ως εγκαταλειμμένα, ήτοι εκείνα των οποίων την κατοχή έπαψε να έχει ο ιδιοκτήτης και είτε δεν κατέχονται από κανέναν είτε κατέχονται από τρίτο, μη κύριο, κατά του οποίου όμως δεν ασκήθηκε αγωγή από τον ιδιοκτήτη. Στα εγκαταλειμμένα το Δημόσιο γίνεται κύριος του ακινήτου μετά από 10 χρόνια από την ημερομηνία κατάληψης (Χαπιζάνης, Π., 2009: 2-6).
4. Ως αδέσποτα, ήτοι ως κτήματα τα οποία σε μια δεδομένη στιγμή εμφανίζονται ότι δεν έχουν κύριο και εκ του λόγου αυτού περιέχονται στο Δημόσιο.
5. Ως προερχόμενα από προσχώσεις της θάλασσας (ειδικές διαδικασίες έργων επί αιγιαλού - αναχάραξη- Δημιουργία παλαιού αιγιαλού).

Βασική διαφορά των 2 προηγούμενων κατηγοριών είναι ότι τα εκτός συναλλαγής είναι αναπαλλοτρίωτα για όσο διάστημα έχουν την ιδιότητα αυτή, ενώ αυτά που ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου υπόκεινται σε απαλλοτρίωση. Σημειώνουμε ότι τα κοινόχρηστα, όταν, παύουν να προορίζονται για κοινή χρήση ή για δημόσιο, δημοτικό ή θρησκευτικό σκοπό, περιέρχονται στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, οπότε μπορούν να εκποιηθούν π.χ. καταργηθείς δρόμος, αποξηραθείσα λίμνη, παλιός αιγιαλός (μετά από αναχάραξη).

γ. Ειδικές Κατηγορίες Κτημάτων

1. Ανταλλάξιμα Κτήματα: είναι εκείνα που εγκατέλειψαν οι Τούρκοι με την ανταλλαγή των πληθυσμών καθώς και τα βακούφια (αφιερωμένα σε ιδρύματα – κυρίως τζαμιά- κτήματα) περιλαμβανομένων των νεκροταφείων και περιουσιακών στοιχείων των Οθωμανικών Νομικών Προσώπων -Μουφτείας- και περιήλθαν στο

Ελληνικό Δημόσιο με την από 30-1-1923 Συνθήκη της Λωζάνης (Χαπιζάνης, Π., 2009: 2-6).

2. Κληροδοτήματα: Περιουσιακή ωφέλεια προς Κράτος, Δήμο, Κοινότητα ή άλλο Νομικό ή Φυσικό Πρόσωπο για εκπλήρωση Κοινωφελούς σκοπού που παρέχεται με κληρονομιά, δωρεά κ.λπ.

3.1.3. Δικαιώματα δημοσίου

Για τα δικαιώματα του Δημοσίου επί ακινήτου ισχύει ο γενικός κανόνας: "*παν πράγμα μη ανήκον εις έτερον ανήκει εις το Δημόσιο*". Αυτό σημαίνει ότι:

α) Τα κοινόχρηστα πράγματα εφόσον δεν ανήκουν στον Δήμο ή Κοινότητα ή ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ανήκουν στο Δημόσιο (δημόσια κτήση) και

β) Το βάρος για την απόδειξη της κυριότητας επί ακινήτων έχουν οι ιδιώτες που τα κατέχουν και εφόσον οι τίτλοι τους δεν είναι νομικά ισχυροί τα ακίνητα ανήκουν στο Δημόσιο (ιδιωτική κτήση). Βασικό στοιχείο των δικαιωμάτων του Δημοσίου είναι ότι δεν υπόκεινται σε καμία παραγραφή π.χ. δεν ισχύει η χρησικτησία εις βάρος του Δημοσίου (Χαπιζάνης, Π., 2009: 2-6).

3.1.4. Φορείς διαχείρισης δημόσιας περιουσίας

Με την καταγραφή, Προστασία, Διαχείριση και Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας σήμερα ασχολείται μεγάλος αριθμός φορέων με διαφορετικές ή επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες. Οι κυριότεροι είναι:

1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ (Αστικά και αγροτικά Δημόσια κτήματα, Αιγιαλός-παραλία, Ανταλλάξιμα Κτήματα, Απαλλοτριώσεις, Κληροδοτήματα. κ.λπ.)
2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (Δάση, Εποικιστικές εκτάσεις, λιβάδια, χορτολίβαδα, ιχθυοτροφεία κ.λπ.)
3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ. ΤΕΘΑ-ΤΕΣ-ΤΑΑ (ακίνητα για Στρατιωτικούς σκοπούς, Στρατόπεδα, κ.λπ.)
4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (Μεταλλεία, Λατομεία, Αλυκές)
5. ΥΠΕΧΩΔΕ (οδοί, πλατείες, πεζοδρόμια, γέφυρες, σήραγγες, κ.λπ.)

6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (Εκκλησίες, σχολεία κ.λπ.)
7. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (Κρατικοί αερολιμένες, κ.λπ.)
8. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Πρόνοια- Απαλλοτριωθείσες υπέρ της Πρόνοιας εκτάσεις για παραχώρηση σε δικαιούχος αποκατάστασης, Νοσοκομεία κ.λπ.)
9. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (Μουσεία, Μνημεία, Αρχαιολογικοί χώροι)
10. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ (Δικαστικά κτίρια, φυλακές, κ.λπ.)
11. ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (ΚΕΔ) (Διαχείριση και αξιοποίηση Δημόσιας Περιουσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και κατά περίπτωση Υπ. Γεωργίας και Υπ. Εθν. Άμυνας)
12. Ε.Ο.Τ. (Τουριστικά Δημόσια κτήματα κ.λπ.) που ήδη δημιούργησε ειδική Α.Ε. για ακίνητα
13. Ο.Α.Θ. (ήδη Ε.Υ.Α.Θ.) (Διαχείριση Ρεμάτων που παραχωρήθηκαν από το Δημόσιο κ.λπ.)
14. ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (Γυμναστήρια, στάδια, κ.λπ.)
15. ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ, Ο.Λ.Θ., κ.λπ.
16. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ (ΟΤΕ-ΟΣΕ-ΔΕΗ)
17. Ο.Τ.Α. (Αστικά, αγροτικά, βοσκήσιμες γαίες)

Πολλοί από τους πιο πάνω φορείς αποκτούν διαχείριση (κυριότητα ή χρήση) από μεταβίβαση άλλου φορέα, π.χ. Δρόμοι, Ρέματα, κ.λπ. των Οριστ. Διανομών Υπ. Γεωργ. μεταβιβάζονται με Απόφαση Νομάρχη σε Δήμους και κοινότητες, κήποι και πλατείες μεταβιβάζονται από Ανταλλάξιμη Περιουσία Υπουργείου Οικονομικών σε Δήμους και Κοινότητες. Για την καταγραφή, προστασία, Διαχείριση αυτής της περιουσίας υπάρχουν πάνω από 450 Νόμοι και Διατάγματα και πάνω από 1000 Αποφάσεις Δικαστηρίων καθώς και γνωμοδοτήσεις Νομικών Υπηρεσιών Διοίκησης (Χαπιζάνης, Π., 2009: 2-6).

3.1.4.1. Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ)

Μέχρι το 1979, το Υπουργείο Οικονομικών είχε την ευθύνη για την καταγραφή, προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση της Δημόσιας περιουσίας αρμοδιότητος του.

Με τον Ν. 973/79 ιδρύθηκε η Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (ΚΕΔ) στην αρμοδιότητα της οποίας μεταξύ των άλλων περιήλθε και η διαχείριση και η αξιοποίηση της ιδιωτικής Δημόσιας Περιουσίας αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών, πλην ορισμένων περιπτώσεων. Αναλυτικότερα η ΚΕΔ:

- Πουλάει ή εκμισθώνει ακίνητα του Δημοσίου με δημόσιο διαγωνισμό. Ο διαγωνισμός είναι απαραίτητος και επί ανοικοδομήσεως σε ακίνητο κατά το σύστημα της αντιπαροχής .

- Παραχωρεί την χρήση για ορισμένο ή αόριστο χρόνο ακινήτων του Δημοσίου δωρεάν σε Δημόσιες Υπηρεσίες, δωρεάν ή με αντάλλαγμα σε Ν.Π.Ι.Δ. τα οποία εκπληρούν κοινωνικούς σκοπούς, για την ικανοποίηση στεγαστικών αναγκών ή για την εκπλήρωση των σκοπών τους.

- Η ΚΕΔ δύναται να συνάπτει και τις ακόλουθες συμβάσεις:

A) Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας ή άλλου εμπράγματου δικαιώματος ή παραχώρησης ενοχικού δικαιώματος επί ακινήτου έναντι ανταλλάγματος με ταυτόχρονη μίσθωση το ίδιου ακινήτου.

B) Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας ή άλλου εμπράγματου δικαιώματος ή παραχώρηση ενοχικού δικαιώματος επί ακινήτου έναντι ανταλλάγματος, με ταυτόχρονη συμφωνία κατασκευής επ' αυτού κτιρίου ή επισκευής ήδη υφιστάμενου επ' αυτού κτιρίου και μίσθωσης του ίδιου ακινήτου.

Γ) Σύμβαση μακροχρόνιας μίσθωσης. Αντικείμενο της εν λόγω σύμβαση είναι η εκ μέρους του Δημοσίου μίσθωση ακινήτου ή κτηρίου προς κατασκευή, με διάρκεια άνω των δώδεκα (12) ετών και μέχρι ενενήντα εννέα (99) έτη.

Δ) Μικτή Σύμβαση. Το αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης συνίσταται σε συνδυασμό των προβλεπόμενων στα παραπάνω περιπτώσεις α' έως και γ' ή σε συνδυασμό αυτών με ανταλλαγή ή/ και αντάλλαγμα σε είδος (Χαπιζάνης, Π., 2009: 6-8).

3.1.4.2. Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ)

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο (Ν. 3986/2011), το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) αξιοποιεί την ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, που του έχει ανατεθεί σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας και τις προβλέψεις των Μεσοπρόθεσμων Πλαισίων Δημοσιονομικής Στρατηγικής.

Σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση, το ΤΑΙΠΕΔ προωθεί την υλοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων στη χώρα με πλήρη ευθύνη για την εφαρμογή της πολιτικής που τις διέπει.

Το πλάνο των ιδιωτικοποιήσεων βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη και έχει ως στόχο την τροφοδότηση της ανάπτυξης, την προσέλκυση άμεσων επενδύσεων στις υποδομές, την ενέργεια, τα ακίνητα καθώς και άλλους τομείς επιτυγχάνοντας παράλληλα άλλα σημαντικά οφέλη, όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας, ο εκσυγχρονισμός υποδομών και η προώθηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων.

Το ΤΑΙΠΕΔ συστάθηκε την 1η Ιουλίου 2011 και η διάρκειά του είναι έξι έτη μετά την πάροδο των οποίων η λειτουργία του μπορεί να παραταθεί με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

Στο Ταμείο μεταφέρθηκαν τα περισσότερα από τα περιουσιακά στοιχεία που είχαν περιληφθεί στο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα και θα μεταφερθούν όσα ακόμη περιουσιακά στοιχεία αποφασιστεί από το Κράτος να αξιοποιηθούν.

Τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν μεταφερθεί στο Ταμείο συνοψίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- Αξιοποίηση Γης
- Υποδομές
- Εταιρικό Χαρτοφυλάκιο

Στο πλαίσιο διασφάλισης συνθηκών απόλυτης διαφάνειας, το Ταμείο δημοσιεύει τριμηνιαίες εκθέσεις, έχει εσωτερικούς κανονισμούς, εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές και υπόκειται σε Κοινοβουλευτική παρακολούθηση.

Διοικείται από έμπειρους επαγγελματίες οι οποίοι προέρχονται από τον τραπεζικό και τον επιχειρηματικό τομέα, καθώς και από τους τομείς παροχής συμβουλευτικών και νομικών υπηρεσιών, υποβοηθούμενοι από ένα Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, ενώ προσλαμβάνει έμπειρους διεθνείς συμβούλους για κάθε έργο. Έχει στη διάθεσή του συστήματα διαχείρισης έργων τελευταίας τεχνολογίας και έχει υιοθετήσει μια πολύ απλή οργανωτική δομή για να διευκολύνει την άμεση λήψη αποφάσεων.

Το Ταμείο έχει εγκρίνει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ), το οποίο αναθεωρείται κάθε εξάμηνο. Για την εκπόνηση του ΕΠΑ, το Ταμείο έλαβε υπόψη του:

- τα αναμενόμενα έσοδα
- τα μακροπρόθεσμα οφέλη
- την πολυπλοκότητα και το βαθμό ωριμότητας του κάθε έργου.

(<http://www.hradf.com/el/the-fund>, 2011, Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου).

Το ΤΑΙΠΕΔ υποστηρίζει ότι, ακολουθώντας την πάγια διαδικασία που προβλέπει ο ιδρυτικός του νόμος (Ν.3986) για την αξιοποίηση ακινήτων, αναπτύσσει τα ακίνητα που περιέρχονται σε αυτό με απόλυτα διαφανή και θεσμική διαδικασία, στην οποία καταρτίζεται Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και Ειδικό Σχέδιο Ανάπτυξης, τα οποία τίθενται σε ανοικτή δημόσια διαβούλευση. Στη συνέχεια γνωμοδοτεί επ' αυτών το Συμβούλιο της Επικρατείας, ενώ το σύνολο της διαγωνιστικής διαδικασίας και η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος ελέγχονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Υποστηρίζει ακόμη πως στον ίδιο νόμο αναφέρεται ρητά ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση αξιοποίησης, η πρόσβαση των πολιτών στις παραλίες είναι ελεύθερη και εξασφαλισμένη.

Στην ανακοίνωση του ΤΑΙΠΕΔ προστίθεται ότι τα τελευταία δύο χρόνια, το Ταμείο έχει πετύχει να συμβασιοποιήσει 1,8 δισ. ευρώ από αξιοποιήσεις ακινήτων που παρέμεναν επί δεκαετίες αναξιοποίητα και εγκαταλελειμμένα και να προσελκύσει επενδυτικά κεφάλαια περίπου 10 δισ. ευρώ για την ανάπτυξή τους (<http://www.fortunegreece.com/article/teped-ola-litourgoun-diafania/>, 2014, Διευκρινίσεις για την αξιοποίηση των ακινήτων του Δημοσίου που έχουν «περάσει» στο Ταμείο).

3.2. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Το νομιμοποιητικό πλαίσιο των ασκούμενων πολιτικών αποκρατικοποίησης και αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας κρίσης έχει ευρύτερες πολιτικές και ιδεολογικές αναφορές, οι οποίες υπερβαίνουν τα δεδομένα της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Αυτές σχετίζονται με την προβληματική των ιδιωτικοποιήσεων, κυρίως όπως αποτυπώνεται στα επιχειρήματα της (νεο)φιλελεύθερης οικονομικής θεωρίας και στη συζήτηση περί «λιγότερου κράτους».

Οι υποστηρικτές των ιδιωτικοποιήσεων, ως πολιτική επιλογή, προβάλλουν την αδυναμία του κράτους να επιτελέσει αποτελεσματικά την αποστολή του σε κρίσιμους τομείς και προτείνουν την ανάληψη των εν λόγω λειτουργιών από τον ιδιωτικό τομέα και την αγορά, η οποία θεωρείται ότι μπορεί να επιτύχει καλύτερη κατανομή των πόρων λειτουργώντας χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Η «αποτυχία» του κράτους αποδίδεται σε εγγενείς αδυναμίες και στρεβλώσεις που συνδέονται με τη λογική και τη λειτουργία του δημόσιου τομέα και παράλληλα με την επικράτηση ιδιωφελών κινήτρων και συμπεριφορών (Σχολή Δημόσιας Επιλογής).

Σε όρους πολιτικής ιδεολογίας, η ιδιωτικοποίηση αποτελεί μια όψη της «αλλαγής υποδείγματος» όσον αφορά την αντίληψη του ρόλου και της λειτουργίας του κράτους, εκφράζοντας παράλληλα την ηθική-ιδεολογική του αποδυνάμωση. Στο επίκεντρο τέθηκαν βασικοί θεσμοί και λειτουργίες του κράτους, πέραν των αμιγώς οικονομικών-επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων. Η κριτική εκφράστηκε συνδυαστικά ως απονομιμοποίηση (κρίση νομιμότητας και αποτελεσματικότητας) της δημόσιας υπηρεσίας, του Κράτους-Πρόνοιας και των κεϋνσιανών πολιτικών⁹. Σε αυτό το πλαίσιο, η τάση επέκτασης του δημόσιου τομέα αντιστράφηκε και κυρίαρχο πρόταγμα αποτέλεσε η ανάγκη περιορισμού των ορίων και των αρμοδιοτήτων του κράτους (Wright, V., 1994: 105)

Στα ειδικότερα δεδομένα της οικονομικής κρίσης, οι πολιτικές και ιδεολογικές πιέσεις για «μικρότερο» και «λιγότερο» κράτος επανέρχονται με σαφώς πιο επιτακτικό τρόπο. Η κριτική στο κράτος εξειδικεύεται και ερμηνεύεται στη βάση των «πολιτικών αποτυχιών» και των στρεβλώσεων της κρατικής παρέμβασης υπό μια οικονομικά προσανατολισμένη οπτική.

3.2.1. Διακυβεύματα

Το ζήτημα των αποκρατικοποιήσεων και της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, ως *πολιτική επιλογή*, ενέχει σημαντικά διακυβεύματα, τα οποία υπερβαίνουν την δημοσιονομική και τεχνική διάσταση των μέτρων, αλλά και την αμιγώς οικονομική ανάγνωση των ιδιωτικοποιήσεων. Δεδομένων των κοινωνικών και πολιτικών συνεπειών της εκχώρησης περιουσιακών στοιχείων και αρμοδιοτήτων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, βασικό σημείο σύγκρουσης αποτελεί καταρχάς το τί θα αποκρατικοποιηθεί/αξιοποιηθεί και πώς θα διασφαλιστεί η αξιοπιστία των αντίστοιχων αποφάσεων. Ο κίνδυνος κατάληξης των ιδιωτικοποιήσεων σε «ξεπούλημα», εξαιτίας των υφιστάμενων δυσμενών συνθηκών (χαμηλή χρηματιστηριακή αξία ΔΕΚΟ, περιορισμένο ενδιαφέρον επενδυτών, κ.λπ.) καθιστά αφενός αμφίβολη την αποτελεσματικότητα των πολιτικών, αφετέρου εξαιρετικά ευαίσθητη πολιτικά τη διαδικασία υλοποίησής τους.

Οι αποφάσεις αποκρατικοποίησης και αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας συνδέονται με ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά διακυβεύματα, τα οποία αφορούν τους όρους και τις προϋποθέσεις δημόσιας ή ιδιωτικής διαχείρισης ορισμένων κρίσιμων τομέων και δραστηριοτήτων και κυρίως με τις εγγυήσεις του δημόσιου συμφέροντος. Για παράδειγμα, σημαντικό θέμα αποτελεί η επίπτωση του περιορισμού του κράτους σε στρατηγικούς τομείς (τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ηλεκτρική ενέργεια) και ο ενδεχόμενος κίνδυνος απώλειας εθνικής κυριαρχίας εξαιτίας της εκχώρησης δικαιωμάτων στον ιδιωτικό τομέα.

Παράλληλα προκύπτουν ζητήματα πολιτικού ελέγχου, δημοκρατικών διαδικασιών και σκοπιμότητας διατήρησης του δημόσιου χαρακτήρα ορισμένων λειτουργιών. Κρίσιμο σημείο παραμένει επίσης η ισορροπία των κοινωνικών και των οικονομικών επιπτώσεων των ιδιωτικοποιήσεων, ιδίως με αναφορά τους όρους άσκησης και χρηματοδότησης των κοινωνικών πολιτικών, τα κριτήρια αναδιανομής του εισοδήματος, διασφάλισης της κοινωνικής αλληλεγγύης και τις προϋποθέσεις συνοχής και ισότητας (Barker G., «The case for selling state-owned assets», συνέντευξη σε Athens News, (C. Papachlimintzos), 2011 <http://www.athensnews.gr/issue/13472/51118>).

3.3. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Σύμφωνα με τη δανειακή σύμβαση της 10ης Μαΐου 2010 έχει δεσμευτεί το σύνολο της δημόσιας περιουσίας υπέρ των δανειστών, η δε ελληνική κυβέρνηση έχει παραιτηθεί από κάθε δικαίωμα να αρνηθεί τη μεταβίβαση κρατικού περιουσιακού στοιχείου που έχει ζωτική σημασία για την κυριαρχία και την επιβίωση της χώρας μας (άρθρα 4 και 17 §5 της Σύμβασης Δανειακής Διευκόλυνσης), καθώς και από την προστασία που της παρέχουν το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της ΕΕ. Οι ίδιες δεσμεύσεις έγιναν δεκτές και με το Μνημόνιο Β'. Το Μνημόνιο Β' περιλαμβάνει, μάλιστα, και ρητό όρο (με το Μνημόνιο Α' απαγορευόταν έμμεσα) που απαγορεύει στην Ελλάδα, από τώρα και στο μέλλον, να δεσμευτεί η ίδια και να δεσμεύσει τα περιουσιακά της στοιχεία απέναντι σε τρίτα πρόσωπα και κράτη.

Η υλοποίηση αυτής της πρωτοφανούς δέσμευσης και ο τρόπος εκποίησης της δημόσιας περιουσίας έχει θεσμοθετηθεί από τη Βουλή των Ελλήνων με τον επίσης πρωτοφανή στη σύγχρονη ιστορία των κρατών νόμο υποτέλειας (τον «Εφαρμοστικό» ν. 3986/1.7.2011).

Κάθε εταιρεία της υπόδειξης ή της εμπιστοσύνης των δανειστών θα επιλέγει το περιουσιακό στοιχείο που θέλει να πάρει για εκμετάλλευση – το περιουσιακό στοιχείο θα μεταβιβάζεται αμέσως στο «Ταμείο», χωρίς δικαίωμα επιστροφής – το «Ταμείο» με ειδικό συμβούλιο θα εκτιμά (χωρίς διαφάνεια) της αξία του περιουσιακού στοιχείου – σ' αυτή την τιμή, χωρίς διεθνή διαγωνισμό, θα μεταβιβάζεται αφορολόγητα και ατελώς στην εταιρεία επιλογής των δανειστών – η μεταβίβαση θα είναι οριστική (πώληση) ή μακροχρόνια (συνήθως 70-99 έτη) για εκμετάλλευση – όλα τα (τεράστια) έξοδα λειτουργίας του Ταμείου και διαχείρισης του περιουσιακού στοιχείου που μεταβιβάζεται κάθε φορά βαρύνουν το ελληνικό κράτος - τα ποσά των εσόδων θα κατατίθενται στο «Ταμείο» από την εταιρεία εκμετάλλευσης ή αγοράς, τα οποία σε προθεσμία ολίγων ημερών (10 ημερών) θα τα μεταβιβάζει υποχρεωτικά στους δανειστές, χωρίς να επιτρέπεται να εισέλθει ούτε ένα ευρώ στο ταμείο του ελληνικού κράτους (<http://www.ramnousia.com/2012/07/epikindynh-diakybernhsh.html#.VDpKC1dPDs0>, 2012, Κάτω από μια επικίνδυνη διακυβέρνηση).

3.3.1. Εκτάσεις που μεταβιβάζονται από το Δημόσιο στο ΤΑΙΠΕΔ

- Μεταφέρθηκε το δικαίωμα παραχώρησης του Τουριστικού Λιμένα της Ζέας στον Πειραιά.
- Μεταβιβάζεται το δικαίωμα παραχώρησης σε τρίτους των δικαιωμάτων λειτουργίας, συντήρησης και εκμετάλλευσης όλων των υποδομών του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού.
- Δύο γεωτεμάχια του υπουργείου Δικαιοσύνης, στη θέση «Μετόχι Σταυρονικήτα» στην περιοχή Σάνη της Χαλκιδικής, όπου και ανήκει το αγρόκτημα του Αγροτικού Σωφρονιστικού Καταστήματος Κασσάνδρας.
- Ακίνητο- φιλέτο του Δημοσίου στο Μανχάταν της Νέας Υόρκης.
- Το δικαίωμα παραχώρησης του ακινήτου «Πρώην Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Ιεράς Μονής Πέτρας» στον Όλυμπο της Πιερίας.
- Τρία ακίνητα, κυριότητας του Περιφερειακού Συστήματος Υγείας και Πρόνοιας Ηπείρου στην περιοχή Αμπελοκήπων Ιωαννίνων, επί της οδού Χ. Μακρή και Καλπακίου.
- Πέντε ακίνητα, που βρίσκονται στην περιοχή Αγ. Νικολάου Κοπάνων επί της οδού Κωνσταντινουπόλεως στα Ιωάννινα, έκτασης, 4.591 τ.μ., 2.137 τ.μ., 18.719 τ.μ., 813 τ.μ. και 17.388 τ.μ., αντίστοιχα.
- Ακίνητο, έκτασης 17.365,67 τ.μ., το οποίο βρίσκεται στην πλατεία Ψυχιάτρου Χ. Τσιριγώτη στην Κέρκυρα και ανήκει στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο του νησιού.
- Το Τουριστικό Συγκρότημα Ξενία του Ναυπλίου, το οποίο ανήκει στον ΕΟΤ, τελεί υπό τη διοίκηση της ΕΤΑΔ και αποτελείται από τρία ακίνητα: Το Ξενία Palace Ακροναυπλίας επί οικοπέδου 24 στρεμμάτων, το Ξενία Amphitriou επί οικοπέδου 3,5 στρεμμάτων και το Ξενία Ναυπλίου Α' επί οικοπέδου 4,5 στρεμμάτων.
- Το Pavillon Ξενία της Παλαιοκαστρίτσας στην Κέρκυρα, έκτασης 2,5 στρεμμάτων, χωρίς όμως τις εκτάσεις του αιγιαλού και της παραλίας που βρίσκονται έμπροσθεν του ακινήτου.

- Το Κτήμα Σκάλας στη Σκοτίνα Πιερίας, το οποίο βρίσκεται σε έκταση 404 στρεμμάτων, με την εξαίρεση των δασικών εκτάσεων και των εκτάσεων του αιγιαλού, της παραλίας και των ελών που βρίσκονται εμπροσθεν του ακινήτου.
- Ακίνητο έκτασης 105 στρεμμάτων στη θέση Μακρυά Άμμος ή Παλαιόμυλος στην Ελευσίνα, ακίνητο έκτασης 433 στρεμμάτων στη θέση Άγιος Παντελεήμονας Λεχαιών του δήμου Ανδραβίδας- Κυλλήνης, καθώς και ακίνητο έκτασης 119 στρεμμάτων στη θέση Μελισσόκηπο της Σούδας Χανίων, στην Κρήτη.
- Ακόμη 27 ακίνητα σε διάφορα σημεία της χώρας. Πρόκειται για έξι στην Κοσκινού Ρόδου, δύο στα Καμάρι της Σαντορίνης, δύο στα Βίλια της Αττικής, 329 στρέμματα στα Νέα Σφαγεία Ναυπακτίας, 369 στρέμματα στις Οινιάδες Κατοχής Μεσολογγίου, 11 στρέμματα στον Κοκκινόβραχο του Δήμου Κερατσινίου - Δραπετσώνας, 11 στρέμματα στην παραλία του Λιμνιώνα της Εύβοιας, ένα ακίνητο με κτίσμα στα Κουμάρια Βεροίας και 10 στρέμματα γης με κτίσμα στους Εύζωνους.
- Δύο ακίνητα στη Μεσσηνία (στην Πύλο και στη ΒΠΠΕ, αντίστοιχα), πέντε γεωτεμάχια στον Άγιο Ιωάννη της Σιθωνίας Χαλκιδικής (το μεγαλύτερο είναι έκτασης 15 στρεμμάτων), ένα στρέμμα στο Κουκάκι (γη με κτίσμα) και δύο ακίνητα, 60 και 30 στρεμμάτων αντίστοιχα, στο προάστιο Χάραδρος της Πάτρας.
- Ακίνητο στην Πλάκα, στην οδό Ραγκαβά 7, έκτασης οικοπέδου 201,43 τ.μ. (<http://www.newsbomb.gr/chrhma/story/454686/ayta-einai-ta-fileta-poy-xepoyla-to-elliniko-dimosio>, 2014, Αυτά είναι τα φιλέτα που ξεπουλά το ελληνικό Δημόσιο).

3.3.2. Εκποίηση του «φυσικού» πλούτου της χώρας

Συμβάλλοντας στην ενημέρωση του ελληνικού λαού για το «ξεπούλημα» που επιχειρείται στη δημόσια περιουσία και τους περιβαλλοντικούς κινδύνους –μεταξύ άλλων- που κρύβει, η **Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία** χαρτογράφησε τις προς πώληση εκτάσεις, που έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΤΑΙΠΕΔ.

Οι αποκαλύψεις για τις προθέσεις της κυβέρνησης να πουλήσει σε τιμή ευκαιρίας ακόμα και ενεργά στρατόπεδα (χαρακτηριστική η περίπτωση της Ρόδου) ή αρχαιολογικούς-ιστορικού ενδιαφέροντος χώρους (όπως στην περίπτωση των Θερμοπυλών ή του Τύμβου του Μαραθώνα) καταδεικνύουν τον λόγο για τον οποίο το ΤΑΙΠΕΔ δεν παρέχει τις ακριβείς συντεταγμένες των προς ιδιωτικοποίηση εκτάσεων.

Άλλωστε, το μεγάλο «έγκλημα» κατά του περιβάλλοντος και του κοινωνικού αγαθού της ελεύθερης πρόσβασης των πολιτών στη φυσική κληρονομιά της χώρας, συντελέστηκε με το λεγόμενο Μεσοπρόθεσμο, που ψηφίστηκε τον Ιούλιο του 2011 και προέβλεπε τη δυνατότητα αλλαγής χρήσης γης σε δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικούς χώρους, ακτές κλπ.

Στο διαδραστικό χάρτη της Ορνιθολογικής απεικονίζονται **195** περιουσίες που είναι προς πώληση και αναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, από τις **412** που έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΤΑΙΠΕΔ μέχρι στιγμής.

Για κάθε ένα σημείο των προς εκποίηση περιουσιών παρέχονται πληροφορίες που αφορούν στα στοιχεία που παρέχει το ΤΑΙΠΕΔ (εκτάσεις, ενδεικτική αξιοποίηση κ.ά.), σε περιβαλλοντική πληροφορία (επικάλυψη με δίκτυο Natura 2000, απόσταση από ακτογραμμή κ.ά.) καθώς και στις δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για τις συγκεκριμένες περιουσίες (Δασαρχεία, Δήμος κ.ά.). Στον χάρτη προβάλλονται επίσης προστατευόμενες περιοχές όπως Καταφύγια Άγριας Ζωής, περιοχές Natura

2000, Εθνικά Πάρκα καθώς και περιοχές που υπάγονται σε Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, όπως Εθνικοί Δρυμοί, διευκρινίζει η Ορνιθολογική.

Ενδεικτικό είναι ότι εντός περιοχών NATURA βρίσκονται 47 εκ των 195 καταγεγραμμένων εκτάσεων, ενώ άλλες 41 βρίσκονται σε απόσταση μέχρι και ενός χιλιομέτρου από περιοχές NATURA.

Όπως είναι αντιληπτό, η ακριβής τοποθεσία των περιουσιών αυτών παίζει καθοριστικό ρόλο, ειδικά σε περιπτώσεις όπως για παράδειγμα τα παράκτια οικοσυστήματα με αμμοθίνες, για τα οποία και μερικά μέτρα διαφοροποιούν το καθεστώς προστασίας (<http://www.newsbomb.gr/apokalypseis/story/496113/taiped-sto-sfyri-kai-i-spania-fysiki-klironomia-tis-elladas>, 2014, ΤΑΙΠΕΔ: Στο «σφυρί» και η σπάνια φυσική κληρονομιά της Ελλάδας).

3.4. ΤΡΟΠΟΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Η ακίνητη περιουσία του δημοσίου μπορεί να αποτελέσει βασική πηγή χρηματοδότησης του κάθε κράτους. Συγκεκριμένα η συνολική αντικειμενική αξία του ελληνικού δημοσίου υπολογίζεται σε πλέον των 300 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η αξία τους δηλαδή ανέρχεται στο 112% του ΑΕΠ.

Στο παρελθόν οι περισσότερες προσπάθειες αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του ελληνικού δημοσίου έπεφταν στο κενό κυρίως λόγω της γραφειοκρατίας, των μεγάλων νομικών κενών που υπήρχαν αλλά και της αδιαφάνειας. Μέχρι πρόσφατα η Ελλάδα ήταν, ίσως, η μοναδική χώρα του ΟΟΣΑ όπου δεν έχει καταγραφεί η περιουσία του Δημοσίου στο σύνολο της. Από τα ακίνητα που διαχειρίζεται η ΚΕΔ μόνο ένα ποσοστό 10% - 15% αξιοποιείται. Φυσικά δεν είναι εφικτό να αξιοποιηθεί το σύνολο της δημόσιας ακίνητης περιουσίας δεδομένου ότι μέρος αυτής χρησιμοποιείται για παροχή δημόσιων υπηρεσιών (κτίρια νοσοκομείων, υπουργεία, κ.λ.π). Το ποσοστό, όμως των ακινήτων που δεν δύναται να αξιοποιηθούν δεν ξεπερνά το 25%.

Ένας τρόπος για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας θα ήταν η δημιουργία μιας ενιαίας Αρχής που θα είχε υπό την εποπτεία της το σύνολο της δημόσιας ακίνητης περιουσίας και θα ήταν πολιτικά ανεξάρτητη. Η εν λόγω Αρχή θα είχε ως κύρια δραστηριότητα την άμεση καταγραφή της δημόσιας ακίνητης περιουσίας, την επίλυση των Νομικών και Πολεοδομικών ζητημάτων άμεσα και έγκυρα καθώς και τη διασφάλιση της διαφάνειας σε μελλοντικούς διαγωνισμούς για την αξιοποίηση των ακινήτων. Οι διαδικασίες για την απεμπλοκή των ακινήτων από νομικά και θεσμικά εμπόδια μπορεί να είναι αντίστοιχες εκείνων που ακολουθήθηκαν για τις απαλλοτριώσεις ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων (Μερεκούλια;, Π., 2010, <http://www.capital.gr/Articles.asp?id=1025205>, Τρόποι αξιοποίησης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας).

Το Ελληνικό Δημόσιο θα μπορούσε, για μέρος των ακινήτων, να οργανώσει Δημόσιους Διεθνείς Διαγωνισμούς προκειμένου να πετύχει συμβάσεις μακροχρόνιων παραχωρήσεων σε ενδιαφερόμενους επενδυτές έναντι μισθώματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της τακτικής αξιοποίησης είναι η μεταολυμπιακή εκμετάλλευση της αρένας του Badminton. Μετά τη δημοσίευση του Ν. 3342, οι διατάξεις του

οποίου κατέστησαν πρακτικά δυνατή την υλοποίηση του στρατηγικού σχεδιασμού για την μεταολυμπιακή αξιοποίηση, η Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε. προκήρυξε διεθνή διαγωνισμό για τη μακροχρόνια εκχώρηση του δικαιώματος χρήσης (εκμίσθωση) της αρένας του Badminton και το ακίνητο αυτό αξιοποιήθηκε επιτυχώς.

Το Ελληνικό Δημόσιο διαθέτει επιπλέον πολλά τουριστικά ακίνητα τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και να αποφέρουν κέρδη. Μέρος των τουριστικών ακινήτων θα μπορούσε να εκποιηθεί σε επενδυτές για την ανάπτυξη μεγάλων οικιστικών συγκροτημάτων που θα πωλούνταν ή θα εκμισθώνονταν ως εξοχικές κατοικίες. Η κυβέρνηση θα μπορούσε να δώσει φορολογικά κίνητρα σε ευρωπαίους πολίτες για την αγορά εξοχικής κατοικίας από το ελληνικό δημόσιο. Με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και άλλα ακίνητα, όπως για παράδειγμα η έκταση του πρώην αεροδρομίου. Θα μπορούσαμε να ακολουθήσουμε το πρότυπο της Πορτογαλίας που αξιοποίησε έκταση 3,5 χιλ στρεμμάτων στην Λισσαβόνα μεταφέροντας την έκταση αυτή σε εταιρία του δημοσίου. Κατασκευάστηκαν οι εγκαταστάσεις για την EXPO 98 και ένα μεγάλο μέρος της χωρίστηκε σε οικοπέδα για εμπορικές και οικιστικές χρήσεις με την εφαρμογή ενός ειδικού καθεστώτος.

Πέραν των προαναφερθέντων θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα σχήμα συνεκμετάλλευσης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας με ιδιώτες. Παράδειγμα αυτού του σχήματος αξιοποίησης είναι ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών. Η Hochtief έχει αναλάβει την εκμετάλλευση του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών "Ελευθέριος Βενιζέλος" μαζί με την ABB και το Ελληνικό Δημόσιο για περίοδο 25 ετών. Για το σκοπό αυτό έχει ιδρυθεί μια εταιρία εκμετάλλευσης, η Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ. Σε αυτή την εταιρία οι ιδιώτες εταίροι κατέχουν το 45% ενώ το Ελληνικό Δημόσιο το 55% (Μερεκούλια, Π., 2010, <http://www.capital.gr/Articles.asp?id=1025205>, Τρόποι αξιοποίησης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας).

Εν κατακλείδι, η αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας μπορεί να επιφέρει πολύ θετικά αποτελέσματα στον τομέα του Real Estate. Αν γίνει με τον κατάλληλο στρατηγικό σχεδιασμό θα δώσει ώθηση στην αγορά και θα τονώσει την εθνική οικονομία. Για πολλούς παράγοντες της αγοράς η αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας αποτελεί πλέον μονόδρομο ώστε να αντληθούν κεφάλαια τόσο από Έλληνες όσο και από διεθνείς θεσμικούς επενδυτές. Πρώτα από όλα, βέβαια, χρειάζεται να θεσπιστεί το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και να γίνει ένα εθνικό χωροταξικό σχέδιο.

3.5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Το Υπουργείο Οικονομικών έθεσε προς Διαβούλευση το 2014 τα ακόλουθα εξαιρετικής σημασίας νομοσχέδια που αφορούν ζητήματα της Δημόσιας Περιουσίας.

- Σχέδιο νόμου για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον Αιγιαλό.
- Σχέδιο νόμου για τη ρύθμιση της δυνατότητας εξαγοράς από ιδιώτες κατεχομένων ακινήτων του Δημοσίου.
- Σχέδιο νόμου για την εξωδικαστική επίλυση ιδιοκτησιακών διαφορών μεταξύ Δημοσίου και ιδιωτών.

Βασικά χαρακτηριστικά των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι:

A. Νομοσχέδιο για τον Αιγιαλό

- Αντικαθίσταται ένας μη λειτουργικός, από πολλές απόψεις, νόμος (2971/2001), ο οποίος δυσχεραίνει τις αναπτυξιακές δράσεις.
- Οριοθετείται σε σύντομο χρονικό διάστημα (έξι με δώδεκα μήνες), με χρήση νέας τεχνολογίας (ορθοφωτοχάρτες Κτηματολογίου) το 100% του αιγιαλού, σε όλη την επικράτεια, έναντι του μέχρι σήμερα χαραχθέντος 8%.
- Απλοποιούνται και επιταχύνονται οι διοικητικές διαδικασίες αδειοδότησης για επιχειρηματικές χρήσεις και έργα εντός του αιγιαλού και του θαλάσσιου χώρου και προσαρμόζονται στις νέες επιχειρηματικές ανάγκες, με βασικό κριτήριο την περιβαλλοντική διάσταση.
- Επαναπροσδιορίζεται, προς το δικαιότερο, ο τρόπος υπολογισμού του οφειλόμενου στο Δημόσιο ανταλλάγματος για χρήση αιγιαλού, παραλίας και θαλάσσιου χώρου, με θεσμοθέτηση αντικειμενικών και σαφών κριτηρίων και διαφανούς διαδικασίας.

B. Νομοσχέδιο για τη ρύθμιση της δυνατότητας εξαγοράς από ιδιώτες κατεχομένων ακινήτων του Δημοσίου.

- Επιλύεται ένα υπαρκτό κοινωνικό πρόβλημα, αυτό της μακρόχρονης παράνομης κατοχής δημοσίων κτημάτων από ιδιώτες, για την αντιμετώπιση της

οποίας υφίσταται δυσχέρεια επιβολής της κείμενης νομοθεσίας λόγω: α. Έλλειψης κατάλληλων οργανωτικών υποδομών των αρμόδιων υπηρεσιών β. Κοινωνικών λόγων.

- Εκκαθαρίζεται το χαρτοφυλάκιο της Δημόσιας Περιουσίας. Διευρύνονται και απλοποιούνται οι προϋποθέσεις ένταξης στη ρύθμιση, σε σχέση με το προηγούμενο νομικό καθεστώς, που απαιτούσε εισοδηματικά κριτήρια.

- Το τίμημα ορίζεται στο ύψος της αντικειμενικής αξίας κάθε ακινήτου, σε σχέση με χαμηλότερα τιμήματα προηγούμενων νόμων.

- Αναμένονται άμεσα έσοδα, από το τίμημα εξαγοράς.

- Αναμένονται σταθερά ετήσια έσοδα από: α. Την ένταξη των εξαγοραζόμενων δημοσίων κτημάτων στο σύστημα φορολογίας ακινήτων β. Τη νομιμοποίηση αυθαιρέτων κτισμάτων επί των εξαγοραζόμενων ακινήτων γ. Τη διενέργεια φορολογητέων πράξεων διαχείρισης από τους νόμιμους πλέον ιδιοκτήτες (πωλήσεις, ενοικιάσεις, δωρεές, γονικές παροχές κλπ).

Γ. Νομοσχέδιο για την εξωδικαστική επίλυση ιδιοκτησιακών διαφορών μεταξύ Δημοσίου και ιδιωτών.

- Αφορά τη συμβιβαστική επίλυση ιδιοκτησιακών διαφορών μεταξύ ιδιωτών και ελληνικού δημοσίου. Απαραίτητη προϋπόθεση να έχει ασκηθεί αγωγή εναντίον του Ελληνικού Δημοσίου, χωρίς να έχει εκδοθεί πρωτόδικη απόφαση.

- Αναφέρεται σε διεκδικούμενες εκτάσεις για τις οποίες ο ιδιώτης έχει συνεχόμενους τίτλους που ανάγονται από το 1926 και πριν και έχουν εμβαδόν τουλάχιστον 50 στρέμματα, για ακίνητα εκτός Περιφέρειας Αττικής πόλης και 20 στρέμματα, για ακίνητα εντός Περιφέρειας Αττικής.

- Η δικαστική διαφορά τερματίζεται είτε με την αυτούσια διανομή του επίδικου ακινήτου, κατά 50% μεταξύ των διαδίκων, είτε με την καταβολή σε χρήμα της εμπορικής αξίας του 50% του ακινήτου από τον ιδιώτη στο δημόσιο. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο αναμένεται να συμβάλει:

- Στην άμεση επίλυση μακροχρόνιων δικαστικών διαφορών μεταξύ ιδιωτών και δημοσίου για εκτάσεις με αναπτυξιακή προοπτική.

- Στη δημιουργία ασφάλειας δικαίου ως προς τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα ιδιωτών και δημοσίου, γεγονός που θα επιτρέψει την αξιοποίησή τους, τόσο από το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων του Δημοσίου αλλά και από τους ιδιώτες.
- Στην άμεση είσπραξη δημοσίων εσόδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

4.1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Πολιτιστική Κληρονομιά ("εθνική κληρονομιά" ή απλά κληρονομιά) είναι το κληροδότημα από φυσικά αντικείμενα (πολιτιστική ιδιοκτησία-περιουσία) και από άλλα χαρακτηριστικά μιας ομάδας ή κοινωνίας, τα οποία έχουν κληροδοτηθεί από τις παλαιότερες γενιές και διατηρούνται στο παρόν ενώ παράλληλα παραχωρούνται στο μέλλον για να επωφεληθούν οι επόμενες γενιές.

Ο όρος Πολιτιστική Κληρονομιά περιλαμβάνει τον από πολιτισμό (όπως κτίρια, μνημεία, τοπία, βιβλία, έργα τέχνης και τεκμήρια), τον άυλο πολιτισμό (όπως τη λαογραφία, τις παραδόσεις, τη γλώσσα και τη γνώση) και τη «φυσική» κληρονομιά, που περιλαμβάνει σημαντικά πολιτιστικά τοπία και βιοποικιλότητα. Η σκόπιμη ενέργεια της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς από το παρόν για το μέλλον, είναι γνωστή ως **Διατήρηση** (*Preservation*)(*American English*) ή συντήρηση **Conservation** (*British English*), αν και αυτοί οι όροι μπορεί να έχουν πιο συγκεκριμένο ή τεχνικό (*technical*) νόημα στα ίδια γενικά πλαίσια μιας άλλης διαλέκτου.

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι μοναδική και αναντικατάστατη, γεγονός το οποίο φορτίζει τον σύγχρονο πολιτισμό με την ευθύνη της διατήρησης και διαφύλαξης της. Μικρότερα αντικείμενα όπως έργα τέχνης και άλλα πολιτιστικά αριστουργήματα συλλέγονται από Μουσεία και γκαλερί. Στα πλαίσια αυτής της διαφύλαξης του πολιτιστικού αποθέματος, έγιναν επιτυχείς προσπάθειες για τη διατήρηση της «μελλοντικής κληρονομιάς» πολλών εθνών. Λαϊκοί οργανισμοί και πολιτικές ομάδες, όπως το διεθνές κόμμα της UNESCO απέκτησαν με επιτυχία την απαραίτητη στήριξη το εν λόγω έργο (Πολιτιστική κληρονομιά, 2013, http://el.wikipedia.org/wiki/Πολιτιστική_Κληρονομιά).

Ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι, λοιπόν, δυναμικός: πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι μόνο τα νεκρά αντικείμενα ή ξεχασμένα έθιμα που έχουν από

καιρό παραμεριστεί. Ο ρόλος της είναι δυναμικός και ορατός σε όλους εκείνους που επιθυμούν να εμβαθύνουν πέρα από την επιφάνεια των πραγμάτων. Ένας από τους στόχους της πολιτικής για τον πολιτισμό είναι να φέρει στο προσκήνιο τον δυναμικό αυτόν ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς.

4.2. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Μέχρι το έτος 1971 αρμόδιος κρατικός φορέας για τα πολιτιστικά θέματα ήταν το Υπουργείο Παιδείας και για ένα μικρό χρονικό διάστημα στη δεκαετία του 1960 το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης. Επιπλέον για τη φροντίδα της πολιτιστικής κληρονομιάς συστάθηκε το 1833 η κρατική Αρχαιολογική Υπηρεσία.

Σταδιακά όμως το Ελληνικό Κράτος άρχισε να συνειδητοποιεί την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας κρατικής υπηρεσίας που θα ασχολούνταν αποκλειστικά με τον τομέα του πολιτισμού, καθώς άρχισε να αντιμετωπίζει ένα ολοένα και ευρύτερο φάσμα πολιτιστικών αναγκών. Έτσι λοιπόν με το Νομοθετικό Διάταγμα 957/1971 ιδρύεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα Υπουργείο με αποκλειστική αρμοδιότητα τον πολιτισμό το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών.

Σήμερα, η νομική κατοχύρωση για τις διάφορες κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών της ελληνικής επικράτειας αποτυπώνεται στα εξής:

- Στο **άρθρο 24 του Συντάγματος** του 1975/86 ορίζει ότι: “η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει την υποχρέωση να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα...(παράγραφος 1). Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το κράτος...”(παράγραφος 6) .

Αξιοσημείωτο είναι ότι και στο Ελληνικό Σύνταγμα, όπως και στη Σύμβαση της Unesco για την παγκόσμια κληρονομιά, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς τοποθετούνται πλάι-πλάι και με αυτόν τον τρόπο καταδεικνύεται η στενή συνάφειά τους. Το Σύνταγμα με τον όρο “πολιτιστικό περιβάλλον” δεν εννοεί βέβαια μόνο τις αρχαιότητες, τα νεώτερα μνημεία, τις παραδοσιακές περιοχές και τους ιστορικούς τόπους, αλλά χρησιμοποιεί τον όρο κάπως αόριστα, ώστε να μπορεί να συμπεριλάβει και όσα άλλα στοιχεία θα θεωρήσει ο κοινός νομοθέτης ότι πρέπει να τύχουν της κρατικής προστασίας.

- § Νόμος 3028/02: “Περί της προστασίας των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς” που αφορά υλικά πολιτιστικά έργα μέχρι και τα νεώτερα χρόνια.

- § Νόμος 1469/1950: “Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μετά το 1830”.
- § Νόμος 1946/1991 “Περί Γενικών Αρχείων του Κράτους”.
- § Νόμος 1103/1980, με τον οποίο η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση της Unesco της 14/11/1970.
- § Νόμος 1126/1981, με τον οποίο η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του 1972.
- § Νόμος 1127/1981, με τον οποίο η χώρα μας κύρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς του 1969.
- § Νόμος 2039/1992, με τον οποίο η χώρα μας κύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του 1985.
- Η ελληνική νομοθεσία στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει έντονα προστατευτικό χαρακτήρα. Γενικά στην ελληνική νομοθεσία περί πολιτιστικής κληρονομιάς απαιτείται συστηματοποίηση και κωδικοποίηση, ώστε να εξαλειφθεί η υπάρχουσα έλλειψη ενότητας που ορισμένες φορές προκαλεί νομολογιακές αντιφάσεις και παράγει αίσθημα ανασφάλειας δικαίου.

4.2.1. Η Συνθήκη για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς

Η Συνθήκη για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση της UNESCO στις 16 Νοεμβρίου 1972. Με την υπογραφή της, τα κράτη αναγνωρίζουν ότι οι χώροι που βρίσκονται στην εθνική επικράτειά τους και έχουν εγγραφεί στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, αποτελούν, με κάθε επιφύλαξη της εθνικής κυριαρχίας και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, παγκόσμια κληρονομιά «για την προστασία της οποίας είναι υπεύθυνη η διεθνής κοινότητα, που πρέπει να εργαστεί ως σύνολο για αυτό τον σκοπό».

Η αποστολή της UNESCO είναι να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να υπογράψουν τη Συνθήκη του 1972 για να εξασφαλίσουν την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς τους αλλά και να δημιουργήσουν συστήματα ελέγχου που θα αναφέρουν σε τακτική βάση την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς στην επικράτειά τους. Επίσης, η UNESCO βοηθά τα κράτη να προστατεύσουν τους χώρους αυτούς παρέχοντας τεχνική βοήθεια, επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και έκτακτη οικονομική βοήθεια σε χώρους που βρίσκονται σε άμεσο κίνδυνο. Μέσω του Διεθνούς Οργανισμού προωθείται η παρουσίαση σε παγκόσμιο επίπεδο της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας και ενθαρρύνεται η διεθνής συνεργασία για τη διαφύλαξη της ([Http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm](http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm), 2010, Παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά UNESCO).

Τα μνημεία που συγκαταλέγονται στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς επιλέγονται και εγκρίνονται βάσει της αξίας τους ως τα καλύτερα παραδείγματα της δημιουργικής ευφυΐας του ανθρώπου. Αποτελούν τεκμήρια μιας σημαντικής ανταλλαγής ανθρώπινων αξιών και παρέχουν μια μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία μιας πολιτισμικής παράδοσης ή ενός πολιτισμού που ζει ακόμα ή έχει εξαφανισθεί. Είναι άμεσα συνδεδεμένα με σημαντικά στάδια της ανθρώπινης ιστορίας και για το λόγο αυτό έχουν εξέχουσα οικουμενική αξία και αποτελούν τμήμα της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας.

Το Κέντρο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το οποίο δημιουργήθηκε το 1992, είναι το κέντρο παρακολούθησης και ο συντονιστής της UNESCO για όλα

τα ζητήματα που αφορούν την Παγκόσμια Κληρονομιά. Για τη διασφάλιση του συνεχούς συντονισμού των θεμάτων που άπτονται της Συμβάσεως, το Κέντρο οργανώνει ετήσιες συνεδριάσεις της Επιτροπής για την Παγκόσμια Κληρονομιά, έχει συμβουλευτικό ρόλο για τα κράτη – μέλη ως προς την υποβολή υποψηφιοτήτων για εγγραφή στον Κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, συντονίζει την διεθνή βοήθεια που δίδεται από το Ταμείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς κατ’ αίτηση των ενδιαφερομένων και συντονίζει τόσο τις αναφορές για τη κατάσταση των μνημείων όσο και την άμεση δράση που απαιτείται στην περίπτωση των μνημείων που απειλούνται ([Http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm](http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm), 2010, Παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά UNESCO).

Η έννοια “προστασία πολιτιστικών αγαθών” δε σημαίνει μόνο την προστασία τους από παράνομες ενέργειες (κλοπή, λαθρανασκαφή κλπ.), αλλά και από τη φθορά που μπορεί να προκαλέσει ο χρόνος ή και η επέμβαση του ανθρώπου σε αυτά. Ανθρώπινη επέμβαση, εκτός των άλλων, σημαίνει και την εισαγωγή νέας χρήσης σε ακίνητα πολιτιστικά αγαθά-μνημεία. Συνεπώς, τα μνημεία, απτά σημάδια αναφοράς της συλλογικής μνήμης, είναι ανοιχτά σε πολλαπλές ερμηνείες και τρόπους διαχείρισης.

4.2.2. Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών

Ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 3911/1992 του Συμβουλίου σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών συστήθηκε, προκειμένου να θεσπιστούν μέτρα για την εξασφάλιση ομοιόμορφου προληπτικού ελέγχου των εξαγωγών πολιτιστικών αγαθών στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας, ενόψει της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς (Ε.Ε.Λ. 395/2, 31-12-1992). Αν δεν ετίθετο αυτός ο έλεγχος, η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας θα είχε ως συνέπεια να μπορεί ένας εθνικός θησαυρός ο οποίος εξήχθη παράνομα από ένα κράτος-μέλος να προσκομιστεί στο τελωνείο ενός άλλου κράτους-μέλους, για να εξαχθεί στη συνέχεια εύκολα προς μια τρίτη χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ακολούθησε το 1993 η έκδοση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Κανονισμού 752/93 “περί διατάξεων εφαρμογής του Κανονισμού ΕΟΚ 3911/1992 του Συμβουλίου σχετικά με την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών”. Με τον δεύτερο αυτό Κανονισμό, που ουσιαστικά λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τον 3911/1992, η Επιτροπή καθορίζει ένα υπόδειγμα εντύπου που υποχρεούνται να εκτυπώσουν τα κράτη-μέλη, προκειμένου να συμπληρώνεται από τον εκάστοτε αιτούντα για την άδεια εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών. Το Ελληνικό Δίκαιο προσαρμόστηκε στις διατάξεις του Κανονισμού με την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος ΠΔ 423/95. Σκοπός του εν λόγω Προεδρικού Διατάγματος είναι, όπως ορίζει το πρώτο άρθρο του, η λήψη μέτρων για την εφαρμογή των Κανονισμών 3911/1992 και 752/93.

4.2.3. Η Οδηγία 93/7/ΕΟΚ για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους-μέλους

Η Οδηγία 93/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την επιστροφή των πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους-μέλους εκδόθηκε, σύμφωνα με την εκτίμηση του Συμβουλίου, προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα που θα επιτρέπει και θα διευκολύνει τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επιτυγχάνουν την επιστροφή στο έδαφός τους των πολιτιστικών αγαθών που χαρακτηρίζονται ως εθνικοί θησαυροί κατά την έννοια που ορίζει το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ και που εξήλθαν από το έδαφός της κατά παράβαση του Κανονισμού (ΕΟΚ) 3911/1992 ή δεν επεστράφησαν μετά την παρέλευση της προθεσμίας για μια νόμιμη προσωρινή απομάκρυνση. Η εν λόγω Οδηγία λοιπόν και ο Κανονισμός 3911/1992 αλληλοσυμπληρώνονται με σκοπό την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλα λόγια, ο Κανονισμός δρα προληπτικά, ώστε να μην εξαχθούν παράνομα τα πολιτιστικά αγαθά, ενώ η Οδηγία λειτουργεί κατασταλτικά, με την έννοια, αν τελικά δεν εμποδισθεί η παράνομη εξαγωγή, να υπάρχει μηχανισμός που θα εξασφαλίζει την επιστροφή στον τόπο καταγωγής τους.

Η εν λόγω οδηγία ισχύει μόνο για πολιτιστικά αγαθά που απομακρύνθηκαν παράνομα την 1^η Ιανουαρίου 1993 και έπειτα (άρθρο 13), δεν έχει δηλαδή αναδρομική ισχύ (ούτε στη Σύμβαση της Unesco το 1970 υπάρχει αναδρομική ισχύς). Ωστόσο, τα κράτη-μέλη έχουν τη διακριτική ευχέρεια να αναγνωρίσουν την αναδρομικότητα για την επιστροφή πολιτιστικών τους αγαθών –μονομερώς βέβαια, χωρίς να μπορούν δηλαδή να απαιτήσουν αμοιβαιότητα σε αυτό από τα άλλα κράτη-μέλη- (άρθρο 10).

4.2.4. Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας

Η Διεύθυνση είναι αρμόδια για το συντονισμό και την εποπτεία των Τμημάτων που υπάγονται σε αυτή, καθώς και για την προετοιμασία και εισήγηση θεμάτων στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων και στο Συμβούλιο Μουσείων.

Οι κύριες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας αφορούν θέματα σχετικά με τη διαχείριση των κτημάτων, των αρχαιολογικών χώρων και των αστικών ακινήτων, η κτηματογράφηση των προαναφερόμενων ακινήτων και η συγκρότηση αρχείου απαλλοτριωμένων κτημάτων (Τμήμα Κτηματολογίου και Διαχείρισης Ακινήτων). Η Διεύθυνση είναι επίσης αρμόδια για τις διαδικασίες απόκτησης ακινήτων (αγορών, απαλλοτριώσεων, κ.λπ.) για αρχαιολογικούς σκοπούς και για την προστασία των νεοτέρων μνημείων και των ιστορικών τόπων καθώς και για την καταβολή του αντίστοιχου τιμήματος ή της αποζημίωσης εξαιτίας της στέρησης χρήσης ακινήτων (Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης ακινήτων και Αποζημιώσεων).

Η Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας αποτελεί τον Φορέα Υλοποίησης του έργου με τίτλο "Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο", το οποίο θα αποτελέσει την πρώτη ενιαία και συστηματική καταγραφή της Ακίνητης Περιουσίας, των Περιοχών Προστασίας Πολιτιστικού Ενδιαφέροντος (Αρχαιολογικοί Χώροι, Ζώνες Προστασίας Α' και Β', Ιστορικοί Τόποι, Περιφερειακές Ζώνες και Περιβάλλοντες Χώροι Μνημείων κ.λπ.) καθώς και στοιχεία σχετικά με τα Ακίνητα Μνημεία (http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=16, 2014, Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας).

Βάσει του Π.Δ. 191 δημοσιευμένο στο ΦΕΚ 146 / 13-06-2003 και συγκεκριμένα του Άρθρου 13, οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας αφορούν θέματα σχετικά με τη διαχείριση των κτημάτων, των αρχαιολογικών χώρων και των αστικών ακινήτων (αρμοδιότητας των Υπηρεσιών Αρχαιοτήτων), η κτηματογράφηση των προαναφερόμενων ακινήτων και η συγκρότηση αρχείου απαλλοτριωμένων κτημάτων (Τμήμα Κτηματολογίου και Διαχείρισης Ακινήτων). Επίσης η Διεύθυνση είναι αρμόδια για τις διαδικασίες των αγορών και απαλλοτριώσεων ακινήτων για αρχαιολογικούς σκοπούς και για την

προστασία των νεοτέρων μνημείων και των ιστορικών τόπων καθώς και για την καταβολή του αντίστοιχου τιμήματος ή της αποζημίωσης εξαιτίας της στέρησης χρήσης ακινήτων (Τμήμα Απαλλοτριώσεων, Απόκτησης ακινήτων και Αποζημιώσεων).

Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης ως Φορέα Λειτουργίας του Αρχαιολογικού κτηματολογίου περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

1. Το συντονισμό των φορέων του ΥΠΠΟΤ που θα διαθέτουν πληροφορία για ενσωμάτωση στο ΟΠΣ. Συγκεκριμένα, συντονισμός των φορέων ΤΑΠ, ΔΤΦΚ και ΔΕΑΜ
2. Την παραλαβή των νέων Απογραφικών Δελτίων Ακίνητης Περιουσίας, Περιοχών Προστασίας Πολιτιστικού Περιβάλλοντος και Ακίνητων Μνημείων και την εισαγωγή των δεδομένων στο ΟΠΣ
3. Το συντονισμό και παρακολούθηση της Πολιτικής Ασφάλειας και Πρόσβασης του ΟΠΣ
4. Τη συνεχή επικοινωνία και συντονισμό όπου απαιτείται, με εμπλεκόμενους φορείς εκτός ΥΠΠΟΤ
5. Τη διαχείριση των ακινήτων με την αντίστοιχη Εφαρμογή του ΟΠΣ.
6. Τη διαχείριση του Χαρτογραφικού Υποβάθρου
7. Σε συνεργασία με την ομάδα ΚΟΣΕ του ΥΠΠΟΤ τη διασφάλιση ενσωμάτωσης και τήρησης οδηγιών και ειδικών προδιαγραφών που αφορούν τα γεωχωρικά δεδομένα σύμφωνα με την οδηγία INSPIRE και την ΕΥΓΕΠ (http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=16, 2014, Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας).

4.3. ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Το 8%-10% της ελληνικής επικράτειας αποτελούν αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, δημόσιες ή απαλλοτριωμένες εκτάσεις για αρχαιολογικούς σκοπούς. Αν προστεθούν και τα άσκαφα, το νούμερο ασφαλώς θα είναι πολλαπλάσιο. Είναι ωστόσο αξιοσημείωτο και μαζί ανησυχητικό ότι σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις το 15% της δημόσιας περιουσίας που διαχειρίζεται το υπουργείο Οικονομικών προέρχεται από αυτά τα ακίνητα, τα οποία ελπίζεται όμως ότι δεν θα μπουν στο στόχαστρο των δανειστών για εκποίηση.

Το υπουργείο Πολιτισμού έχει για πρώτη φορά μια συνολική εικόνα για τα ακίνητα που έχει αποκτήσει. Κι αυτό επιτυγχάνεται με το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, το οποίο συντάσσεται με χρηματοδότηση ύψους 7 εκατ. ευρώ από το ΕΣΠΑ. Μετά την αποπεράτωσή του, όλοι θα γνωρίζουν αν μπορούν να κτίσουν, πού και τι ακριβώς. Επίσης, σε περίπτωση που δεν επιτρέπεται η δόμηση, θα είναι σαφές εξαρχής, ώστε να μην ταλαιπωρείται ο πολίτης, καθώς το ένα δέκατο της ελληνικής επικράτειας αποτελείται από κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους, δηλαδή προστατευόμενους από το κράτος (N. Κοντράρου-Ρασσιά, 2013, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=392079>, Το 15% της δημόσιας περιουσίας είναι μνημεία).

Σήμερα αποτυπώνεται με συστηματικό, επιστημονικό και ολοκληρωμένο τρόπο το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, το οποίο παρέχει αναλυτικά στοιχεία ιδιοκτησιακής και διαχειριστικής τεκμηρίωσης για: περισσότερα από 7.500 δημόσια ακίνητα. Περισσότερους από 4.000 κηρυγμένους χερσαίους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους με τις ζώνες προστασίας τους, που -μαζί με τα μη κηρυγμένα σε ΦΕΚ μνημεία και τους περιβάλλοντες χώρους τους- καλύπτουν έκταση 8%-10% της ελληνικής επικράτειας. Περισσότερους από 100 κηρυγμένους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους. Περισσότερα από 12.000 αρχαία ακίνητα μνημεία όλων των κατηγοριών και των περιόδων μέχρι το 1830. Περισσότερα από 8.000 νεότερα του 1830 ακίνητα μνημεία και ιστορικούς τόπους. Πάνω από 1.000 θέσεις κατάχωσης αρχαίων μνημείων.

Εξοικονόμηση πόρων

Το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων μόνο κατά την τελευταία 20ετία έχει πληρώσει 390 εκατ. ευρώ για την απαλλοτρίωση ακινήτων (αστικών και εξωαστικών, για γαίες και κτίσματα), ενώ η απόκτηση αυτών των ακινήτων έγινε με γνώμονα το δημόσιο όφελος, και ειδικότερα την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άμεσο είναι και το όφελος από την καταγραφή τους, καθώς ήδη από το στάδιο προετοιμασίας και συγκέντρωσης του υλικού από τοπογράφους μηχανικούς, αρχιτέκτονες μηχανικούς και αρχαιολόγους διαπιστώθηκε υπερδιπλάσιος αριθμός ακινήτων του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού από αυτόν που ήταν καταγεγραμμένος στους επίσημους καταλόγους της πρώην Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου. Εντοπίστηκαν επίσης πολυάριθμες περιπτώσεις ακινήτων με ελλείψεις και εκκρεμότητες στις διοικητικές διαδικασίες απόκτησής τους, ακίνητα καταπατημένα από όμορους ιδιώτες, ευρισκόμενα υπό παράνομη κατάληψη από τρίτους ή υποκείμενα σε χρήση αυθαίρετη και ξένη προς το σκοπό της δημόσιας ωφέλειας βάσει του οποίου έγινε η παραχώρησή τους.

Τέλος, με την ολοκλήρωση του έργου αναμένεται καλύτερη αξιοποίηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, προάσπιση της δημόσιας περιουσίας, εξορθολογισμός των απαλλοτριώσεων και των στερήσεων χρήσεων γης και ελαχιστοποίηση των σχετικών δημόσιων δαπανών. Εκτιμάται επίσης ότι θα προκύψει σημαντικότερη εξοικονόμηση πόρων και χρόνου για τη διεκπεραίωση διοικητικών ενεργειών που αφορούν διαδικασίες τοπογραφικής και νομικής τεκμηρίωσης (Ν. Κοντράρου-Ρασσιά, 2013, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=392079>, Το 15% της δημόσιας περιουσίας είναι μνημεία).

4.4. Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΚΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η εκποίηση της δημόσιας περιουσίας μέσω του ΤΑΙΠΕΔ, σε συνδυασμό με τα σχέδια νόμου για τον αιγιαλό και τα δάση, ανατρέπουν πολλά από όσα θεωρούνταν ως τώρα δεδομένα και αυτονόητα. Ανατρέπεται κατ' αρχάς η ίδια η λειτουργία της έννοιας του "δημόσιου χώρου", ως χώρου κάλυψης ζωτικών κοινωνικών αναγκών. Καταργείται επίσης η έννοια του "κοινόχρηστου αγαθού", στο οποίο η πρόσβαση του συνόλου των πολιτών δεν μπορεί να περιορίζεται.

Στην παρούσα συγκυρία της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, το περιβάλλον και οι δημόσιοι χώροι μετατρέπονται σε ένα (ακόμη) πεδίο οικονομικής εκμετάλλευσης. Παραλίες, δασικές εκτάσεις, σπάνια οικοσυστήματα, ακόμη και το περιβάλλον αρχαιολογικών χώρων θα μπορεί να εκχωρηθεί σε έναν ιδιώτη για αποκλειστική οικονομική εκμετάλλευση (Σακαλή, Ο., 2014, <http://www.avgi.gr/article/3385962/einai-ta-mnimeia-idiotiki-periousia-tou-dimosiou->, Είναι τα μνημεία "ιδιωτική περιουσία του δημοσίου";).

Οι όροι *πολιτιστικό απόθεμα/περιβάλλον* και *πολιτιστική κληρονομιά* δεν νοηματοδοτούν βέβαια μόνο τα υλικά τεκμήρια του ανθρώπινου πολιτισμού, αλλά και το φυσικό περιβάλλον. Τα σύγχρονα ρεύματα της ιστορίας και της αρχαιολογίας αντιμετωπίζουν το φυσικό περιβάλλον όχι μόνο ως το πλαίσιο, το "σκηνικό" μέσα στο οποίο διαδραματίστηκε η ανθρώπινη δραστηριότητα, αλλά ως ένα σύνολο σχέσεων, μια δυναμική και ζώσα πραγματικότητα που εξελίσσεται αυτοτελώς, αλλά και υπό την επίδραση του ανθρώπου, και επομένως ενέχει το ίδιο ιστορικότητα. Τα μνημεία (αρχαία και νεότερα), οι αρχαιολογικοί χώροι και τα ιστορικά τοπία είναι οι υλικές αποτυπώσεις αυτών των σχέσεων.

Το σχέδιο νόμου για τους αιγιαλούς απειλεί άμεσα εκατοντάδες παράκτιους και ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικά τοπία και νησιά που αποτελούν εξ ολοκλήρου κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους. Από κοντά ιστορικά διατηρητέα κτήρια και σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι φιγουράρουν και στα πωλητήρια του ΤΑΙΠΕΔ: η Ακροναυπλία, ο τύμβος των Σαλαμινομάχων, ο αρχαίος δήμος Σουνίου, δεκάδες διατηρητέα κτήρια στην Πλάκα, το κτήριο της Μπουμπουλίνας, τα προσφυγικά της Λ. Αλεξάνδρας και η λίστα μεγαλώνει καθημερινά.

Για τη νομική διάσταση του θέματος θα παραπέμψουμε στη σχετική ανακοίνωση του *Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών - ICOMOS* στην οποία επισημαίνεται ότι «...είναι ακόμη εν ισχύ ο λεγόμενος "Αρχαιολογικός Νόμος" (Ν. 3028/2002) στο άρθρο 7 παρ. 1 του οποίου δηλώνεται ρητά ότι "τα αρχαία ακίνητα μνημεία που χρονολογούνται έως και το 1453 ανήκουν στο δημόσιο κατά κυριότητα και νομή και είναι πράγματα εκτός συναλλαγής και ανεπίδεκτα χρησικτησίας". Κατά την ελληνική νομοθεσία δηλαδή, τα αρχαιολογικά μνημεία και οι χώροι θεωρούνται εκτός συναλλαγής (*res extra commercium*, κατά το ρωμαϊκό δίκαιο), διότι είτε ανήκουν στο κράτος και αποτελούν *res publicae* είτε είναι αφιερωμένα στην ιερά λατρεία και θεωρούνται ιερά αντικείμενα (*res sacrae*). Ως ανήκοντα στο κράτος αποτελούν δημόσια περιουσία του και δεν απαλλοτριώνονται ούτε καθίστανται άξια μεταβιβάσεως. Μάλιστα, δεν βρίσκονται απλά εκτός συναλλαγής, αλλά απολαμβάνουν και αυξημένης συνταγματικής προστασίας, αφού επιβάλλεται ευθέως από το ισχύον Σύνταγμα η προστασία και διαφύλαξη τους στο διηνεκές» (Σακαλή, Ό., 2014, <http://www.avgi.gr/article/3385962/einai-ta-mnimeia-idiotiki-periousia-tou-dimosiou->, Είναι τα μνημεία "ιδιωτική περιουσία του δημοσίου";).

Πέραν της νομικής διάστασης, ωστόσο, αυτή η «νομοθετική επιδρομή» στα δημόσια αγαθά δεν σηματοδοτεί τίποτα άλλο από την εφαρμογή ενός μοντέλου ανάπτυξης γνωστού και ήδη αποτυχημένου, το οποίο διευκολύνει μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε έναν καταργημένο ουσιαστικά δημόσιο χώρο. Οι επιπτώσεις του είναι ήδη ορατές στην Ισπανία, αλλά και σε άλλες περιοχές πέρα από τη μεσογειακή λεκάνη, όπου οδήγησε σε μεγάλο βαθμό στην καταστροφή των ακτών, κατέστησε την πρόσβαση στη θάλασσα απαγορευτική για την πλειοψηφία των κατοίκων, ενώ υπέθαλψε την περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων και τη συρρίκνωση των μικρών τουριστικών επιχειρήσεων.

Από το συνολικό σχέδιο αποψίλωσης της δημόσιας περιουσίας και απάλειψης της έννοιας του κοινόχρηστου δημόσιου χώρου δεν εξαιρούνται ούτε οι ιστορικοί τόποι και τα μνημεία, τα οποία είτε αντιμετωπίζονται ως «εμπόδια» στην ανάπτυξη είτε, στην καλύτερη περίπτωση, ενσωματώνονται στα μεγάλα έργα ως τουριστική «ατραξιόν» για λίγους και αποκόπτονται έτσι από τον κοινωνικό τους ρόλο, που προϋποθέτει την αρχή της ισότιμης πρόσβασης σε αυτά όλων των πολιτών.

4.5. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

· Πλάκα

Δεκαεννέα ακίνητα του υπουργείου Πολιτισμού στην περιοχή της Πλάκας και εντός της προστατευτικής «ζώνης» της Ακρόπολης, τα οποία έχουν αποκτηθεί για αρχαιολογικούς σκοπούς, πέρασαν προς πώληση στο ΤΑΙΠΕΔ. Τα ακίνητα αυτά βρίσκονται στον άμεσα περιβάλλοντα χώρο της Ακρόπολης και, μάλιστα, εντός της περιοχής που έχει χαρακτηριστεί από την UNESCO ζώνη επιρροής (buffer zone) της Ακρόπολης, σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα του πολεοδομικού ιστού της αρχαίας πόλης των Αθηνών. Υπενθυμίζεται ότι ευρύτερα η Πλάκα αποτελεί περιοχή "ευαίσθητη" χωροταξικά και πολεοδομικά, για την οποία έχουν καθορισθεί ειδικές χρήσεις γης με το από 5.10.1993 Προεδρικό Διάταγμα "Καθορισμός ειδικών χρήσεων γης στην περιοχή της Πλάκας του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών" (ΦΕΚ Δ' 1329)».

Στα περισσότερα από τα ακίνητα του ΥΠΠΟ στην Πλάκα, που μεταβιβάστηκαν στο ΤΑΙΠΕΔ, στεγάζονται είτε υπηρεσίες και λειτουργίες του υπουργείου Πολιτισμού είτε πολιτιστικοί φορείς, που ενισχύουν τα αρχαιολογικά-πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Η οποιαδήποτε εκποίησή τους σε ιδιώτες με κανέναν τρόπο δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί σύμφωνη με τη συνταγματική επιταγή για προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και είναι παράνομη, στο βαθμό που τ' ακίνητα αυτά αποκτήθηκαν από το υπουργείο Πολιτισμού για αμιγώς αρχαιολογικούς σκοπούς, που ουδέποτε παρέρχονται και δεν είναι ανακλητοί (Καρατζιού, Ν, 2014, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=416803>, Ξεπούλημα της Πλάκας).

· **Ακροναυπλία**

Στο 1387 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, που δημοσιεύτηκε στις 30.5.2014, με μια τυπική υπουργική απόφαση περνούν στο χαρτοφυλάκιο του ΤΑΙΠΕΔ τρία εμβληματικά ξενοδοχεία της πόλης του Ναυπλίου, δύο από τα οποία όμως βγαίνουν στο σφυρί μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο που ανήκει σε «αρχαιολογική ζώνη Α».

Με τη μεταβίβαση της κυριότητας του «Τουριστικού Συγκροτήματος Ναυπλίου» στην ΤΑΙΠΕΔ Α.Ε. και την εκποίηση που θα ακολουθήσει, «το Δημόσιο - δηλαδή όλοι οι πολίτες και οι επόμενες γενιές- χάνει διά παντός 33 στρέμματα στην ιστορική Ακροναυπλία και κάθε δυνατότητα παρέμβασης στη χρήση και αξιοποίηση των χώρων αυτών. Τα τρία ξενοδοχεία που ανήκουν στο "Ξενία" Ναυπλίου έχουν από το 2000 περάσει στα χέρια της τουριστικής επιχείρησης «Αργολικός Ήλιος» για 30 χρόνια (Κατσάκος, Π., 2014, <http://www.avgi.gr/article/2999677/to-xepoulima-tis-akronauplias-apo-ti-xounta-os-to-taiped>, Το ξεπούλημα της Ακτοναυπλίας).

Η μισθώτρια ξενοδοχειακή εταιρεία λειτουργεί και εκμεταλλεύεται τα δύο από τα τρία ξενοδοχειακά συγκροτήματα, ενώ το τρίτο ξενοδοχείο παραμένει ακόμα κλειστό, 14 χρόνια μετά την υπογραφή της αρχικής σύμβασης, και βρίσκεται σε άθλια κατάσταση, χωρίς να έχουν γίνει οι εργασίες ανακαίνισης όπως προβλέπει η σύμβαση μίσθωσης. Επίσης, παρά τη σύμβαση μίσθωσης και παρ' ότι η περιοχή της Ακροναυπλίας βρίσκεται σε αρχαιολογική ζώνη Α (πράγμα που αναφέρεται στη σύμβαση μίσθωσης), όπου απαγορεύεται η οποιαδήποτε νέα δόμηση, η ξενοδοχειακή εταιρεία έχει προβεί σε ανέγερση νέων κτηρίων στην Ακροναυπλία και στο ξενοδοχειακό συγκρότημα "Nafplia Palace".

Η Ακροναυπλία κατοικείται αδιάκοπα από τον 7ο αιώνα π.χ. και ο βραχύδης όγκος της φέρει τα ιστορικά αποτυπώματα Βυζαντινών, Ενετών και Φράγκων, όπου ο καθένας με το πέρασμά του από την πόλη του Ναυπλίου συμπλήρωνε το δικό του κομμάτι στο κάστρο και τα τείχη, και το 1960, με ΦΕΚ, η Ακροναυπλία χαρακτηρίζεται «Τουριστικό Δημόσιο Κτήμα». Έναν χρόνο αργότερα και συγκεκριμένα στις 18 Ιουνίου του 1961 έγιναν τα εγκαίνια του πολυτελούς ξενοδοχείου "Ξενία" Ναυπλίου χωρητικότητας 100 κλινών, στην Ακροναυπλία, που όμως χτίστηκε επάνω σε προμαχώνα της Α' Ενετικής περιόδου και δίπλα στο συγκρότημα των Φυλακών της Ακροναυπλίας. Μιλάμε για την Ακροναυπλία, τον τόπο όπου φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν χιλιάδες Αριστεροί αγωνιστές, διότι ο

Μεταξάς άνοιξε αυτές τις φυλακές το 1937 αποκλειστικά για τους κομμουνιστές. Μάλιστα, οι φυλακές της Ακροναυπλίας μετονομάστηκαν επισήμως σε «Στρατόπεδο Κράτησης Κομμουνιστών». Είναι η Ακροναυπλία, του Μπελογιάννη, του Γληνού, του Σουκατζίδη και εκατοντάδων άλλων.

Ως το 1966 οι φυλακές της Ακροναυπλίας άδειασαν, ενώ το 1970 η χούντα τις γκρέμισε προκειμένου να χτιστεί ξενοδοχειακό συγκρότημα, που κατέλαβε ολόκληρο τον αρχαιολογικό χώρο. Πάνω στα ερείπια της ιστορικής μνήμης θεμελιώθηκε στη συνέχεια η επέκταση της μεταπολιτευτικής τουριστικής ανάπτυξης που «φύτεψε» και το δεύτερο ξενοδοχειακό συγκρότημα μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Ακροναυπλίας (Κατσάκος, Π., 2014, <http://www.avgi.gr/article/2999677/to-xepoulima-tis-akronauplias-apo-ti-xounta-os-to-taiped>, Το ξεπούλημα της Ακτοναυπλίας).

· Ο τύμβος των Σαλαμινομάχων

Ετοιμάζεται και το «ξεπούλημα» του τύμβου των Σαλαμινομάχων, όπου βρίσκονται θαμμένοι οι νεκροί της ναυμαχίας της Σαλαμίνας και κρύβει αρχαιολογικούς θησαυρούς. Σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθεροτυπία", ο τύμβος κινδυνεύει με εκποίηση καθώς περιλαμβάνεται στη λίστα ακινήτων του ΤΑΙΠΕΔ.

Όπως αναφέρεται, η έκταση στο ακρωτήριο της Κυνοσούρας, όπου βρίσκεται ο τύμβος, είναι υπό την κυριότητα του ΟΛΠ, παρά τις συνεχείς εκκλήσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης, εδώ και δύο χρόνια, να παραχωρηθεί στην τοπική κοινωνία ή στο κράτος και να αξιοποιηθεί αρχαιολογικά.

Ωστόσο, το ΤΑΙΠΕΔ αποκλείει κάθε σχετική συζήτηση, αν και ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του ΟΛΠ, έχει αποδεχθεί την πρόταση των Σαλαμινίων. Η διοίκηση του Ταμείου αρνείται τροποποίηση ή εξαίρεση, παρά το γεγονός ότι η υπό παραχώρηση έκταση έχει χαρακτηριστεί αδόμητη.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση όσο και φορείς και κάτοικοι της Σαλαμίνας ζητούν «να μη θεωρούνται εμπορεύσιμοι οι αρχαιολογικοί χώροι του ΟΛΠ και να αποδοθούν άμεσα στο δήμο» και υπενθυμίζει ξένα δημοσιεύματα, με όχι τόσο κολακευτικά σχόλια για τη χώρα, για το γεγονός ότι ο Τύμβος ήταν θαμμένος μέσα σε τόνους σκραπ και ο τάφος του Θεμιστοκλή βρίσκεται μέσα σε ιδιωτικό (ναυπηγείο) χώρο στην ίδια περιοχή (Αδίστακτος ο Σαμαράς ξεπουλά και τον τύμβο των Σαλαμινομάχων, 2014,

html.<http://www.news.935radio.gr/Αδίστακτος-ο-Σαμαράς-ξεπουλά-και-τον-τύμβο-των-Σαλαμινομάχων.html>).

· **Θερμοπύλες**

Μετά την υπόθεση του Τύμβου των Σαλαμινομάχων στη δημοσιότητα έρχεται ακόμη ένας χώρος ιστορικής σημασίας και μνήμης, καθώς το ΤΑΙΠΕΔ προωθεί με τη διαδικασία διεθνούς διαγωνισμού την ιδιωτικοποίηση των ιαματικών πηγών των Θερμοπυλών.

Το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου έχει ήδη ανακοινώσει την έναρξη της διαδικασίας προκειμένου να παραδοθούν σε ιδιωτικά συμφέροντα εκτάσεις και οικήματα που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή της Φθιώτιδας.

Ειδικότερα στη σελίδα του ΤΑΙΠΕΔ (www.hradf.com) στην Ενότητα - Χαρτοφυλάκιο - Επικείμενες Αποκρατικοποιήσεις ο ενδιαφερόμενος ενημερώνεται πως η αυξανόμενη ζήτηση για εμπειρίες πραγματικής υγείας και τρόπου ζωής βασιζόμενες σε φυσικές μεταλλικές και γεωθερμικές πηγές δημιούργησε την ευκαιρία στην Ελλάδα να μετατραπεί σε έναν διεθνή προορισμό ευεξίας. Αναλυτικότερα θα βρει στοιχεία για την Ιαματική Πηγή Υπάτης (στη Φθιώτιδα), Καμένων Βούρλων, Κονιαβίτη και Θερμοπυλών.

Όσον αφορά τις Θερμοπύλες, περιγράφεται πως βρίσκονται στην ηπειρωτική Ελλάδα, στο Νομό Φθιώτιδας. Πλησίον της Λαμίας (15 χλμ.) και σε απόσταση 185 χλμ. από την Αθήνα. Με σύντομη ιστορία - περιγραφή όπου ο ενδιαφερόμενος ενημερώνεται για τους αρχαίους χρόνους, καθώς πρόκειται για περιοχή με μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον, όπου διεξήχθη η γνωστή μάχη των Θερμοπυλών μεταξύ Ελλήνων και Περσών το 480 π.Χ. Το ΤΑΙΠΕΔ «φροντίζει» και για την εντρύφηση στην πλούσια ελληνική μυθολογία αφού εκεί ο Ήφαιστος, ύστερα από αίτηση της θεάς Αθηνάς, δημιούργησε τις πηγές για τον Ηρακλή, προκειμένου να πλένεται και να ξεκουράζεται μετά την ολοκλήρωση των εργασιών του (Τερζής, Κ., 2014, http://kostasxan.blogspot.gr/2014/06/blog-post_7017.html, Ξεπουλάνε και τις Θερμοπύλες).

· Το κτήριο της οδού Μπουμπουλίνας

Χαρακτηρισμένο μνημείο και στεγάζει τις υπηρεσίες του ΥΠΠΟ. Σπουδαίο μνημείο της αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου, κολαστήριο στα χρόνια της δικτατορίας, γραφεία του ΚΚΕ το '80, έδρα του υπουργείου Πολιτισμού από το 1993: Το κτήριο της οδού Μπουμπουλίνας 20-22, έξω απ' το οποίο πυροβολήθηκε ο αστυνομικός, Δ. Μαντζούνης, θα 'λεγε κανείς ότι διατρέχει τη νεότερη ιστορία μας και συνδέεται με πολλές μελανές της σελίδες. Τη δεκαετία του '50 στο κτήριο στεγάζεται η διαβόητη ΚΥΠ. Σε κάποιο απ' τα γραφεία του εξυφαίνεται, πιθανότατα, η σκευωρία κατά του Νίκου Μπελογιάννη, αλλά και η δολοφονία του άλλοτε μαθητή του ιδιοκτήτη: του ΕΔΑΐτη γιατρού Γρηγόρη Λαμπράκη.

Την περίοδο της δικτατορίας η γειτονιά ανατριχιάζει από τις οίμωγές των αντιστασιακών που κρατούνται στη Μπουμπουλίνας 18, έδρα της υποδιεύθυνσης Ασφαλείας και άντρο του Μάλλιου, του Μπάμπαλη, του Λάμπρου. Στην αιματοβαμμένη «ταράτσα» εκατοντάδες αγωνιστές υπομένουν φρικτά βασανιστήρια. Ανάμεσά τους, ο Ανδρέας Λεντάκης και ο Μίκης Θεοδωράκης, που επινοούν έναν κώδικα επικοινωνίας με χτυπήματα στον τοίχο. Η «εκδίκηση της ιστορίας» έρχεται στα μέσα του '80, οπότε το ΚΚΕ αναζητεί κτήριο για να στεγάσει την Κομματική Οργάνωση Αθήνας.

Το 1992, με πρωθυπουργό τον Κ. Μητσοτάκη, η Ντόρα Μπακογιάννη προτείνει στο ΚΚΕ να πουλήσει το κτίσμα στο υπουργείο Πολιτισμού, προκειμένου να στεγαστούν εκεί οι κεντρικές του υπηρεσίες. Η συμφωνία κλείνει γρήγορα, με τίμημα το οποίο αλλεπάλληλα δημοσιεύματα της εποχής θεωρούν σκανδαλώδες.

· **Η χερσόνησος του Αγίου Κοσμά**

Η μικρή **χερσόνησος του Αγίου Κοσμά**, που βρίσκεται σε απόσταση τεσσάρων χλμ. ΝΑ του αρχαίου Φαλήρου, έχει ταυτιστεί με την Κωλιάδα Άκρα, η οποία αναφέρεται πολλές φορές στην αρχαία ελληνική Γραμματεία. Ανασκαφές που έγιναν από τον καθηγητή Γ. Μυλωνά (1930-1931) απέδειξαν ότι η χερσόνησος κατοικούνταν ήδη από την Πρώιμη Ελλαδική Περίοδο. Το 1957 ολόκληρη η περιοχή της χερσονήσου του Αγίου Κοσμά, παρά το αεροδρόμιο του Ελληνικού, χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός χώρος (ΥΑ 25666/984/30-5-1957 – ΦΕΚ 265/Β/1-10-1957). Το 2013 μεταβιβάστηκε στο ΤΑΙΠΕΔ «κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή, ποσοστό 30% εξ αδιαιρέτου της Κωλιάδας άκρας του Αγίου Κοσμά». Η κοινή προσφυγή των Δήμων Ελληνικού- Αργυρούπολης και Αλίμου που ζητούσαν τον Μάρτιο του 2013 την αναίρεση της εν λόγω μεταβίβασης έπεσε στο κενό (Μύριλλα, Δ., 2014, <http://www.imerodromos.gr/xepoylima/>, Ξεπουλούν την ιστορία στο γιουσουρούμι).

· **Πουνταζέζα**

Στη θέση Πουνταζέζα, ανασκαμμένες αρχαιότητες έχουν ταυτιστεί με τον παραθαλάσσιο οικισμό του αρχαίου δήμου Σουνίου της Λαυρεωτικής. Σήμερα ένα μέρος του αρχαίου οικισμού, η ακμή του οποίου τοποθετείται στα κλασικά χρόνια, βρίσκεται καταποντισμένο λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας. Στην περιοχή αυτή βρίσκεται ακίνητο, επιφανείας περίπου 18,5 στρεμμάτων, κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου, εντός της θεσμοθετημένης αρχαιολογικής ζώνης Α΄ (απολύτου προστασίας), σύμφωνα με την απόφαση ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ/02/22053/1046 του Υπουργείου Πολιτισμού, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 562/Β/11-7-1996. Το ακίνητο αυτό μεταβιβάστηκε στο ΤΑΙΠΕΔ, χωρίς ανταλλάγματα κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή με την αρ. 243/7.11.2013 απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιαρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων.

· **Castello Bibelli (Κέρκυρα)**

Σε απόσταση 14 χιλμ. από την πόλη της Κερκύρας βρίσκεται το Castello Bibelli. Εξαιρετικής αρχιτεκτονικής ομορφιάς κτήριο νεογοθτικού ρυθμού, που περιλαμβάνει το κυρίως Castellino και άλλα τέσσερα βοηθητικά κτήρια (συνολικής επιφάνειας 457 τ.μ.). Το κτίσμα έχει χαρακτηριστεί ως μνημείο. Ανήκει, δηλαδή, στην κατηγορία εκείνη των νεότερων πολιτιστικών αγαθών με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, πολεοδομική, εθνολογική, καλλιτεχνική και επιστημονική σημασία. Περιλαμβάνεται και αυτό στον κατάλογο του ΤΑΙΠΕΔ.

· **Ξενία**

Η σταδιακή αρπαγή των Ξενία από το ΤΑΙΠΕΔ και ήδη ξεκινήσει (Ξενία Σκιάθου, Τσαγκαράδας, Ανδρου, Δελφών, Καρτερού στο Ηράκλειο Κρήτης, Αράχωβας, Βυτίνας). Όταν μιλάμε για Ξενία στην πραγματικότητα μιλάμε για ένα σύνολο τουριστικών καταλυμάτων που σήμερα έχουν ιστορική και αρχιτεκτονική αξία, «σημείο αναφοράς για τους Έλληνες και ξένους αρχιτέκτονες ως μία σύγχρονη, καθαρή και ειλικρινής αρχιτεκτονική έκφραση, που με συνέπεια ερμήνευσε τις αρχές του μοντέρνου κινήματος μέσα από έναν κώδικα πολιτισμικής εντοπιότητας», όπως σημειώνουν αρχιτέκτονες σε παλαιότερο υπόμνημά τους. Τα ξενοδοχεία αυτά, ενταγμένα με πρωτοποριακό – μέχρι και σήμερα – τρόπο στο περιβάλλον τους ήταν το αποτέλεσμα ενός προγράμματος του ΕΟΤ που ξεκίνησε το 1950, το οποίο έμελλε να εξελιχθεί σε «πραγματικό εργαστήριο αρχιτεκτονικής σκέψης». Κατασκευάστηκαν συνολικά 40 Ξενία (Μύριλλα, Δ., 2014, <http://www.imerodromos.gr/xepoylima/>, Ξεπουλούν την ιστορία στο γιουσουρούμι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Βασικός σκοπός μέσα από τη μελέτη που θα ακολουθήσει είναι η διερεύνηση των απόψεων, των ιδεών αλλά και της κατάστασης που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας μετά την οικονομική κρίση και πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά την ασφάλεια της δημόσιας περιουσίας με έμφαση στην πολιτιστική μας κληρονομιά..

Οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι:

1. Η καταγραφή της υπάρχουσας άποψης για τη δημόσια διοίκηση.
2. Η καταγραφή της άποψης για την πορεία της ελληνικής οικονομίας μετά την οικονομική κρίση.
3. Η παρουσίαση της δημόσιας περιουσίας.
4. Η έρευνα για τους τρόπους διασφάλισης της περιουσίας του κράτους.
5. Η παρουσίαση των απόψεων σε ό,τι αφορά τα κτήρια και τα μνημεία που ανήκουν στην πολιτιστική μας κληρονομιά.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην ερευνητική διαδικασία, κατέχει σημαντικό ρόλο στο αποτέλεσμα της εκάστοτε έρευνας. Μέσω των μεθόδων που θα ακολουθηθούν θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα πάνω στο θέμα που μας απασχόλησε.

5.2. Η ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Πρωτογενείς πηγές πληροφόρησης θεωρούνται όσες περιγράφουν ένα γεγονός ή είναι τα αποτελέσματα μιας έρευνας χωρίς όμως να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας ή αξιολόγησης. Πρόκειται δηλαδή για πρωτότυπο υλικό που δεν έχει υποστεί ερμηνεία, σύνοψη ή αξιολόγηση από έτερο άτομο/ομάδα.

Οι τρόποι διεξαγωγής τα συγκεκριμένης έρευνας είναι οι ακόλουθοι:

1. Χρήση ερωτηματολογίου
2. Συνεντεύξεις σε βάθος
3. Με τη μέθοδο της παρατήρησης
4. Με πειραματισμό

Οι δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης προκύπτουν ως το αποτέλεσμα της επεξεργασίας των πρωτογενών πηγών πληροφόρησης. Οι δευτερογενείς πηγές ουσιαστικά παρέχουν πληροφορίες για πρωτογενείς πηγές ή για πρωτότυπες πληροφορίες που έχουν τροποποιηθεί, επιλεγεί ή έχουν αποκτήσει νέα διάταξη, με στόχο να εξυπηρετήσουν νέο κοινό ή διαφορετικό σκοπό.

Παραδείγματα πηγών που μπορεί να είναι χρήσιμα στα πλαίσια δευτερογενούς έρευνας αποτελούν, τα στατιστικά στοιχεία που συλλέγονται από τις κρατικές υπηρεσίες, προηγούμενες, πρόσφατες έρευνες που έχουν διεξαχθεί για το ίδιο θέμα, στοιχεία που συλλέγονται από τα διάφορα τμήματα ενός οργανισμού π.χ. τμήμα πωλήσεων, λογιστήριο κ.λπ. (Μεθοδολογικές Έρευνες, 2007, <http://www.slideshare.net/dourvas/project-10107509>).

5.3. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η διαδικασία διεξαγωγής μιας ποσοτικής κοινωνικής έρευνας ακολουθεί δύο διακριτά στάδια. Κατά το πρώτο, το στάδιο σχεδιασμού, διατυπώνονται οι σκοποί της έρευνας και προσδιορίζονται τα ζητούμενα βάσει υποθέσεων εργασίας, ακολούθως δε επιλέγεται η μέθοδος πραγματοποίησής της και σχεδιάζεται η βήμα προς βήμα υλοποίησή της. Κατά το δεύτερο, το στάδιο υλοποίησης, συλλέγονται τα απαραίτητα στοιχεία, ακολουθεί η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν και γίνεται η σύνθεσή τους και διατύπωση των σχετικών συμπερασμάτων.

5.3.1. Κατάρτιση Ερωτηματολογίων

Στις ποσοτικές έρευνες χρησιμοποιείται ευρύτατα η συμπλήρωση ερωτηματολογίων, στα οποία αποτυπώνεται το περιεχόμενο των προσωπικών συνεντεύξεων που λαμβάνονται επί τούτου.

Η συνέντευξη είναι η τεχνική που έχει σκοπό να οργανώσει μία σχέση προφορικής επικοινωνίας ανάμεσα σε δύο πρόσωπα, το συνεντευκτή και τον ερωτώμενο, έτσι ώστε να επιτρέψει στον πρώτο τη συλλογή ορισμένων πληροφοριών απ' τον δεύτερο πάνω σ' ένα συγκεκριμένο αντικείμενο.

Η έρευνα που γίνεται με τη μέθοδο αυτή πρέπει να έχει προετοιμαστεί με κάθε λεπτομέρεια, μια και ο συνεντευκτής οφείλει στο ελάχιστο χρονικό διάστημα, να αποκτήσει πολυάριθμες και τις πιο σημαντικές πληροφορίες.

Αυτή η προετοιμασία οδηγεί στην κατάστρωση ερωτηματολογίου από τον ερευνητή, ο οποίος αναλαμβάνει:

α) Να μετατρέψει τους σκοπούς που επιδιώκει η έρευνα σε επί μέρους ερωτήσεις.

β) Να προσαρμόσει το ερωτηματολόγιο στα πρόσωπα με τα οποία θα γίνει η συνέντευξη.

γ) Να ενημερώσει τους συνεντευκτές γι' αυτά έτσι ώστε να μπορέσουν να εκθέσουν με σαφήνεια τις ερωτήσεις στα πρόσωπα που θα υποβληθούν στη συνέντευξη και να προδιαθέσει το ερωτώμενο πρόσωπο να μεταδώσει αυθόρμητα τις

πληροφορίες που περιμένουν από αυτό (Ποσοτικές έρευνες, (n.d.), <http://www.ekke.gr/estia/Grenved/seminar3.htm>).

5.3.2. Δειγματοληψία και απογραφή

Ο βασικότερος παράγοντας που μας κάνει να επιλέγουμε την δειγματοληψία αντί της απογραφής, είναι οπωσδήποτε η αδυναμία να πραγματοποιηθεί απογραφή είτε για λόγους αντικειμενικούς είτε για λόγους οικονομίας, μια και το κόστος μιας έρευνας είναι συνήθως ανάλογο του αριθμού των στοιχείων που εξετάζονται. Τα κύρια πλεονεκτήματα της δειγματοληψίας έναντι της απογραφής είναι:

α) Ταχύτητα. Η απογραφή ενός πολύ μεγάλου πληθυσμού απαιτεί πολύ χρόνο. Αν κάποια στοιχεία επείγει να γίνουν γνωστά, η δειγματοληπτική μέθοδος αποτελεί την μόνη λύση.

β) Ευρύτερο πεδίο έρευνας: Ακριβώς επειδή απευθύνεται σε λιγότερα άτομα, υπάρχει η δυνατότητα να συγκεντρωθούν πληροφορίες για πολύ περισσότερα χαρακτηριστικά του ερωτώμενου πληθυσμού.

γ) Ακρίβεια: Όσο κι' αν φαίνεται περίεργο είναι δυνατό με μια δειγματοληπτική έρευνα να έχουμε πιο ακριβή αποτελέσματα. Πράγματι η περιορισμένη έκταση της επιτρέπει να χρησιμοποιηθεί ειδικευμένο προσωπικό, γεγονός που θα μειώσει τα σφάλματα παρατήρησης.

Για να πετύχει μια δειγματοληπτική έρευνα πρέπει ο πληθυσμός όχι μόνο να είναι σαφώς ορισμένος αλλά και αρκετά ομοιογενής. Αν η τιμή του χαρακτηριστικού που μετράμε παίρνει πολύ μικρές και πολύ μεγάλες τιμές, θα πρέπει οι ακραίες περιπτώσεις ν' απομονωθούν και να μελετηθούν χωριστά γιατί αλλιώς τα συμπεράσματα μας θα είναι εντελώς λανθασμένα.

Τέλος, αν δε δοθεί προσοχή στα σφάλματα παρατήρησης, όσο σωστά κι' αν έχει επιλεγεί το δείγμα, η προσπάθεια θα πάει χαμένη. Αποδεικνύεται πως τα λάθη παρατήρησης επηρεάζουν πολύ περισσότερο μια δειγματοληψία παρά μια απογραφή και μάλιστα τόσο περισσότερο όσο μικρότερο είναι το δείγμα.

5.4. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Μέσω της ποιοτικής έρευνας συλλέγονται δεδομένα τα οποία περιγράφουν προβλήματα κι έννοιες από τη ζωή των ατόμων. Τα δεδομένα μπορούν να προέλθουν από συνεντεύξεις, παρατηρήσεις, συμμετοχικές παρατηρήσεις, ιστορίες, αλληλεπιδράσεις, περιπτωσιολογικές μελέτες, προσωπικές εμπειρίες, ιστορίες ζωής, αναλύσεις αρχείων, οπτικό υλικό κι ενδοσκοπήσεις.

Η ποιοτική έρευνα έχει δύο βασικά μοναδικά χαρακτηριστικά. Το πρώτο είναι ότι ο ερευνητής αποτελεί το μέσο με το οποίο διεξάγεται η έρευνα, και το δεύτερο είναι ότι ο κύριος σκοπός της είναι να διερευνήσει κάποιες πλευρές του κοινωνικού συστήματος που μελετά. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά είναι αναπόσπαστα μέρη της διαδικασίας και θεωρούν τον ερευνητή ως αυτόν που δομεί τη γνώση και όχι ως απλό δέκτη αυτής. Ο ερευνητής συλλέγει τα δεδομένα, τα οποία μετατρέπει και ερμηνεύει, μέσω της ανάλυσης, σε πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές, όταν εφαρμόζονται και χρησιμοποιούνται επαναλαμβανόμενα στην πράξη σε διάφορες κοινωνικές καταστάσεις, γίνονται γνώση. (Ποιοτική έρευνα, 2012. Πανεπιστήμιο, http://lab.pe.uth.gr/psych/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=245&lang=el)

Η συλλογή δεδομένων χρησιμοποιώντας ποιοτικές μεθόδους είναι μια πολύπλευρη διαδικασία με τέσσερα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: (α) ο σκοπός είναι μια όσο το δυνατόν πλουσιότερη περιγραφή του πραγματικού πλαισίου της έρευνας, (β) δεν είναι εκ των προτέρων καθορισμένο επακριβώς το τι δεδομένα θα συλλεχθούν, (γ) χρησιμοποιούνται πολλαπλές μέθοδοι συλλογής δεδομένων, (δ) τα δεδομένα δεν είναι αντικειμενικά.

Είναι φανερή η διαφορά με τις ποσοτικές μεθόδους έρευνας όπου θεωρητικά αν διαφορετικοί ερευνητές μελετήσουν το ίδιο φαινόμενο χρησιμοποιώντας την ίδια μέθοδο και διαδικασία θα πρέπει να καταλήξουν στα ίδια συμπεράσματα.

5.5. Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

Λέγοντας «**συνέντευξη**» εννοούμε την προσωπική επαφή με το συμμετέχοντα-ερωτώμενο-με σκοπό τη διερεύνηση, κατανόηση και εις βάθος ανάλυση των απόψεών του. Είναι μια σκόπιμη συζήτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Μπορεί δε να χρησιμοποιηθεί ως κύριο μέσο συλλογής δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τα αντικείμενα της έρευνας (γνώσεις, πληροφόρηση, αξίες, προτιμήσεις, στάσεις, πεποιθήσεις) για τον έλεγχο υποθέσεων ή την υπόδειξη νέων. Ακόμη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους.

Η προσωπική συνέντευξη είναι ίσως η ποιοτική μέθοδος που χρησιμοποιείται περισσότερο εξαιτίας της ευελιξίας που προσφέρει κατά τη διεξαγωγή της, της αμεσότητας και της εξοικείωσης που αισθάνεται το κοινό σε σχέση με αυτή και του χαμηλού της κόστους.

Η συνέντευξη δεν επιδέχεται ποσοτική ανάλυση και σκοπός της είναι να διερευνηθεί ένα φαινόμενο λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του ερωτώμενου. Πρόκειται δηλαδή για μια καταγραφή της βιωματικής εμπειρίας του ερωτώμενου, καθώς και των απόψεων και αντιλήψεών του. Επιτρέπει τη σε βάθος εξερεύνηση των αιτίων και των λόγων κάποιων στάσεων και συμπεριφορών αφού εμπεριέχει τη δυναμική της συζήτησης (Ζαφειρόπουλος, 2005 :169).

Ο ερωτώμενος, στην προσωπική συνέντευξη, δεν παίζει το ρόλο του υποκειμένου, το οποίο απαντάει σε ένα σύνολο ερωτήσεων όπως γίνεται στις ποσοτικές έρευνες. Αντίθετα, τα δεδομένα της έρευνας πηγάζουν από τη συζήτηση αλλά και από τη σχέση του ερωτώμενου και του ερευνητή. Για το λόγο αυτόν ο ερευνητής δεν είναι ανεξάρτητος και αμέτοχος στο αποτέλεσμα της έρευνας.

5.5.1. Τύπος συνέντευξης

Το είδος, ο τύπος της συνέντευξης θα πρέπει να αντιστοιχεί με το αντικείμενο της έρευνας, τον/τους στόχους και την/τις μεθόδους στρατηγικής που θα έχει υιοθετηθεί.

Τα εναλλακτικά είδη της συνέντευξης εκτείνονται σε μια κλίμακα, που ονομάζεται **η συνέχεια του τυπικού**. Στο ένα άκρο βρίσκεται η **εντελώς δομημένη** συνέντευξη, στην οποία ο συνεντευκτής συμπεριφέρεται, όσο είναι δυνατό, σα μηχανή. Αυτός, χρησιμοποιεί ένα προκαθορισμένο και τυποποιημένο «πρωτόκολλο» συνέντευξης με συγκεκριμένες ερωτήσεις τις οποίες υποβάλλει με την ίδια σειρά, χωρίς να αλλοιώνει τη διατύπωση. Μια δομημένη συνέντευξη μπορεί να έχει τη μορφή ενός ερωτηματολογίου ή ενός καταλόγου, ο οποίος συνήθως συμπληρώνεται από το συνεντευκτή κι όχι από τον ερωτώμενο. Στο άλλο άκρο βρίσκεται η **εντελώς αδόμητη ή ελεύθερη** συνέντευξη, στην οποία το σχήμα καθορίζεται από καθέναν χωριστά τους ερωτώμενους. Στην αδόμητη συνέντευξη δεν υπάρχει ακριβές διάγραμμα ερωτήσεων παρά μια ανεπίσημη σειρά ερωτήσεων με μικρό έλεγχο από τον ερευνητή. Ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να μιλήσει ελεύθερα για διάφορα γεγονότα που αφορούν το γενικό θέμα της συνέντευξης. Δεν υπάρχουν προκαθορισμένες ερωτήσεις και η δομή είναι όσο το δυνατόν πιο «χαλαρή».

Σε ενδιάμεση θέση στην κλίμακα βρίσκεται ένας άλλος τύπος συνέντευξης: η **ημιδομημένη** μορφή συνέντευξης. Αυτή περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως και η δομημένη συνέντευξη αλλά ταυτόχρονα υποβάλλονται και ανοιχτές ερωτήσεις για πληρέστερη κατανόηση της απάντησης που δόθηκε με την κλειστή ερώτηση. Στην ημιδομημένη συνέντευξη δεν υπάρχει προκαθορισμένος αριθμός ερωτήσεων αλλά μία λίστα θεμάτων που πιθανόν να καλυφθούν στη διάρκεια της συνέντευξης. Η σειρά των ερωτήσεων διαφέρει από συνέντευξη σε συνέντευξη. Ακόμη, ανάλογα με την ανάλυση των δεδομένων, ο ερευνητής μπορεί να προσθέσει καινούργιες ερωτήσεις που δεν είχε προσχεδιάσει. Έτσι, ανακαλύπτει και κατηγοριοποιεί αυτές τις καινούργιες ερωτήσεις και τις αναλύει και επεξεργάζεται πιο εύκολα. Οι συνεντεύξεις που έγιναν για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας είχαν ημιδομημένη μορφή επειδή ανταποκρίνονταν στον τύπο και στο θέμα της έρευνας.

5.5.2. Πλεονεκτήματα/Μειονεκτήματα

Πλεονεκτήματα

Από τη στιγμή που κάποιος συναινέσει για τη συνέντευξη, επιτυγχάνεται υψηλή συμμετοχή στην ερευνητική προσπάθεια του συνεντευκτή. Ακόμη, εξασφαλίζεται άμεση επικοινωνία ανάμεσα στον ερευνητή και τον ερωτώμενο, σε αντίθεση με άλλη μορφή έρευνας (ερωτηματολόγιο). Επιπλέον, σε περίπτωση που ο ερωτώμενος δεν αντιλαμβάνεται κάποιες ερωτήσεις, μπορεί να ζητήσει άμεσα αποσαφηνίσεις και να συνεχισθεί απρόσκοπτα η συνέντευξη. Ανάλογα δε με τις απαντήσεις που δίνει ο συνεντευξιζόμενος, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει τη σειρά των ερωτήσεων, καθιστώντας έτσι περισσότερο ευέλικτη τη ροή της συνέντευξης και επιτρέποντάς του να κάνει και πρόσθετες ερωτήσεις σε πιθανές παρεμφερείς περιοχές ενδιαφέροντος.

Ένας ικανός συνεντευκτής μπορεί να ανιχνεύσει ιδέες, πιθανές αντιδράσεις, να ερευνήσει κίνητρα και συναισθήματα, που δε θα μπορούσε ποτέ να κάνει με τα ερωτηματολόγια (Bell, 1997:143). Επιπροσθέτως, η χρήση οπτικοακουστικών βοηθημάτων διευκολύνει την καταγραφή πολύπλοκης πληροφόρησης. Σε μια συνέντευξη μπορούν να συμμετέχουν και αναλφάβητοι, μικρά παιδιά (εφ' όσον συναινούν οι γονείς τους), και άτομα με προβλήματα στη γλωσσική έκφραση. Τέλος, σε σχέση με το ερωτηματολόγιο που στέλνεται ταχυδρομικά η συνέντευξη έχει μεγαλύτερο αριθμό απαντήσεων. Ακόμη, «η συνέντευξη επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορία σε βάθος ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων» (Ιωσηφίδης, 2003: 40).

Μειονεκτήματα

Στις συνεντεύξεις πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος της προκατάληψης, περισσότερο γιατί όπως ο σημειώνουν, «οι συνεντευκτές είναι ανθρώπινα πλάσματα κι όχι μηχανές, και η συμπεριφορά τους μπορεί να έχει επίδραση στους ερωτώμενους».

Είναι ευκολότερο ν' αναγνωρίζει κανείς την πιθανότητα ανάπτυξης προκατάληψης απ' το να τη διαγράψει ολοκληρωτικά, αφού «είναι δύσκολο ν'

αποφευχθεί εντελώς η προκατάληψη, αλλά η επίγνωση του προβλήματος και ο συνεχής σταθερός αυτοέλεγχος μπορούν να βοηθήσουν» (Gavron, 1966:159). Υπάρχει φόβος παρέμβασης του συνεντευκτή στον ερωτώμενο την ώρα της συνέντευξης με λόγια ή κινήσεις του προσώπου ή του σώματος. Η παρέμβαση, οπωσδήποτε, δεν εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα της συνέντευξης (Κορομπίλη, 1994 : 43).

Ο ερευνητής, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, θα πρέπει να παραμένει ουδέτερος στις αντιδράσεις του χωρίς να κρίνει τις απόψεις των ερωτώμενων και να τους καθοδηγεί σε έναν ορισμένο τρόπο σκέψης και προσέγγισης του υπό εξέταση θέματος. Επειδή η συνέντευξη προϋποθέτει προσωπική επαφή, η προσωπικότητα του συνεντευκτή μπορεί να επηρεάσει άμεσα και καθοριστικά την ίδια τη συνέντευξη. Οπωσδήποτε οι συνεντευκτές θα πρέπει να είναι έμπειροι και να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να έχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Επίσης, μεγάλο είναι το κόστος των συνεντεύξεων σε χρήμα (μετακινήσεις, υλικά μαγνητοφώνησης) και σε χρόνο: «Θα πρέπει να διαθέσετε ένα διάστημα περίπου δέκα ωρών για κάθε ώρα απομαγνητοφώνησης» (Bell, 1997 :50).

5.5. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα προβλήματα τα οποία προκύπτουν συνήθως σε κάθε εμπειρική έρευνα σχετίζονται με την έλλειψη χρόνου και τη δυσκολία στη συλλογή στοιχείων. Τα προβλήματα τα οποία συνάπτονται στη συλλογή στοιχείων της παρούσας έρευνας, εστιάζονται στα ακόλουθα σημεία:

- § Υπάρχει κάποιο δείγμα του πληθυσμού που θα απαντήσει στα ερωτηματολόγια.
- § Ο χρόνος για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων είναι σχετικά περιορισμένος.
- § Οι πιο πολλοί από τους Έλληνες πολίτες μπορεί να μην ήταν ελικρινείς.
- § Όσοι πρέπει να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο, θα πρέπει να είναι συνεπείς με τον χρόνο που τους δίνεται και να απαντήσουν με ακρίβεια.
- § Από το κατά πόσο οι ερωτηθείσες κατανοούν και αντιλαμβάνονται τις ερωτήσεις, εξαρτάται και ο βαθμός αξιολόγησης των συμπερασμάτων.
- § Η συνέντευξη έγινε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), γεγονός που δεν μας έδωσε τη δυνατότητα για διευκρινήσεις ή περαιτέρω ερωτήσεις.

Στην πραγματικότητα όμως το γεγονός ότι έχει επιλεγθεί αντιπροσωπευτικό δείγμα αλλά και ότι γίνεται συνδυασμός πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας, προσφέρει τη δυνατότητα εξάλειψης τυχόν αδυναμιών και συμβάλλει στη δημιουργία στατιστικά σημαντικών συμπερασμάτων.

5.6. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο στόχος της παρούσας έρευνας είναι να παρουσιάσει την άποψη των Ελλήνων πολιτών σχετικά με το τι πιστεύουν ότι συμβαίνει με τη δημόσια περιουσία –με έμφαση στα πολιτιστικά αγαθά- της Ελλάδας εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, την άποψή τους σχετικά με τους χειρισμούς της κυβέρνησης, καθώς και για το αν γνωρίζουν ότι υπάρχουν τρόποι προστασίας της.

Ερωτηματολόγια

Η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η μέθοδος της δειγματοληψίας μέσω ερωτηματολογίων με ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Η έρευνά μας αποτελείται από ένα ερωτηματολόγιο των δεκαπέντε ερωτήσεων (15), που απαντήθηκε συνολικά από πενήντα (50) άτομα – 22 γυναίκες και 28 άντρες- από την ευρύτερη περιοχή της Πάτρα. Τα ερωτηματολόγια στάλησαν και απαντήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ο αρχικός αριθμός των ερωτηματολογίων έφτανε τα εβδομήντα (70) αλλά μόνο τα πενήντα (50) από αυτά ήταν ολοκληρωμένα και μπόρεσαν να συμπεριληφθούν στην έρευνα.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας δομήθηκε με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε οι πληροφορίες που θα συλλεγούν μέσω αυτού να είναι στατιστικά και ηλεκτρονικά επεξεργάσιμες και να οδηγούν σε ουσιαστικά αποτελέσματα. Το ερωτηματολόγιο θα πρέπει να είναι σύντομο καθώς μεγάλα ερωτηματολόγια αποθαρρύνουν τόσο τους ερευνητές όσο και τους ερωτώμενους. Τα μεγάλα μεγέθους ερωτηματολόγια αυξάνουν το κόστος της έρευνας ενώ λόγω των αρνήσεων συμπλήρωσης τους, μειώνουν και την ποιότητά της. Παράλληλα, το ερωτηματολόγιο πρέπει να είναι εύκολο στην απάντηση και τα διάφορα ερωτήματα να έχουν μια λογική ακολουθία έτσι ώστε η συμπλήρωσή του να εξελίσσεται ομαλά (Ζαΐρης Ε.Π., 2005:27).

Βέβαια η μέθοδος αυτή έχει και αρκετά μειονεκτήματα που οφείλονται τόσο στη φύση όσο και στην εφαρμογή της. Συγκεκριμένα, τα υποκείμενα λόγω του περιορισμού που δέχονται από τη πλευρά του ερευνητή, δε δίνουν πάντα ακριβείς απαντήσεις και δεν απαντούν αυθόρμητα. Επίσης στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τα υποκείμενα, μέχρι την επιστροφή τους υπάρχει κίνδυνος να σημειωθεί μεγάλη απώλεια ερωτηματολογίων.

Όμως, παρόλα τα μειονεκτήματα που έχει η μέθοδος αυτή, αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έρευνα, γιατί τη θεωρήσαμε για το θέμα μας ως την πιο ενδεικνυόμενη και την πιο αποτελεσματική, δεδομένου ότι επιδιώκαμε να συλλέξουμε πληροφορίες καθώς και ότι το γραπτό ερωτηματολόγιο απαντιέται εύκολα-δεδομένου ότι το δείγμα αποτελείτο από Έλληνες πολίτες.

Στην πλειονότητά τους οι ερωτήσεις ήταν κλειστές. Οι ερωτηθέντες έπρεπε να επιλέξουν μία από τις απαντήσεις που τους δίνονταν στην εκάστοτε ερώτηση. Για λόγους ευκολίας αλλά και εξαγωγή ασφαλέστερων αποτελεσμάτων, τους ζητήθηκε σε ορισμένες απαντήσεις να βαθμολογήσουν τις ενδεικτικές απαντήσεις που τους δίνονταν. Πιο συγκεκριμένα, στις ερωτήσεις 12, 13 και 15 έπρεπε να βαθμολογήσουν με 5 όταν συμφωνούσαν *πολύ*, με 3 όταν συμφωνούσαν *λίγο*, με 2 όταν δεν συμφωνούσαν *καθόλου*. Με αυτόν τον τρόπο αθροίσαμε όλες τις απαντήσεις σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά και βγάλαμε το άθροισμα και το συνολικό ποσοστό, αποτυπώνοντάς το με διαγράμματα και πίτες. Στις υπόλοιπες απλά τους ζητήθηκε να επιλέξουν μία από τις δοθέντες απαντήσεις.

Οι κλειστές ερωτήσεις προτιμήθηκαν κατά τη σύνταξη του τελικού ερωτηματολογίου, επειδή είναι πιο εύκολο να απαντηθούν από άποψη ταχύτητας, γεγονός που εξασφαλίζει περισσότερες απαντήσεις σε δεδομένο χρόνο. Παράλληλα γίνεται πιο εύκολα η στατιστική επεξεργασία. Επίσης ο ερευνητής εστιάζει την προσοχή του σε αυτό που θέλει να μάθει.

Η επεξεργασία διήρκεσε τρεις περίπου μήνες με την παρακάτω διαδικασία. Αρχικά τα ερωτηματολόγια ελέγχθηκαν και αριθμήθηκαν και το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε στην ανάλυση των δεδομένων, ήταν το Excel Windows.

Συνέντευξη

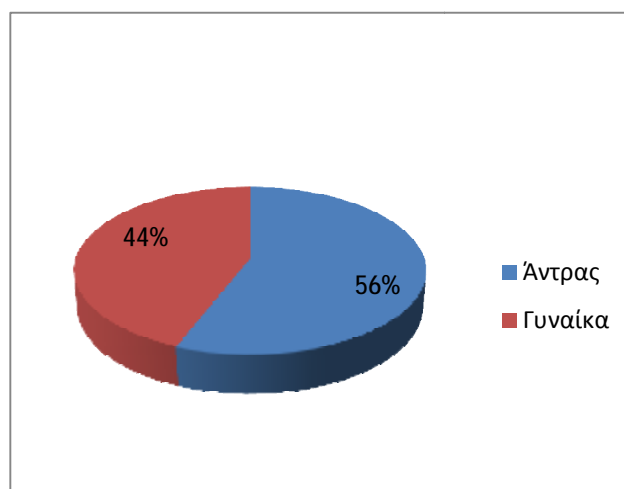
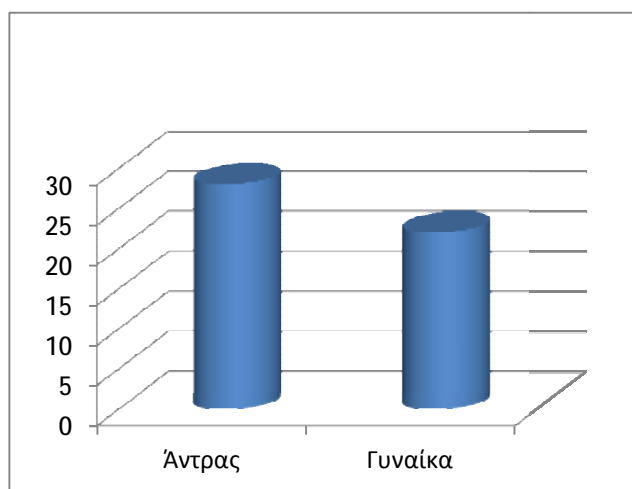
Η συνέντευξή μας αφορούσε και αυτή στην πορεία της δημόσιας περιουσίας, αλλά όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από τα κυβερνητικά στελέχη. Το γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, και ο κύριος Λούπης Μιχάλης, μας έδωσαν αρκετές πληροφορίες σχετικά με την πορεία που θα ακολουθήσει η κυβέρνηση στο θέμα της δημόσιας περιουσίας και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Η συνέντευξη, που αποτελείται από δέκα (10) ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, έγινε και αυτή μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και με προθυμία το Υπουργείο μας απάντησε και μας πληροφόρησε σε ό,τι τους ρωτήσαμε επί του θέματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

1. Φύλο

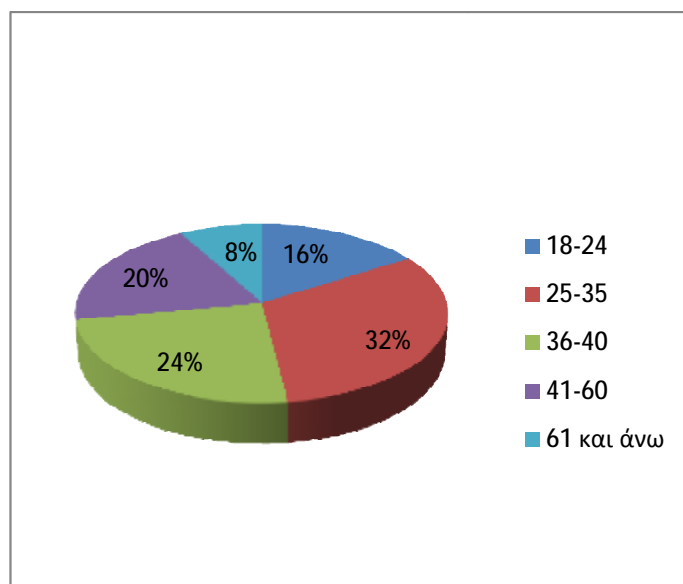
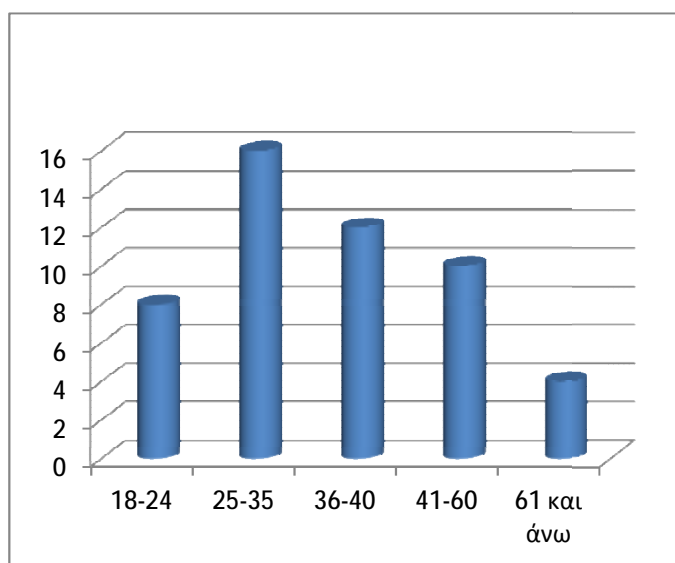
		Ποσοστό
Άντρας	28	56%
Γυναίκα	22	44%

Ο αριθμός των Ελλήνων πολιτών που συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιό μας ανήλθε στους πενήντα (50). Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα των ανθρώπων που ρωτήσαμε για την έρευνά μας αποτελείται από 28 άντρες (56%) και 22 γυναίκες (44%).

2. Ηλικία

		Ποσοστό
18-24	8	16%
25-35	16	32%
36-40	12	24%
41-60	10	20%
61 και άνω	4	8%

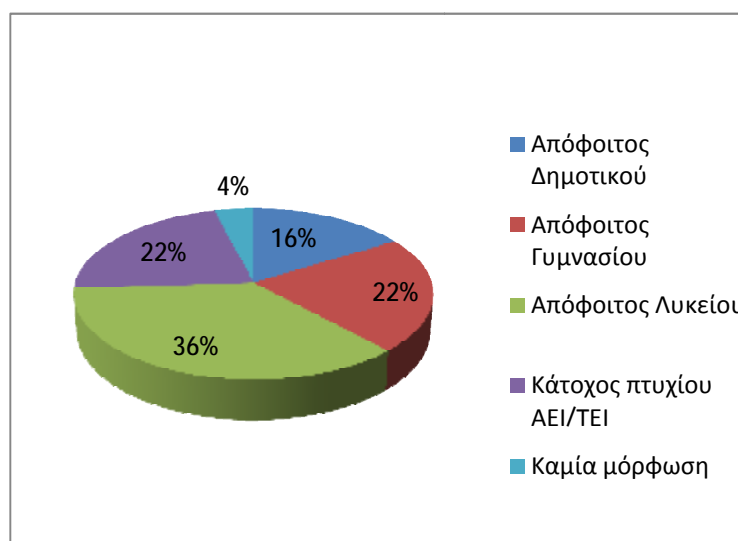
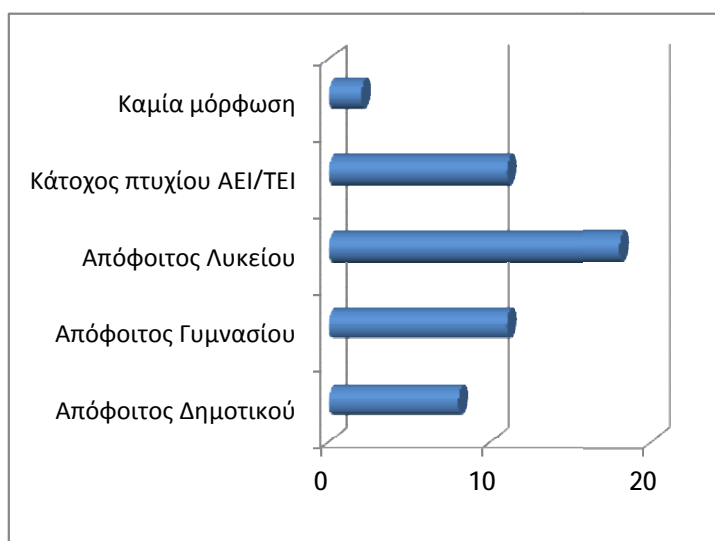

Οι ηλικίες του δείγματος έπρεπε να ποικίλουν έτσι ώστε να υπάρχει μια γενική εικόνα στα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την έρευνα. Πιο αναλυτικά, το 32% αποτελείται από άτομα ηλικίας 25 έως 35 χρόνων, το 24% από 36 έως 40 ετών, το 20% από 41 έως 60, το 16% από 18 έως 24 και το 8% από 61 ετών και πάνω.

3. Μορφωτικό επίπεδο

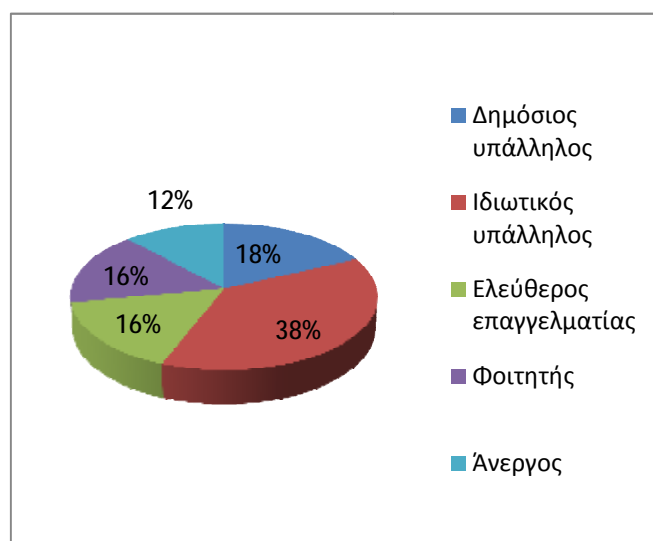
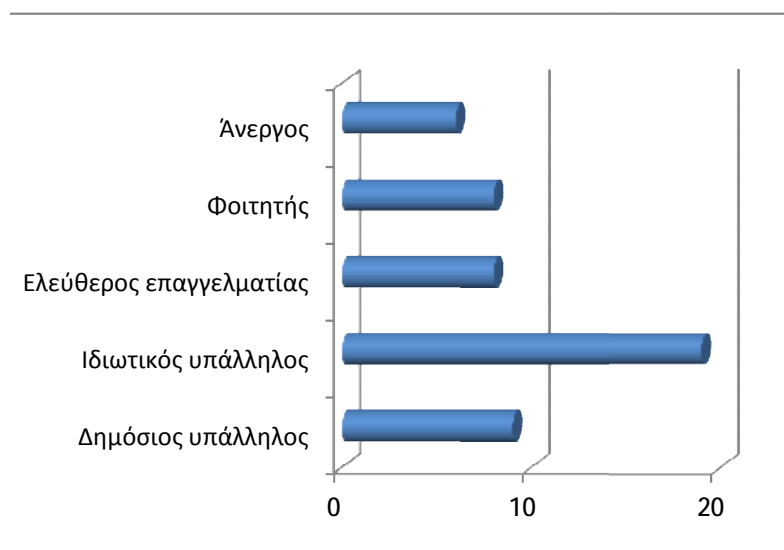
		Ποσοστό
Απόφοιτος Δημοτικού	8	16%
Απόφοιτος Γυμνασίου	11	22%
Απόφοιτος Λυκείου	18	36%
Κάτοχος πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ	11	22%
Καμία μόρφωση	2	4%

Το μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιό μας ποικίλει. Το 36% είναι απόφοιτοι Λυκείου, το 22% απόφοιτοι Γυμνασίου, το άλλο 22% κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 16% απόφοιτοι Δημοτικού και το 4% δεν έχουν κάποια μόρφωση.

4. Επάγγελμα

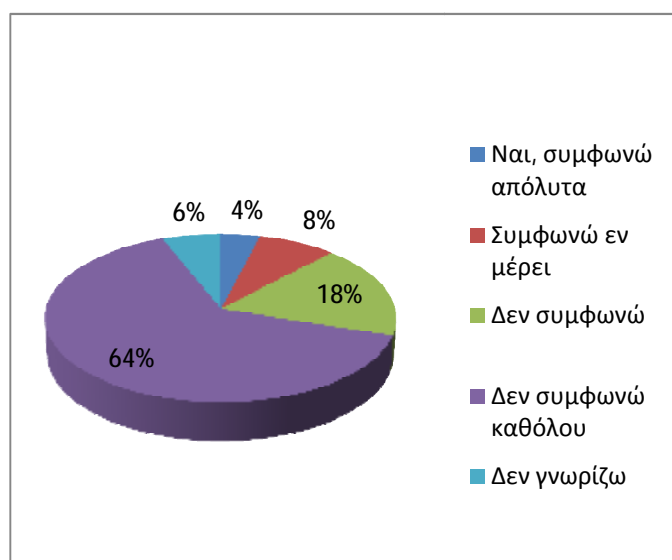
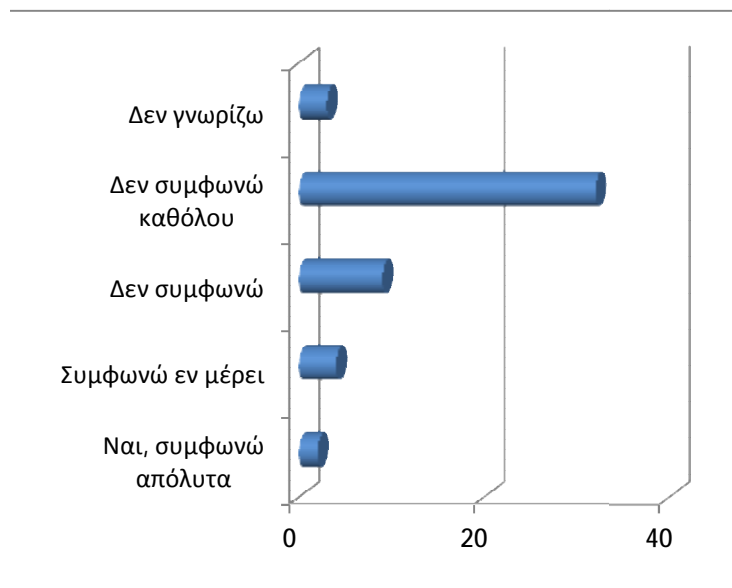
		Ποσοστό
Δημόσιος υπάλληλος	9	18%
Ιδιωτικός υπάλληλος	19	38%
Ελεύθερος επαγγελματίας	8	16%
Φοιτητής	8	16%
Άνεργος	6	12%

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (38%) είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, ενώ έπονται οι δημόσιοι υπάλληλοι (16%), οι ελεύθεροι επαγγελματίες (16%), οι φοιτητές (16%) και οι άνεργοι (12%).

5. Συμφωνείτε με την πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση ως προς την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης?

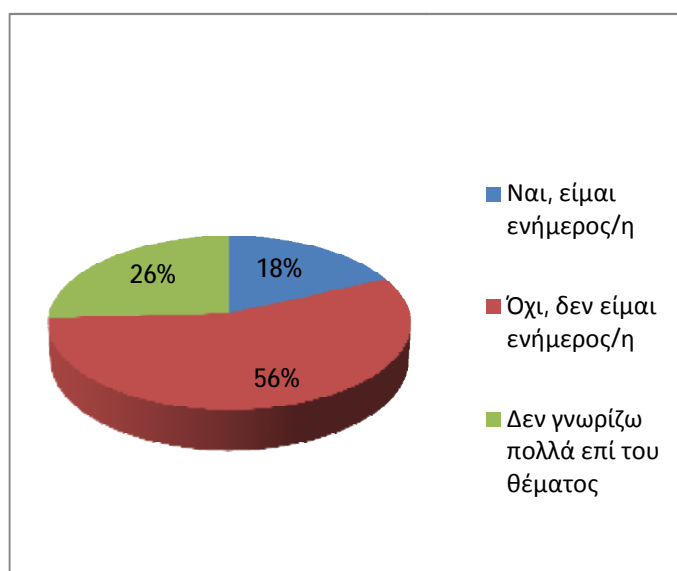
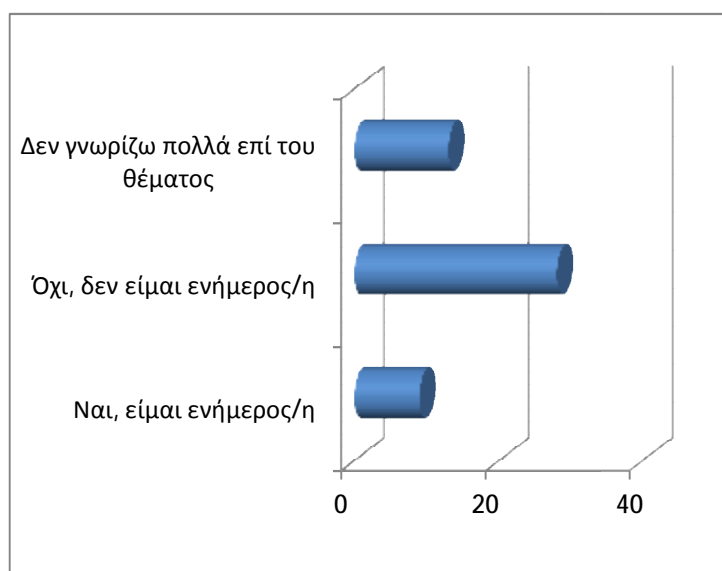
		Ποσοστό
Ναι, συμφωνώ απόλυτα	2	4%
Συμφωνώ εν μέρει	4	8%
Δεν συμφωνώ	9	18%
Δεν συμφωνώ καθόλου	32	64%
Δεν γνωρίζω	3	6%

Οι Έλληνες πολίτες φαίνεται να μην συμφωνούν καθόλου με την πολιτική που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση ως προς την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης (64%), και το 18% απλά να μην συμφωνεί. Μόνο το 8% συμφωνεί εν μέρει, το 6% απάντησε ότι δεν γνωρίζει και το 4% ότι συμφωνεί απόλυτα.

6. Είστε ενήμεροι για τη δημόσια περιουσία που ανήκει στο κράτος?

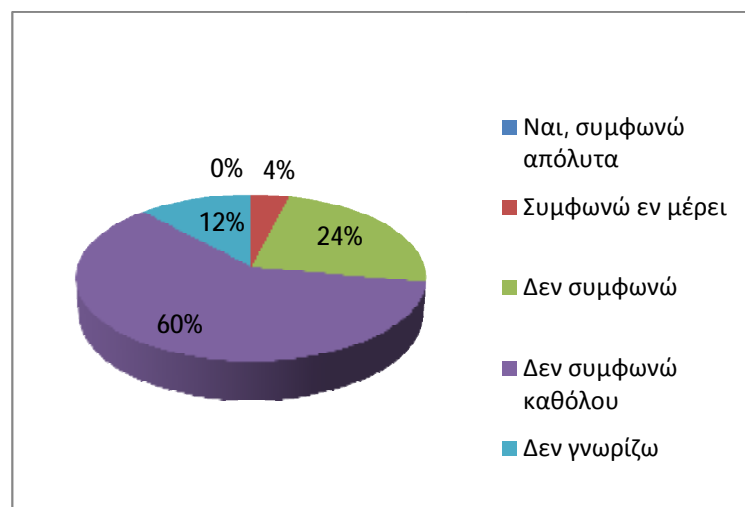
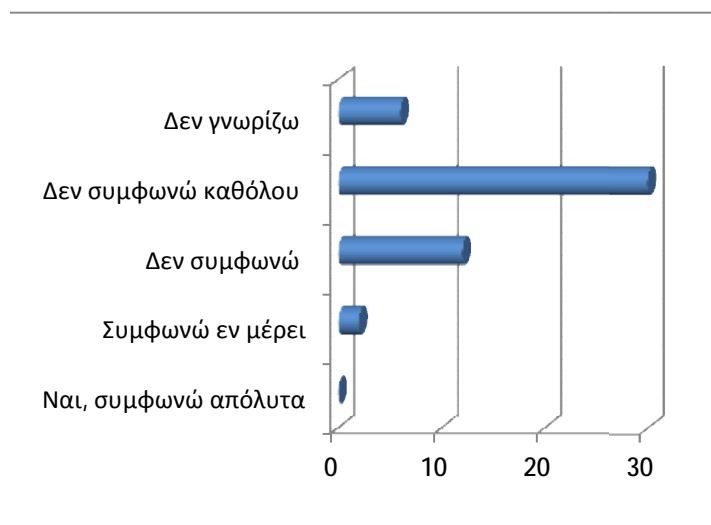
		Ποσοστό
Ναι, είμαι ενήμερος/η	9	18%
Όχι, δεν είμαι ενήμερος/η	28	56%
Δεν γνωρίζω πολλά επί του θέματος	13	26%

Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών μοιάζει να μην είναι ενήμερη για τη δημόσια περιουσία που ανήκει στο ελληνικό κράτος. Πιο συγκεκριμένα, το 56% απάντησε ότι δεν είναι ενήμερο, το 26% ότι δεν γνωρίζει πολλά επί του θέματος και μόνο το 18% απάντησε ότι είναι ενημερωμένο για την κατάσταση.

7. Η κυβέρνηση σκοπεύει να εκποιήσει/νοικιάσει ένα μεγάλο μέρος από τη δημόσια πολιτιστική περιουσία της χώρας. Είστε σύμφωνοι με αυτό?

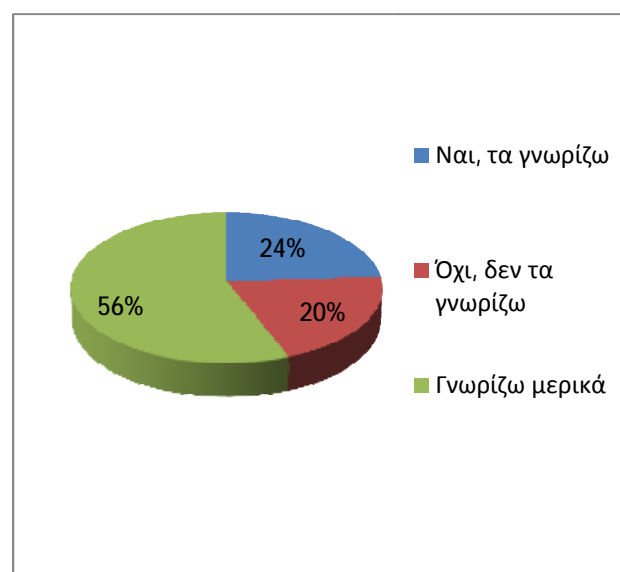
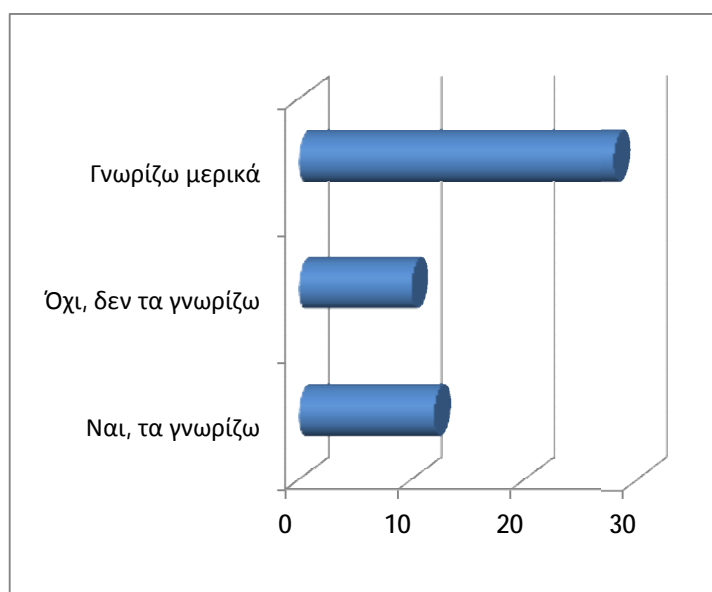
		Ποσοστό
Ναι, συμφωνώ απόλυτα	0	0%
Συμφωνώ εν μέρει	2	4%
Δεν συμφωνώ	12	24%
Δεν συμφωνώ καθόλου	30	60%
Δεν γνωρίζω	6	12%

Το 60% των ερωτηθέντων Ελλήνων πολιτών δεν συμφωνούν καθόλου με την εκποίηση μεγάλου μέρους της δημόσιας περιουσίας της χώρας. Ακολουθεί το 24% που απάντησε κι αυτό ότι δεν συμφωνεί, το 12% ότι δεν γνωρίζει, και μόνο ο 4% ότι συμφωνεί εν μέρει. Κανένας δεν απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα.

8. Γνωρίζετε ποια δημόσια κτήρια σκοπεύουν να νοικιαστούν ή πουληθούν για την εξόφληση του χρέους της χώρας μας?

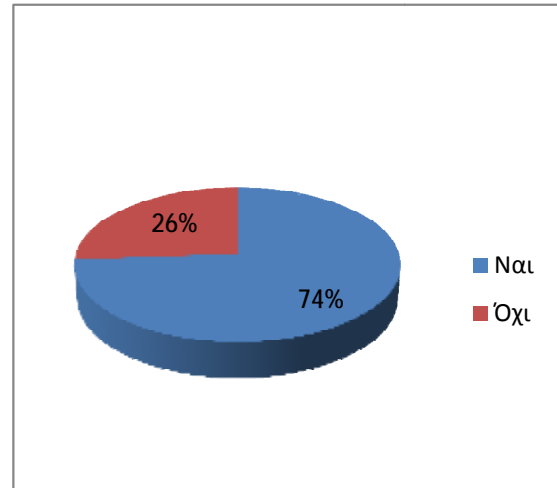
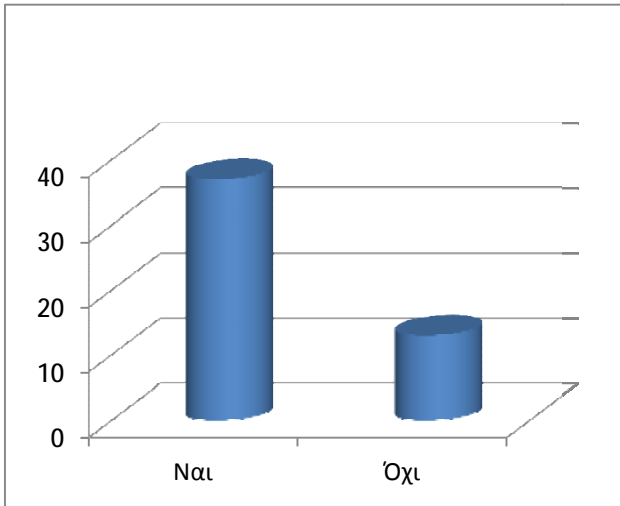
		Ποσοστό
Ναι, τα γνωρίζω	12	24%
Όχι, δεν τα γνωρίζω	10	20%
Γνωρίζω μερικά	28	56%

Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών φαίνεται να μην είναι καλά ενημερωμένη για τα δημόσια κτήρια τα οποία πρόκειται να νοικιαστούν ή και να πουληθούν για την εξόφληση του δημοσίου χρέους. Πιο συγκεκριμένα, το 56% απάντησε ότι γνωρίζει μερικά, το 24% ότι τα γνωρίζει και το 20% ότι δεν τα γνωρίζει.

9. Γνωρίζετε τι είναι το ΤΑΙΠΕΔ και ποια η λειτουργία του?

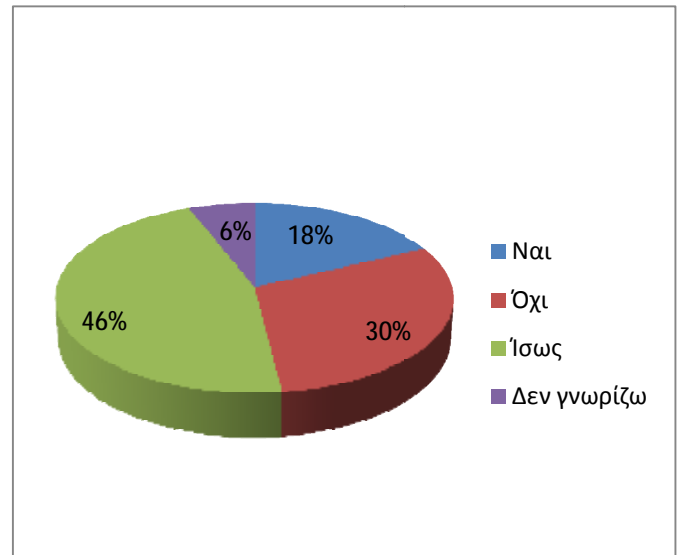
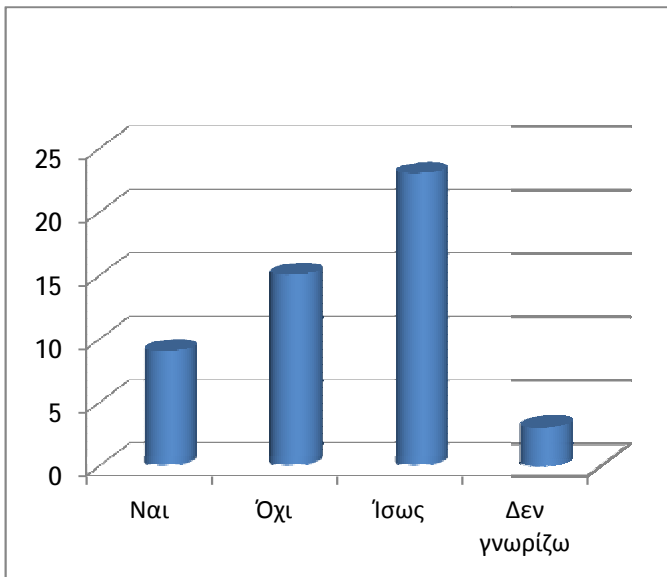
		Ποσοστό
Ναι	37	74%
Όχι	13	26%

Οι Έλληνες πολίτες γνωρίζουν το τι είναι το ΤΑΙΠΕΔ και ποια η λειτουργία του (74%). Μόνο το 24% απάντησε αρνητικά.

10. Η κυβέρνηση ακολουθεί την πολιτική της πολυετούς ενοικίασης σε ιδιώτες της δημόσιας περιουσίας. Εκτιμάτε ότι κάτι τέτοιο θα βοηθήσει την οικονομία της Ελλάδας μελλοντικά?

		Ποσοστό
Ναι	9	18%
Όχι	15	30%
Ίσως	23	46%
Δεν γνωρίζω	3	6%

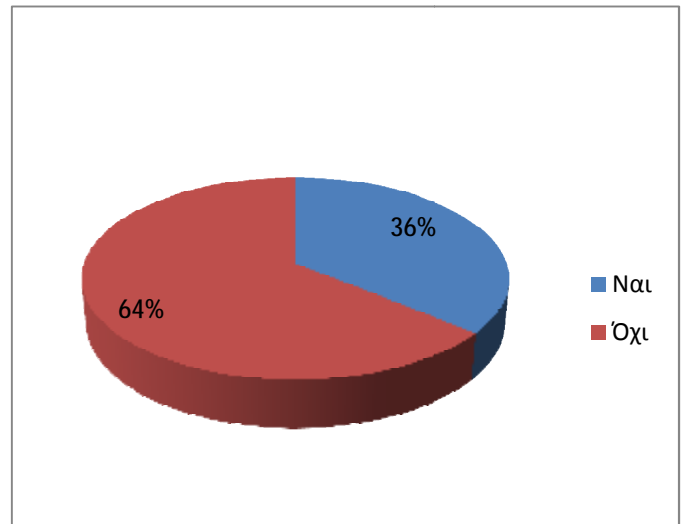
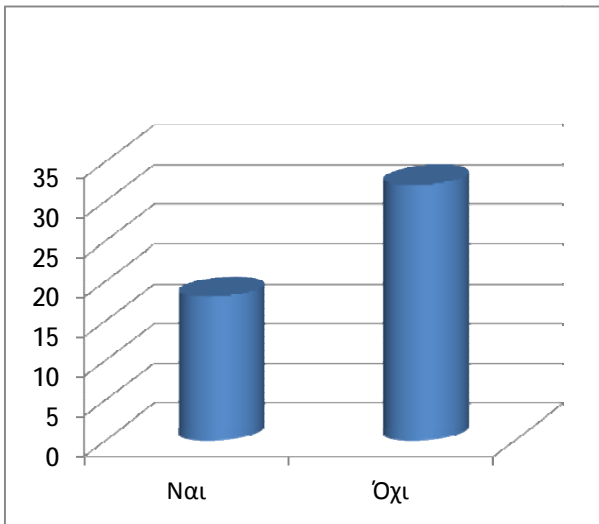

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πολιτών απάντησε ότι «ίσως» οι ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων εκτάσεων να βελτιώσουν μελλοντικά τη δημόσια οικονομία της χώρας. Το 30% απάντησε αρνητικά, το 18% θετικά και το 6% «δεν γνωρίζω».

11. Γνωρίζετε αν υπάρχουν νόμοι που να προστατεύουν τη δημόσια περιουσία?

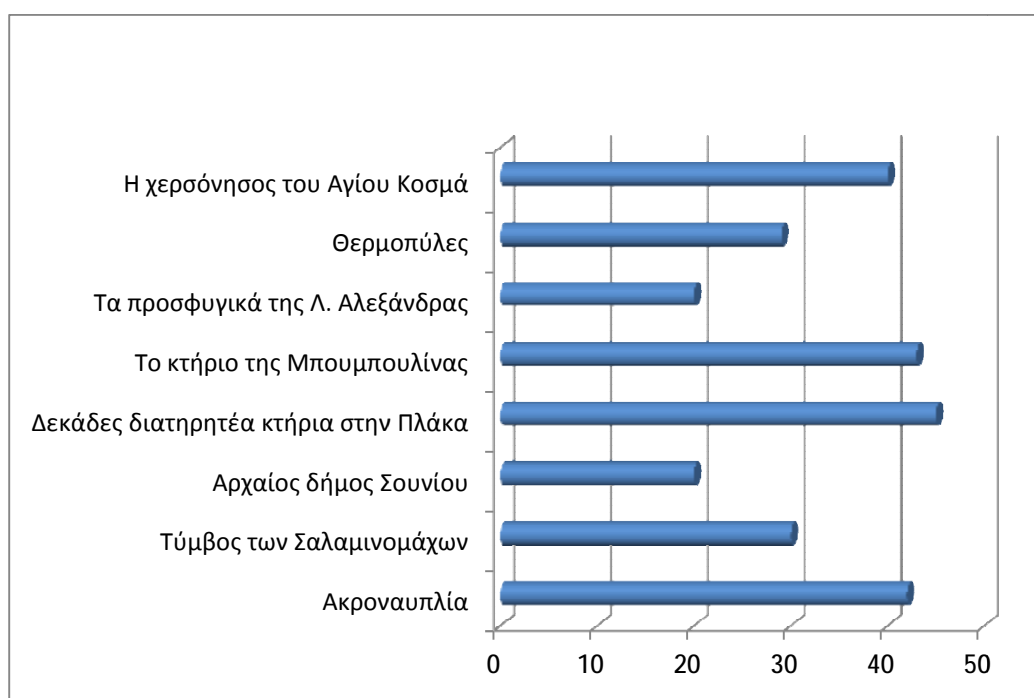
		Ποσοστό
Ναι	18	36%
Όχι	32	64%

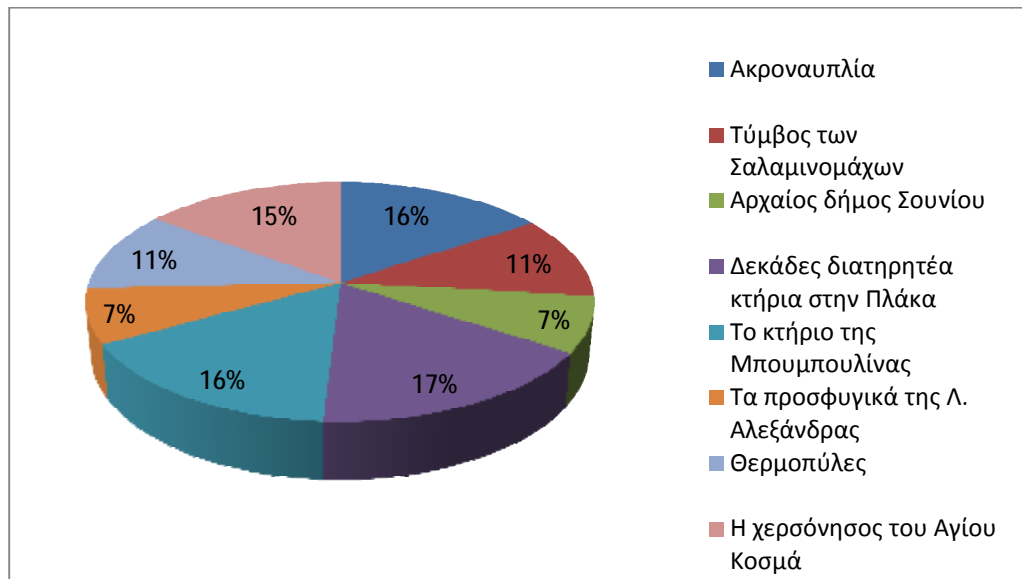

Οι Έλληνες πολίτες δεν γνωρίζουν ποιοι νόμοι είναι αυτοί που προστατεύουν τη δημόσια περιουσία (64%). Μόνο το 36% απάντησε θετικά.

12. Ποια από τα παρακάτω μέρη-μνημεία έχετε ακούσει ότι πρόκειται να περιέλθουν στην ιδιοκτησία του ΤΑΙΠΕΔ? (Συμπληρώστε με 5=συμφωνώ πολύ, με 3=συμφωνώ λίγο και με 2=δεν συμφωνώ)

		Ποσοστό
Η Ακροναυπλία	42	16%
Ο τύμβος των Σαλαμινομάχων	30	11%
Ο αρχαίος δήμος Σουνίου	20	7%
Δεκάδες διατηρητέα κτήρια στην Πλάκα	45	17%
Το κτήριο της Μπουμπουλίνας	43	16%
Τα προσφυγικά της Λ. Αλεξάνδρας	20	7%
Θερμοπύλες	29	11%
Η χερσόνησος του Αγίου Κοσμά	40	15%

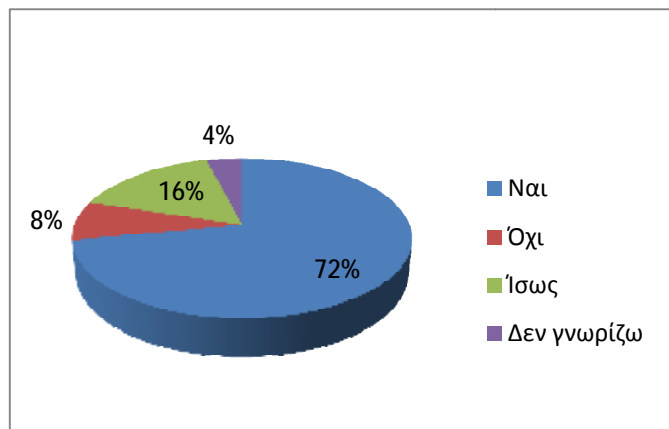
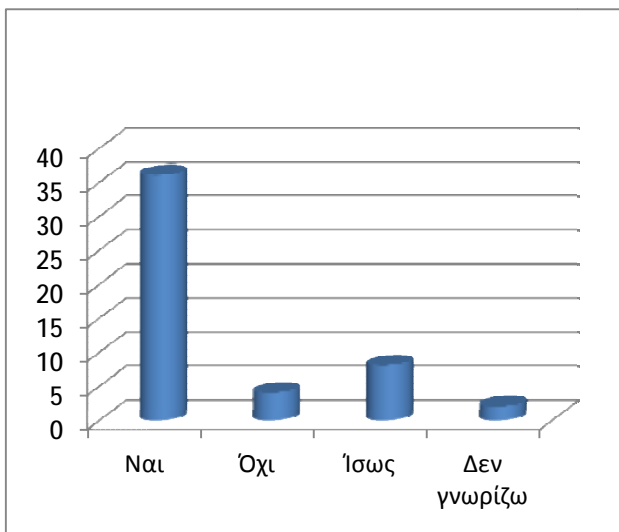

Αν και οι Έλληνες πολίτες φαίνεται να μην είναι πλήρως ενημερωμένοι για την δημόσια περιουσία της χώρας, γνωρίζουν ότι πολλά ιστορικά και σημαντικά μέρη της Ελλάδος πρόκειται να περάσουν στην ιδιοκτησία του ΤΑΙΠΕΔ. Πιο συγκεκριμένα, έχουν πληροφορηθεί για τα κτήρια στην Πλάκα (17%), για την Ακροναυπλία (16%), το κτήριο στην Μπουμπουλίνας (16%) και τη χερσόνησο του Αγίου Κοσμά (15%). Ακολουθούν, ο τύμβος των Σαλαμινομάχων (11%), οι Θερμοπύλες (11%), ο αρχαίος δήμος του Σουνίου (7%) και τα προσφυγικά στη Λ. Αλεξάνδρας (7%).

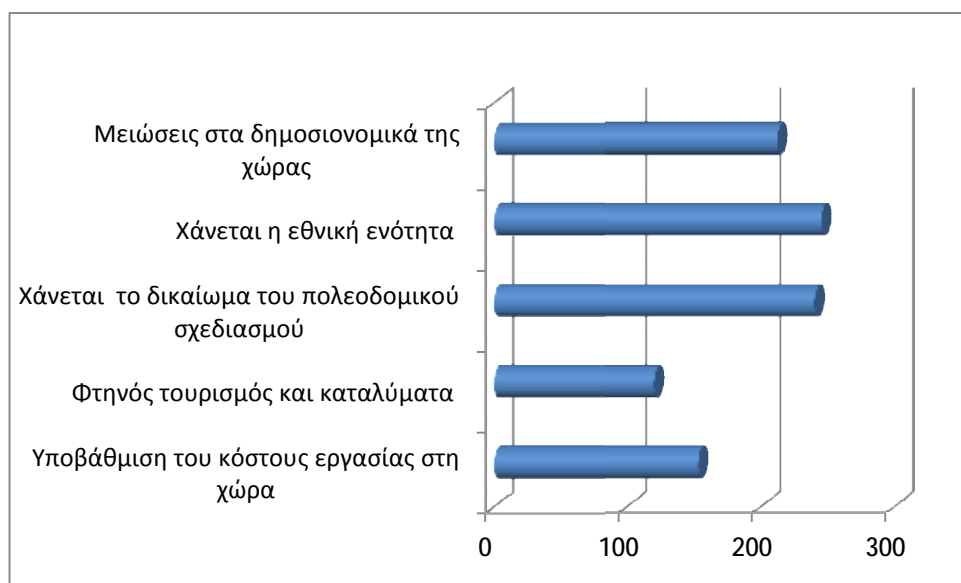
13. Πιστεύετε ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στη χώρα μας εξαιτίας της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας? Αν ναι, ποια από τις παρακάτω θεωρείτε τις σημαντικότερες? (Συμπληρώστε με 5=συμφωνώ πολύ, με 3=συμφωνώ λίγο και με 2=δεν συμφωνώ)

		Ποσοστό
Ναι	36	72%
Όχι	4	8%
Ίσως	8	16%
Δεν γνωρίζω	2	4%

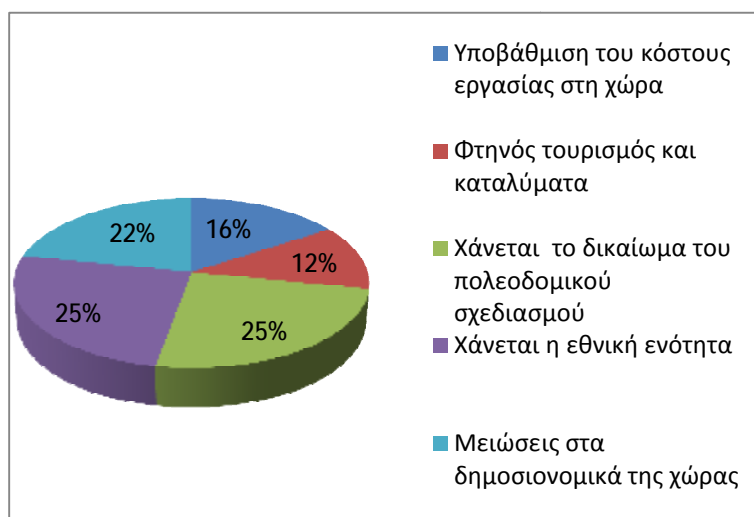
Εκτιμάται ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στη χώρα μας εξαιτίας της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας, σύμφωνα με τις απαντήσεις των Ελλήνων πολιτών (72%). Λίγοι είναι αυτοί που απάντησαν «ίσως» (16%) και «δεν γνωρίζω» (4%) και ελάχιστοι αυτοί που απάντησαν αρνητικά (8%).

		Ποσοστό
Υποβάθμιση του κόστους εργασίας στη χώρα	153	16%
Φτηνός τουρισμός και καταλύματα για Ευρωπαίους συνταξιούχους	120	12%
Χάνεται το δικαίωμα του πολεοδομικού σχεδιασμού	240	25%
Χάνεται η εθνική ενότητα	245	25%
Μειώσεις στα δημοσιονομικά της χώρας	212	22%

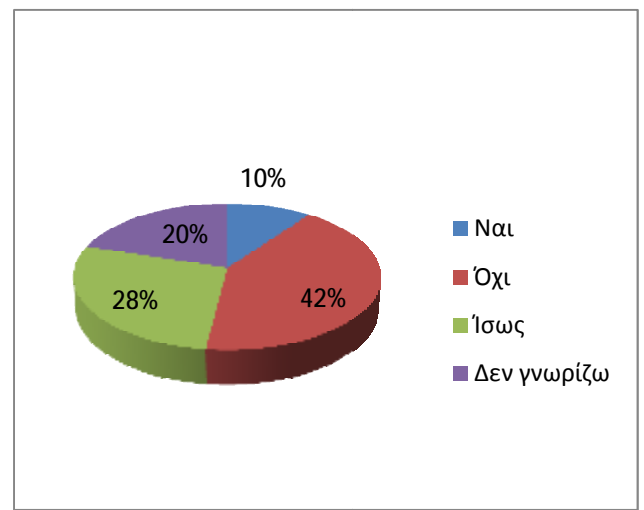
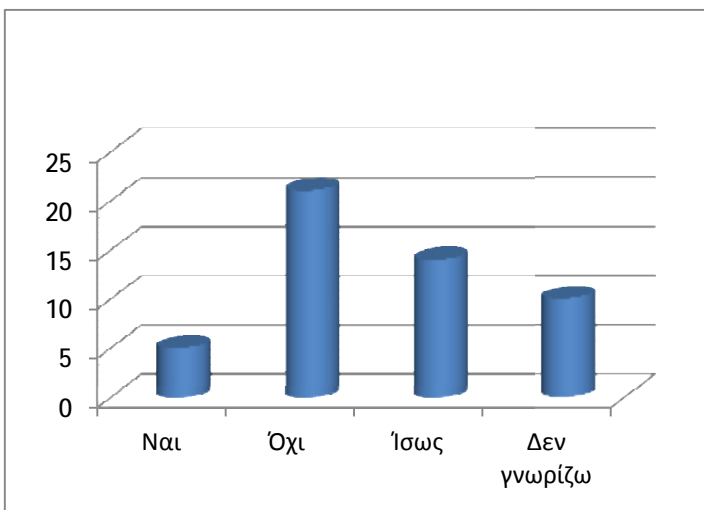
Οι σημαντικότερες επιπτώσεις που μπορεί να υποστεί η χώρα μας εξαιτίας της ενοικίασης/εκποίησης της δημόσιας περιουσίας είναι να χαθεί το δικαίωμα του πολεοδομικού σχεδιασμού (25%), να χαθεί η εθνική ενότητα

(25%) αλλά και να μειωθούν τα δημοσιονομικά (22%). Ακολουθεί, η υποβάθμιση του κόστους εργασίας στη χώρα (16%) και τέλος, να υπάρξει φτηνός τουρισμός και καταλύματα για Ευρωπαίους συνταξιούχους.

14. Εκτιμάτε ότι υπάρχει διαφάνεια στους διαγωνισμούς για την αγορά ή ενοικίαση της δημόσιας περιουσίας στην Ελλάδα?

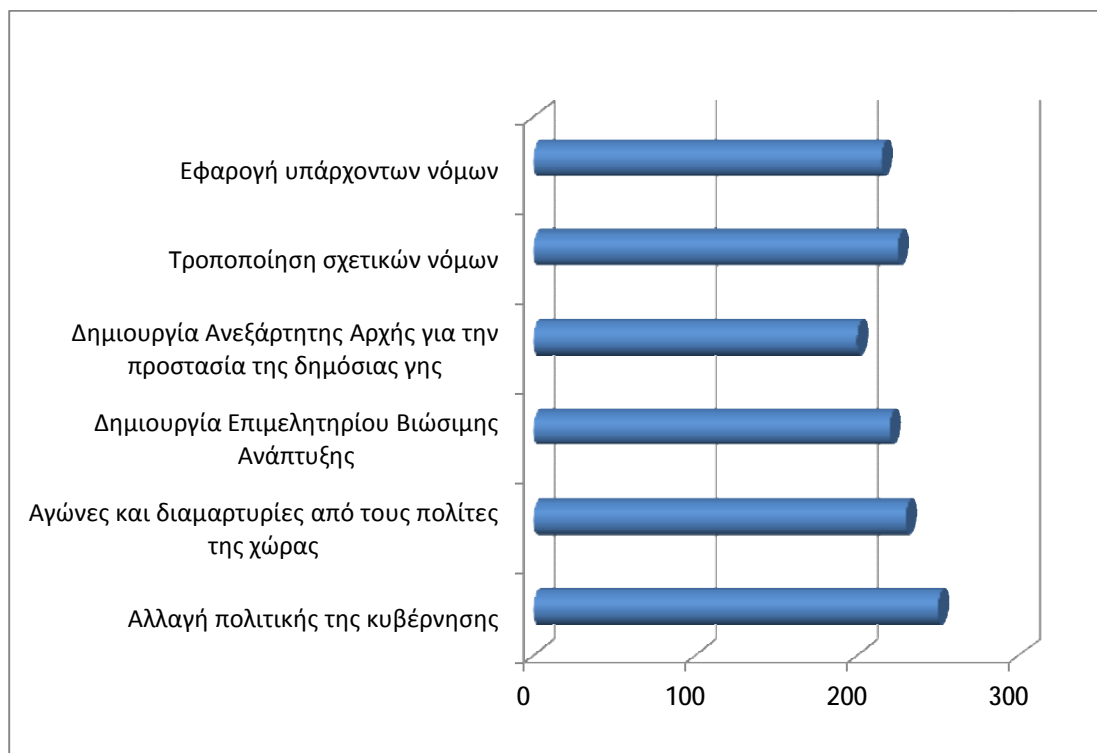
		Ποσοστό
Ναι	5	10%
Όχι	21	42%
Ίσως	14	28%
Δεν γνωρίζω	10	20%

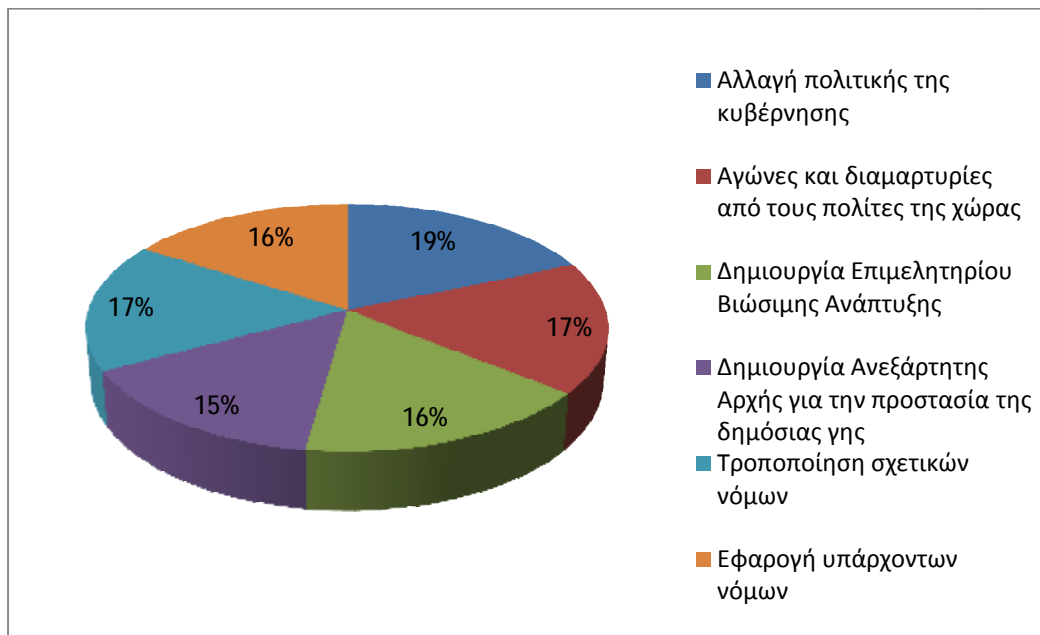

Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών εκτιμά ότι δεν υπάρχει διαφάνεια στους διαγωνισμούς που κάνει η κυβέρνηση για την εκλογή των ιδιωτών που θα νοικιάσουν και θα εκμεταλλευτούν τη δημόσια περιουσία (42%). Το 28% απάντησε ότι «ίσως» και να υπάρχει διαφάνεια, το 20% ότι «δεν γνωρίζει» και μόνο το 10% απάτησε θετικά.

15. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο καλύτερος τρόπος προστασίας και ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας? (Συμπληρώστε με 5=συμφωνώ πολύ, με 3=συμφωνώ λίγο και με 2=δεν συμφωνώ)

		Ποσοστό
Να εφαρμοστούν οι σχετικοί ποινικοί και άλλοι νόμοι προστασίας και να απαγορευτεί η οποιαδήποτε διαχειριστική ενέργεια, η οποία θα έχει σκοπό τον αποχαρκτηρισμό της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου.	250	19%
Να τροποποιηθούν οι σχετικοί νόμοι προκειμένου να αφαιρεθεί η αρμοδιότητα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου από τους διάφορους δημόσιους φορείς (Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων κ.λπ.).	230	17%
Να δημιουργηθεί μια Ανεξάρτητη Αρχή για την προστασία της δημόσιας γης ανεξαρτήτως από τον ιδιοκτήτη της (Δημόσιο, Εκκλησία, μοναστήρια ή και ιδιώτες) ή Εισαγγελικό Σώμα σχετικό με τη δίωξη των ιδιοκτητών της δημόσιας και γενικότερα κοινωνικής ιδιοκτησίας.	220	16%
Να δημιουργηθεί Επιμελητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης, στο οποίο να ανήκουν όλοι όσοι έχουν εξειδικευτεί σε θέματα Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Πολεοδομίας.	200	15%
Αγώνες και διαμαρτυρίες από τους πολίτες της χώρας	225	17%
Αλλαγή πολιτικής της κυβέρνησης	215	16%

Η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών εκτιμά ότι ο καλύτερος τρόπος προστασίας και ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας είναι να εφαρμοστούν οι σχετικοί ποινικοί και άλλοι νόμοι προστασίας και να απαγορευτεί η οποιαδήποτε διαχειριστική ενέργεια, η οποία θα έχει σκοπό τον αποχαρακτηρισμό της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου (19%). Σημαντικό επίσης φαίνεται να θεωρούν την τροποποίηση σχετικών νόμων προκειμένου να αφαιρεθεί η αρμοδιότητα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου από τους διάφορους δημόσιους φορείς (Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων κ.λπ.) (17%). Με το ίδιο ποσοστό (17%) ακολουθούν οι αγώνες και οι διαμαρτυρίες από τους πολίτες στις χώρες αλλά και η αλλαγή της πολιτικής της κυβέρνησης (16%). Επίσης, η δημιουργία μιας Ανεξάρτητης Αρχής για την προστασία της δημόσιας γης ανεξαρτήτως από τον ιδιοκτήτη της (Δημόσιο, Εκκλησία, μοναστήρια ή και ιδιώτες) ή Εισαγγελικό Σώμα σχετικό με τη δίωξη των ιδιοκτητών της δημόσιας και γενικότερα κοινωνικής ιδιοκτησίας (16%). Στις τελευταίες θέσεις, αλλά εξίσου σημαντικό είναι η δημιουργία Επιμελητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης, στο οποίο να ανήκουν όλοι όσοι έχουν εξειδικευτεί σε θέματα Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Πολεοδομίας (15%).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄ - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

1. Όταν μιλάμε για «δημόσια περιουσία του κράτους» σε τι ακριβώς αναφερόμαστε;

Το Ελληνικό Δημόσιο αποτελεί τον μεγαλύτερο ιδιοκτήτη ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα. Ωστόσο, με την καταγραφή, προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση αυτής της περιουσίας ασχολούνται πολυάριθμοι φορείς με διαφορετικές ή επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη τη συνολική αποτίμησή της. Πρόσφατες εκτιμήσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας ανεβάζουν την αξία της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου (κεντρικής κυβέρνησης, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, άλλων ΝΠΔΔ, κληροδοτημάτων, δημόσιων επιχειρήσεων κ.ά.) στα 300 περίπου δισεκ. ευρώ.

2. Ποιος φορέας είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της δημόσιας περιουσίας;

Τη διαχείριση του μεγαλύτερου μέρους της δημόσιας ακίνητης περιουσίας έχει αναλάβει σήμερα η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου (ΚΕΔ), η οποία σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο αποβλέπει στην ενιαία διοίκηση και αξιοποίηση της περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και στην υλοποίηση στεγαστικών προγραμμάτων των υπηρεσιών του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Η ΚΕΔ διαχειρίζεται περίπου το 92% των ακινήτων που ανήκουν στο Ελληνικό Δημόσιο, ενώ το υπόλοιπο ανήκει σε άλλους δημόσιους φορείς – υπουργεία, Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), Ολυμπιακά Ακίνητα, Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης, ΑΓΡΟΓΗ-αγροτική γη (η ΑΓΡΟΓΗ ΑΕ τίθεται σε εκκαθάριση σύμφωνα με το νομοσχέδιο για την κατάργηση ή συγχώνευση φορέων του δημόσιου τομέα), Ταμείο Εθνικής Άμυνας, ασφαλιστικά ταμεία κ.ά.

3. Που οφείλεται, κατά την άποψή σας, το πρόβλημα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας;

Το πρόβλημα με τη διαχείριση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας συνδέεται με την ανυπαρξία κεντρικής πολιτικής και ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης, με έμφαση στη διαφάνεια, τον έλεγχο και την αποδοτικότητα. Ο τρόπος με τον οποίο επιδιώχθηκε η αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας τις προηγούμενες δεκαετίες παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα. Ο κάθε φορέας ή υπουργείο είχε την ευθύνη της αξιοποίησης της “δικής του” ακίνητης περιουσίας είτε μέσα από τους ήδη υπάρχοντες γραφειοκρατικούς μηχανισμούς είτε συγκροτώντας κατά περίπτωση εταιρίες (Ολυμπιακά Ακίνητα κ.ά.) που είχαν στο χαρτοφυλάκιο τους περιορισμένο αριθμό ακινήτων. Εκτός από τις συνέπειές της για το διαχειριστικό κόστος και την οικονομική αποδοτικότητα, η εν λόγω πολιτική αξιοποίησης βαρύνεται και από περιπτώσεις αδιαφανούς διαχείρισης των παράλληλων μηχανισμών αξιοποίησης, που έδιναν την ευκαιρία σε ιδιωτικά συμφέροντα να εκμεταλλεύονται και να αποσπών με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μέρος της δημόσιας περιουσίας.

4. Ποιο ακριβώς είναι το μέγεθος της Δημόσιας περιουσίας του ελληνικού δημοσίου;

Το Ελληνικό Δημόσιο δεν γνωρίζει το μέγεθος της ακίνητης περιουσίας του, κυρίως λόγω της ανυπαρξίας πλήρους και ακριβούς κτηματολογίου. Η πραγματική αξία της δημόσιας περιουσίας θα αναδειχθεί με αξιοπιστία μετά την οριοθέτηση των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου και τον απαιτούμενο διαχωρισμό της κοινόχρηστης περιουσίας (η οποία είναι εκτός συναλλαγής και δεν μπορεί να εκποιηθεί, αν και η χρήση της μπορεί να παραχωρηθεί σε τρίτους με αντάλλαγμα) από την αξιοποιήσιμη δημόσια περιουσία (οικόπεδα, κτίρια, αγρούς, λατομεία, αλυκές κ.λπ.) που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής.

5. Ποιον θεωρείτε τον καλύτερο τρόπο αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας;

Για την αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας αλλά και τη διασφάλιση του κοινωνικού συμφέροντος, απαιτείται συντονισμός όλων των φορέων διαχείρισης και πρωτίστως δημιουργία ενός πλήρους ηλεκτρονικού μητρώου ακινήτων του Δημοσίου (της κεντρικής διοίκησης, των ΟΤΑ, των ΟΚΑ, των ΝΠΔΔ, των κληροδοτημάτων κ.ά.) με την ενοποίηση όλων των διάσπαρτων πληροφοριών σε μία ηλεκτρονική γεωγραφική βάση δεδομένων. Η δημιουργία ενός ανεξάρτητου και ευέλικτου φορέα διαχείρισης πιθανότατα θα συνέβαλλε ώστε να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα του ανεπαρκούς συντονισμού, της γραφειοκρατίας και των πολλαπλών και επικαλυπτόμενων αρμοδιοτήτων. Ο εν λόγω φορέας θα πρέπει να συγκεντρώνει υπό την εποπτεία του όλες τις επιμέρους εταιρίες και φορείς διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας, με σκοπό τη διαφάνεια και την αποτελεσματική ενοποίηση των δράσεων.

Παράλληλα, θα πρέπει να αναλάβει το συντονισμό των ενεργειών καταγραφής και διαφύλαξης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας και τη δημιουργία ενός ενιαίου περιουσιολογίου, προκειμένου να είναι πλέον δυνατή η αποτίμηση της αξίας της δημόσιας ακίνητης περιουσίας. Επιπλέον, μπορεί να αναλάβει τη διενέργεια και παρακολούθηση των διαγωνισμών αξιοποίησης μεγάλων δημόσιων ακινήτων και να έχει την ευθύνη της κάλυψης των στεγαστικών αναγκών όλων των φορέων του Δημοσίου.

6. Πώς βλέπετε τη σημερινή κατάσταση της Ελλάδας και τι εικόνα πιστεύετε ότι προβάλετε στο εξωτερικό;

Τα σημαντικά κεφάλαια έχουν ήδη τοποθετηθεί, αφού υπάρχει άμεση ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών και άρσης των γραφειοκρατικών εμποδίων προς διευκόλυνση των ιδιωτών, αλλά και θεσμικών κεφαλαίων, προκειμένου να επανεκκινηθεί η αγορά ακινήτων. Εξάλλου, είμαστε μια χώρα ελκυστική στις επενδύσεις και προβάλλουμε μια δυναμική βιώσιμη πόλη ως πόλου ανάπτυξης. Μέσα από τις προωθούμενες μεταρρυθμίσεις προβλέπεται μια οικονομική και αναπτυξιακή δυναμική που προκύπτει μέσω της ενεργειακής εξοικονόμησης των

κτιρίων, αλλά των γενικότερων παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας. Υπό επεξεργασία βρίσκεται από κοινού με τον τραπεζικό τομέα σχέδιο της τάξης των 2 δισεκατομμυρίων ευρώ το οποίο μπορεί, να επιφέρει ένα θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα, αλλά και να εξασφαλίσει τη δημιουργία δεκάδων χιλιάδων «πράσινων» θέσεων εργασίας.

7. Ποιος είναι ο ρόλος του ΤΑΙΠΕΔ σύμφωνα με την κυβέρνηση;

Δεν είναι δουλειά της κυβέρνησης και του ΤΑΙΠΕΔ να κάνει εκποιήσεις αλλά να αξιοποιεί την περιουσία του ελληνικού λαού με μοναδικό γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Με τα κριτήρια που θέτει το Ταμείο, απευθύνεται σε επενδυτές με μακροχρόνιο ορίζοντα και αποτρέπει τους ευκαιριακούς. Το πρόγραμμα θα μπορούσε να προχωρήσει ταχύτερα αν υπήρχε αμεσότερη ανταπόκριση και συντονισμός διαφόρων φορέων του Δημοσίου.

8. Ποιο είναι το μελλοντικό πρόγραμμα της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τις αποκρατικοποιήσεις;

- Η κυβέρνηση σκοπεύει να δώσει έμφαση και προτεραιότητα στις αποκρατικοποιήσεις. Κι όπου χρειάζεται θα παρέμβει με νομοθετική πρωτοβουλία για να τις επισπεύσει.
- Θα προωθήσει και αποκρατικοποιήσεις που δεν αποτελούν άμεσες συμβατικές υποχρεώσεις. Αλλά πρέπει να γίνουν για να φέρουν επενδύσεις, θέσεις εργασίας και Ανάπτυξη. Όπως στους σιδηροδρόμους – κυρίως στο λειτουργικό τμήμα του ΟΣΕ. Κι ακόμα στην απελευθέρωση της αγοράς Ενέργειας, σε όλη την έκταση, όπως συμβαίνει παντού στην Ευρώπη. Τις βλέπει κυρίως αναπτυξιακά: όποιος τις αναλάβει θα πρέπει να κάνει επενδύσεις. Όστε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας, να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας και να αντιμετωπισθούν εγκαίρως, από τώρα, οι μεγάλες αναπτυξιακές προκλήσεις του μέλλοντος.
- Θα δοθεί προτεραιότητα σε συμβάσεις παραχώρησης υποδομών που ήδη υπάρχουν και υπολειτουργούν, κυρίως περιφερειακά λιμάνια και αεροδρόμια, ασφαλώς με την παρουσία δημόσιας αρχής εποπτείας και ελέγχου. Ήδη από την στιγμή που καταργήθηκε το cabbotage, εκδηλώνεται ενδιαφέρον από διεθνείς οίκους

κρουαζιέρας για λιμάνια των νησιών μας. Όπου θα υπάρξουν επενδύσεις, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και θα ενισχυθεί η οικονομία ολόκληρων περιοχών.

- Θα αξιοποιηθεί η ακίνητη περιουσία του δημοσίου. Πέρα από το Ελληνικό, που ήδη προχωρά, θα δημιουργηθεί Επενδυτικό Όχημα Ειδικού σκοπού [το λεγόμενο SPV], για τη δημόσια περιουσία που βρίσκεται σε ολόκληρη την περιοχή από το Φάληρο μέχρι το Σούνιο και παραμένει αναξιοποίητη.

9. Είναι εφικτή η ουσιαστική μείωση του χρέους μέσω των ιδιωτικοποιήσεων ή θα αποδειχθούν ξεπούλημα;

Διαγωνισμοί που προετοιμάζονται προσεκτικά επί έναν χρόνο ή παραπάνω δεν μπορεί να χαρακτηρισθούν ξεπούλημα, αφού οι αγοραστές δεν συνωστίζονται για την ευκαιρία. Με τα κριτήρια που θέτουμε καλούμε επενδυτές με μακροχρόνιο ορίζοντα και αποτρέπουμε τους ευκαιριακούς. Από την άλλη, απαιτούμε το τίμημα να αντανakλά την πραγματική αξία της αγοράς. Θέλουμε ανάπτυξη, νέες θέσεις εργασίας και αναβαθμισμένες υποδομές; Αυτά μπορούν να γίνουν υγιώς, μέσω εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων. Διότι ποια είναι η αξία των ακινήτων που ρημάζουν ή γίνονται έρμια καταπατήσεων;

10. Τι απαντάτε σε αυτούς που κατηγορούν την κυβέρνηση ότι «ξεπουλάει» την πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας προς χάριν της εξόφλησης του δημοσίου χρέους;

Δεν πουλάμε, δεν ιδιωτικοποιούμε την κληρονομιά μας. Είμαστε όμως ανοιχτοί σε κάθε είδους συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για να αναβαθμίσουμε και να προβάλλουμε καλύτερα τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς μας χώρους. Η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας, από την αρχαιότητα μέχρι το σύγχρονο πολιτισμό, ανήκει διαχρονικά στο Ελληνικό Έθνος και στον Ελληνικό λαό. Προωθούμε αποφασιστικά τις ευρύτερες δυνατές συνεργασίες με τον ιδιωτικό τομέα, που μας είναι απαραίτητες για να αναβαθμίσουμε, να αξιοποιήσουμε και να

προβάλουμε καλύτερα τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς μας χώρους, συμβάλλοντας έτσι αποφασιστικά στην προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού και στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Σε ό,τι αφορά στο σχέδιο του ΥΠΠΟΑ για την αναμόρφωση του βασικού κορμού των μνημείων, των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων, θα δίνει τη δυνατότητα να λειτουργούν από τις 8 το πρωί μέχρι τις 8 το βράδυ από τον Απρίλιο μέχρι τον Οκτώβριο και παράλληλα θα γίνει επανασχεδιασμός των πωλητηρίων, αύξηση της ποικιλίας και της ποιότητας των διατιθεμένων βιβλίων, μεταξοτυπιών, εκμαγείων κ.λπ. Επίσης, η διάταξη που ψηφίστηκε από τη Βουλή, η οποία επιτρέπει σε επιχειρηματίες του τουρισμού και της κρουαζιέρας να πραγματοποιούν οργανωμένες εκδηλώσεις σε αρχαιολογικούς χώρους, θα γίνεται υπό την προϋπόθεση ότι θα πληρώνουν τα λειτουργικά έξοδα και το προσωπικό.

Το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων μόνο κατά την τελευταία 20ετία έχει πληρώσει 390 εκατ. ευρώ για την απαλλοτρίωση ακινήτων (αστικών και εξωαστικών, για γαίες και κτίσματα), ενώ η απόκτηση αυτών των ακινήτων έγινε με γνώμονα το δημόσιο όφελος, και ειδικότερα την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άμεσο είναι και το όφελος από την καταγραφή τους, καθώς ήδη από το στάδιο προετοιμασίας και συγκέντρωσης του υλικού από τοπογράφους μηχανικούς, αρχιτέκτονες μηχανικούς και αρχαιολόγους. Διαπιστώθηκε υπερδιπλάσιος αριθμός ακινήτων του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού από αυτόν που ήταν καταγεγραμμένος στους επίσημους καταλόγους της πρώην Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου. Εντοπίστηκαν επίσης πολυάριθμες περιπτώσεις ακινήτων με ελλείψεις και εκκρεμότητες στις διοικητικές διαδικασίες απόκτησής τους, ακίνητα καταπατημένα από όμορους ιδιώτες, ευρισκόμενα υπό παράνομη κατάληψη από τρίτους ή υποκείμενα σε χρήση αυθαίρετη και ξένη προς το σκοπό της δημόσιας ωφέλειας βάσει του οποίου έγινε η παραχώρησή τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η παρουσίαση τρόπων ασφάλειας και ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας της Ελλάδας, με έμφαση κυρίως στα πολιτιστικά αγαθά και την πολιτιστική κληρονομιά.

✚ Αρχικά, και σε ό,τι αφορά την ελληνική δημόσια διοίκηση, θα λέγαμε ότι χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικές δομές, ανεπαρκή πρόσβαση στην πληροφόρηση και έλλειψη συντονισμού. Αυτά τα προβλήματα, υπήρξαν το χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελληνικού διοικητικού συστήματος, πολύ πριν την οικονομική κρίση, με σημαντικό κόστος για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

Η δημόσια διοίκηση ουσιαστικά αντανάκλα το πρότυπο οργάνωσης του κράτους, τις παθογένειες του ελληνικού συστήματος και τον τρόπο ανάπτυξης του. Βέβαια, αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι η δημόσια διοίκηση βρίσκεται από δεκαετίες σε βαθιά και γενικευμένη κρίση. Μια κρίση που παρά τις χρόνιες εξαγγελίες για αναδιοργάνωση του κράτους και συνάμα τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης αναπαράγεται και βαθαίνει. Ουσιαστικά αποτελεί το ανεστραμμένο είδωλο της πολιτικής ζωής.

Το ξέσπασμα της κρίσης και η παρατεταμένη ύφεση έκανε πιο επιτακτική από ποτέ την ανάγκη για την άμεση υλοποίηση όλων των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Άλλωστε, η ιδιαιτερότητα του δημόσιου τομέα δεν έγκειται σε τόσο μεγάλο βαθμό στο μέγεθος του και τη δημόσια δαπάνη για τα έξοδα του, αλλά στο μικρό βαθμό αποδοτικότητας και στην παροχή χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Έχοντας ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη, την ενίσχυση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας και την προσέλκυση επενδύσεων, η ελληνική πολιτικοδιοικητική μηχανή καλείται να προβεί στο σχεδιασμό, το συντονισμό και την εφαρμογή μιας σειράς διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Προαπαιτούμενο της βιωσιμότητας των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων είναι η αποτελεσματική και λειτουργικά εύρυθμη ελληνική δημόσια διοίκηση.

Το βασικό θέμα της παρούσας εργασίας ήταν το ζήτημα των αποκρατικοποιήσεων και της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, που έχει άμεση

αναφορά στη γενικότερη συζήτηση όσον αφορά τη σκοπιμότητα, την έκταση και τον τρόπο παρέμβασης του κράτους στην οικονομία και ειδικότερα, στην προβληματική των ιδιωτικοποιήσεων. Η λογική των εφαρμοζόμενων μέτρων, παρότι συνδέεται με αυτήν τη συζήτηση, εμφανίζει ορισμένες διαφοροποιήσεις και ιδιαιτερότητες, καθώς είναι σαφώς επηρεασμένη και εκ των πραγμάτων προσαρμοσμένη στα δεδομένα που δημιουργεί η οικονομική κρίση.

✚ Γενική διαπίστωση αποτελεί η τάση μετατόπισης της βαρύτητας στις οικονομικές συνέπειες των πολιτικών αποκρατικοποίησης και αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, υπό την πίεση των δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών και της ανάγκης χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους της χώρας.

Η πολιτική των αποκρατικοποιήσεων, όπως σχεδιάστηκε και ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής ατζέντας των κυβερνήσεων από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 μέχρι το 2009, επηρεάστηκε σημαντικά από την οικονομική κρίση. Άμεση συνέπεια της κρίσης αποτέλεσε η πολιτική αναβάθμιση του ζητήματος, θέτοντας τις διαδικασίες διαχείρισης και απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων του κράτους στο επίκεντρο των κυβερνητικών προτεραιοτήτων. Σε πρακτικό επίπεδο, η οικονομική κρίση είχε δύο βασικές επιπτώσεις όσον αφορά το χρόνο υλοποίησης και το πεδίο εφαρμογής των σχετικών μεταρρυθμίσεων: αφενός οδήγησε στην επιτάχυνση των διαδικασιών υλοποίησης του προγράμματος Αποκρατικοποιήσεων και Αξιοποίησης της Δημόσιας Περιουσίας και αφετέρου, διεύρυνε το χαρτοφυλάκιο των προς πώληση ή αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα, ωστόσο, η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά το οικονομικό περιβάλλον εντός του οποίου εφαρμόζονται οι πολιτικές αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, καθώς υποβαθμίστηκε η αξία των περιουσιακών στοιχείων και μειώθηκε αισθητά το (διεθνές και εγχώριο) ενδιαφέρον ανάληψης και πραγματοποίησης επενδυτικών έργων.

Η τάση των ιδιωτικοποιήσεων και της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας δεν περιορίζεται μόνο στα δημόσια κτήρια και τις εκτάσεις της χώρας. Πολλά είναι τα ιστορικά πολιτιστικά μνημεία της Ελλάδας, που για χάρη του δημοσίου ελλείμματος πρόκειται να ενοικιαστούν για πολλά χρόνια σε ιδιώτες.

✚ Η προστασία των πολιτιστικών αγαθών είναι αναμφίβολα μία επιτακτική ανάγκη, και οι ολοένα αυξανόμενοι κίνδυνοι που τα απειλούν, κινητά και ακίνητα, ώθησαν την τελευταία πενήκονταετία διεθνείς οργανισμούς, όπως την Unesco

και το Συμβούλιο της Ευρώπης, να πάρουν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος σε διεθνές επίπεδο. Αποτέλεσμα αυτών των κινητοποιήσεων ήταν η σύναψη διεθνών συμβάσεων για την αντιμετώπιση επιμέρους θεμάτων της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όμως, η αληθινή βαρύτητα των συμβάσεων αυτών δεν είναι μεγάλη, καθώς τις έχουν υιοθετήσει, κατά το πλείστον, οι χώρες “εξαγωγής” πολιτιστικών αγαθών.

Γενικά, έχει παρατηρηθεί ότι τα κράτη διακρίνονται από μία εσωστρέφεια στο θέμα της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και μια εμμονή στις εθνικές τους νομοθεσίες για το θέμα. Η χώρα μας, ως κατ’ εξοχήν χώρα “εξαγωγής”, έχει κυρώσει τις διεθνείς συμβάσεις και τις εφαρμόζει. Γενικά, η χώρα μας προσπαθεί να συμβαδίζει με τις διεθνείς εξελίξεις στο θέμα της προστασίας και να αναπροσαρμόζει αυτές σύμφωνα με τα ελληνικά δεδομένα στον τομέα της προστασίας των πολιτιστικών αγαθών.

Όσον αφορά στην προστασία των πολιτιστικών αγαθών στην ελληνική έννομη τάξη, ίσχυε εδώ και 70 σχεδόν έτη η ίδια αρχαιολογική νομοθεσία, που αποτελούσε έναν από τους πλέον μακροβιότερους νόμους στην ιστορία του νέου Ελληνικού Κράτους.

Η προστασία των νεώτερων πολιτιστικών αγαθών, επίσης, στο εθνικό μας δίκαιο ήταν ανεπαρκής μέχρι την ψήφιση του ισχύοντος-νέου αρχαιολογικού νόμου. Τα νομοθετικά μέτρα ενάντια στην παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών ήταν εντελώς ανεπαρκή, τόσο λόγω της ατελούς περιγραφής των παραβάσεων, όσο και του χαμηλού ύψους των προβλεπόμενων ποινών (Ένα θετικό σημείο του νέου αρχαιολογικού νόμου είναι η εισαγωγή αυστηρών κυρώσεων για τους παραβάτες).

Όσον αφορά στα ακίνητα πολιτιστικά μνημεία, αυτά πρέπει να διέπονται από ειδικό καθεστώς προστασίας και διαχείρισης. Παλαιότερα, επικρατούσε η αντίληψη ότι τα μνημεία και οι ιστορικές περιοχές-οικισμοί πρέπει να τελούν υπό καθεστώς απόλυτης προστασίας, αποκλείοντας έτσι κάθε ανθρώπινη παρέμβαση και επέμβαση. Αυτού του είδους η προστασία κατέληγε να είναι, σε τελική ανάλυση, αρνητική προστασία. Ευτυχώς για τα ίδια τα μνημεία, έγινε σαφές με την πάροδο του χρόνου ότι η απομόνωσή τους όχι μόνο δεν εξασφαλίζει τη διατήρηση των πολιτιστικών, ιστορικών κλπ. χαρακτηριστικών τους, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί να επιφέρει και τα αντίθετα αποτελέσματα. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη

διαφοροποίηση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, οδήγησε στην εγκατάλειψη της ιδέας της απόλυτης-αρνητικής προστασίας και στη μετάβαση στο μοντέλο της ενσωμάτωσης των προστατευόμενων μνημείων και περιοχών στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο. Η νέα αντίληψη που σήμερα κυριαρχεί εντάσσει τα προστατευόμενα μνημεία και περιοχές στη στρατηγική για την αιεφόρο ανάπτυξη, η οποία στηρίζεται στα οφέλη που μπορούν να προκύψουν για την κοινωνία από την ορθολογική διαχείριση των προστατευόμενων μνημείων, δηλαδή του συνόλου των απαραίτητων ενεργειών και μέτρων για τη προστασία, ανάδειξη και λειτουργία τους.

✚ Τα συμπεράσματα που μπορέσαμε και βγάλαμε μέσα από τα ερωτηματολόγια, αντιπροσωπεύουν την αντίληψη του Έλληνα πολίτη για τη σημερινή κατάσταση και την πολιτική της κυβέρνησης, σε ό,τι αφορά την εκποίηση ή τη μακροχρόνια ενοικίαση της δημόσιας και πολιτιστικής μας κληρονομιά. Θα λέγαμε λοιπόν, ότι οι Έλληνες πολίτες:

- Φαίνεται να μην συμφωνούν καθόλου με την πολιτική που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση ως προς την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης.
- Μοιάζουν να μην είναι ενήμεροι για τη δημόσια περιουσία που ανήκει στο ελληνικό κράτος.
- Δεν συμφωνούν καθόλου με την εκποίηση μεγάλου μέρους της δημόσιας περιουσίας της χώρας.
- Φαίνεται να μην είναι καλά ενημερωμένοι για τα δημόσια κτήρια τα οποία πρόκειται να νοικιαστούν ή και να πουληθούν για την εξόφληση του δημοσίου χρέους.
- Γνωρίζουν το τι είναι το ΤΑΙΠΕΔ και ποια η λειτουργία του.
- Εκτιμούν ότι «ίσως» οι ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων εκτάσεων να βελτιώσουν μελλοντικά τη δημόσια οικονομία της χώρας.
- Δεν γνωρίζουν ποιοι νόμοι είναι αυτοί που προστατεύουν τη δημόσια περιουσία.

- Αν και φαίνονται να μην είναι πλήρως ενημερωμένοι για την δημόσια περιουσία της χώρας, γνωρίζουν ότι πολλά ιστορικά και σημαντικά μέρη της Ελλάδος πρόκειται να περάσουν στην ιδιοκτησία του ΤΑΙΠΕΔ.
  - Πιστεύουν ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στη χώρα μας εξαιτίας της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας.
  - Εκτιμούν ότι οι σημαντικότερες επιπτώσεις που μπορεί να υποστεί η χώρα μας εξαιτίας της ενοκίασης/εκποίησης της δημόσιας περιουσίας είναι να χαθεί το δικαίωμα του πολεοδομικού σχεδιασμού, να χαθεί η εθνική ενότητα αλλά και να μειωθούν τα δημοσιονομικά.
  - Εκτιμούν ότι δεν υπάρχει διαφάνεια στους διαγωνισμούς που κάνει η κυβέρνηση για την εκλογή των ιδιωτών που θα νοικιάσουν και θα εκμεταλλευτούν τη δημόσια περιουσία.
  - Θεωρούν ότι ο καλύτερος τρόπος προστασίας και ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας είναι να εφαρμοστούν οι σχετικοί ποινικοί και άλλοι νόμοι προστασίας και να απαγορευτεί η οποιαδήποτε διαχειριστική ενέργεια, η οποία θα έχει σκοπό τον αποχαρακτηρισμό της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου.
- ✚ Σε ότι αφορά τα συμπεράσματα που βγάλαμε από τη συνέντευξη που μας παραχώρησε το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού θα λέγαμε ότι υπάρχουν έντονες διαφορές σε ό,τι αφορά τις απόψεις των πολιτών από αυτές της κυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, η κυβέρνηση εκτιμά ότι:
- Το πρόβλημα με τη διαχείριση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας συνδέεται με την ανυπαρξία κεντρικής πολιτικής και ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης, με έμφαση στη διαφάνεια, τον έλεγχο και την αποδοτικότητα.
  - Το Ελληνικό Δημόσιο δεν γνωρίζει το μέγεθος της ακίνητης περιουσίας του, κυρίως λόγω της ανυπαρξίας πλήρους και ακριβούς κτηματολογίου.
  - Μεγάλο μέρος των δημόσιων ακινήτων έχουν πολλαπλές δεσμεύσεις και περιορισμούς ως προς την αξιοποίησή τους, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται η εμπορική αξία της δημόσιας περιουσίας σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από εκείνα της αγοράς.

- Η δημόσια περιουσία δεν πρόκειται να πουληθεί, αλλά να αξιοποιηθούν κομμάτια της που μέχρι σήμερα δεν προσέφεραν κανένα οικονομικό όφελος στα δημοσιονομικά της χώρας.
- Ότι δεν πουλάει την κληρονομιά αλλά πρόκειται να την αναβαθμίσει και να προβάλει καλύτερα τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

✚ Πρωταρχικός στόχος της κυβέρνησης θα πρέπει να είναι ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και η βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητάς της. Ένας στόχος, που παρά τα διάφορα και αρκετές φορές προς τη σωστή κατεύθυνση μέτρα που ελήφθησαν κατά περιόδους, δεν έχει επιτευχθεί έως σήμερα.

Οι προτάσεις και συστάσεις για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, όπως διατυπώνονται στο πλαίσιο εκθέσεων και πορισμάτων αφορούν στους ακόλουθους τομείς και μπορούν να κωδικοποιηθούν ως εξής:

- i. Στρατηγικός σχεδιασμός, προγραμματισμός, παρακολούθηση υλοποίησης και αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων
- ii. Συντονισμός
- iii. Στρατηγική διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού για το σύνολο της διοίκησης
- iv. Μεταρρύθμιση δομών και μεθόδων εργασίας
- v. Απλοποίηση των νομικών και διοικητικών διαδικασιών
- vi. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση - Ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης των δεδομένων και των πληροφοριών
- vii. Εξορθολογισμός και μείωση των δημοσίων δαπανών

✚ Για την αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας αλλά και τη διασφάλιση του κοινωνικού συμφέροντος, απαιτείται συντονισμός όλων των φορέων διαχείρισης και πρωτίστως δημιουργία ενός πλήρους ηλεκτρονικού μητρώου ακινήτων του Δημοσίου (της κεντρικής διοίκησης, των ΟΤΑ, των ΟΚΑ, των ΝΠΔΔ, των κληροδοτημάτων κ.ά.) με την ενοποίηση όλων των διάσπαρτων πληροφοριών σε μία ηλεκτρονική γεωγραφική βάση δεδομένων. Η δημιουργία ενός ανεξάρτητου και ευέλικτου φορέα διαχείρισης πιθανότατα θα συνέβαλλε ώστε να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά τα προβλήματα του ανεπαρκούς συντονισμού, της

γραφειοκρατίας και των πολλαπλών και επικαλυπτόμενων αρμοδιοτήτων. Ο εν λόγω φορέας θα πρέπει να συγκεντρώνει υπό την εποπτεία του όλες τις επιμέρους εταιρίες και φορείς διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας, με σκοπό τη διαφάνεια και την αποτελεσματική ενοποίηση των δράσεων.

- ✚ Παράλληλα, θα πρέπει να αναλάβει το συντονισμό των ενεργειών καταγραφής και διαφύλαξης της δημόσιας ακίνητης περιουσίας και τη δημιουργία ενός ενιαίου περιουσιολογίου, προκειμένου να είναι πλέον δυνατή η αποτίμηση της αξίας της δημόσιας ακίνητης περιουσίας. Επιπλέον, μπορεί να αναλάβει τη διενέργεια και παρακολούθηση των διαγωνισμών αξιοποίησης μεγάλων δημόσιων ακινήτων και να έχει την ευθύνη της κάλυψης των στεγαστικών αναγκών όλων των φορέων του Δημοσίου.
- ✚ Επιπλέον, η ασφάλεια και φύλαξη των αγαθών είναι πλημμελής. Άλλωστε, τα διάφορα μέτρα καταναγκασμού δεν συνοδεύονται από φορολογικά κίνητρα, όπως συμβαίνει σε ξένες νομοθεσίες. Υπάρχει η ανάγκη για βελτίωση των μεθόδων εντοπισμού των παρανόμως εξαχθέντων πολιτιστικών αγαθών, καθώς και των μεθόδων πληροφόρησης μεταξύ των διοικητικών οργάνων.

Γι' αυτό το λόγο, θα πρέπει να καταρτιστούν μητρώα εθνικών θησαυρών. Με τα μητρώα αυτά θα ήταν εύκολα αναγνωρίσιμη η ταυτότητα της ανακαλυφθέντος αγαθού και έτσι πιο εύκολη και η απόδοσή του. Η προαιρετική εισαγωγή της από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δελτίου στοιχείων κάθε πολιτιστικού έργου, ώστε ο επίδοξος αγοραστής να είναι σίγουρος ότι το εν λόγω αγαθό δεν είναι κλεμμένο, θα ήταν ένα θετικό βήμα. Δυστυχώς, η απογραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα δεν γίνεται με ενιαίες και σύγχρονες μεθόδους, η καταγραφή των αντικειμένων που φυλάσσονται στις αποθήκες των μουσείων και στις ιδιωτικές κατοικίες είναι ελλιπέστατη, ενώ τα ευρήματα των αρχαιολογικών ανασκαφών δε δημοσιεύονται εγκαίρως.

Για τη γενικότερη προστασία της δημόσιας και πολιτιστικής κληρονομιάς προτείνεται:

- Να εφαρμοστούν οι σχετικοί ποινικοί και άλλοι νόμοι προστασίας και να απαγορευτεί η οποιαδήποτε διαχειριστική ενέργεια, η οποία θα έχει σκοπό τον αποχαρακτηρισμό της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου.

- Να τροποποιηθούν οι σχετικοί νόμοι προκειμένου να αφαιρεθεί η αρμοδιότητα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου από τους διάφορους δημόσιους φορείς (Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων κ.λπ.).
- Να δημιουργηθεί μια Ανεξάρτητη Αρχή για την προστασία της δημόσιας γης ανεξαρτήτως από τον ιδιοκτήτη της (Δημόσιο, Εκκλησία, μοναστήρια ή και ιδιώτες) ή Εισαγγελικό Σώμα σχετικό με τη δίωξη των ιδιοκτητών της δημόσιας και γενικότερα κοινωνικής ιδιοκτησίας.
- Να δημιουργηθεί Επιμελητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης, στο οποίο να ανήκουν όλοι όσοι έχουν εξειδικευτεί σε θέματα Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Πολεοδομίας.

Σε κάθε περίπτωση, επιβάλλονται η ορθολογική διαχείριση των στεγαστικών αναγκών των δημόσιων υπηρεσιών, η αποδοτική και προγραμματισμένη διοίκηση και διαχείριση των ακινήτων του Δημοσίου, αλλά και η διασφάλιση του κοινωνικού συμφέροντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Κ. (2010), *Παγκόσμια οικονομική κρίση, ουδέ κακόν αμιγές καλού*, Επιστημονικό Μάρκετινγκ, Τεύχος 56, σελ. 71-72
- Εφημερίδα Καθημερινή, (2010), *Ο έλεγχος θα φέρει οδυνηρές αλλαγές – Τα γεγονότα του κρίσιμου εξαμήνου*, Αθήνα, σελ. 4
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 169
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003), *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 40
- Κορομπίλη, Σ. (1994), *Μέθοδοι Έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία*, Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, σελ. 43
- Λιανός, Θ., Μπένος, Θ. (2013), *Μακροοικονομική Θεωρία & Πολιτική*, Αθήνα: Μπένου, σελ. 363-8, 399-400
- Μακρυδημήτρης, Α. (2010), *Δημόσια Διοίκηση, Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, σελ. 239-241
- Τσαμαντάνης, Χ., Καρίκης, Δ. (2013), *Η κρίση στο πολιτικό σύστημα και στη δημόσια διοίκηση: Μια κριτική ματιά με το βλέμμα στο αύριο*, σελ. 2-4,10-11
- Ρεγκούκος Π. (2013), *Επιχειρηματικότητα σε κρίση*, Αθήνα: Σταμούλης, σελ. 106
- Χαπιζάνης, Π. (2009), *Κοινόχρηστη δημόσια περιουσία (αιγιαλός-όχθη)*, Αρμοδιότητα Υπουργείου Οικονομικών & Διαδικασία Αμμοληψίας, Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σελ. 2-6, 6-8

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bell, J. (1997), *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μετάφρ. Ρήγα, Αθήνα: Gutenberg, p.p. 50, 143
- Gavron, H., (1966), *The Captive Wife*. London: Routledge & Kegan Paul, p.p. 159

- Kotler, P. & Lee, N. (2007), Marketing in the Public Sector, Wharton School Publishing, p.p. 23
- Wright V. (1994), Reshaping the State: The Implications for Public Administration, in: Müller W.C., Wright V. (eds), *The State in Western Europe. Retreat or Redefinition?*, GB: Frank Cass, σελ.105

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα, 2013,

http://el.wikibooks.org/wiki/wiki/Οικονομική_κρίση_Αιτίες_και_αποτελέσματα

<http://www.hradf.com/el/the-fund>, 2011, Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου

<http://www.fortunegreece.com/article/teped-ola-litourgoun-diafania/>, 2014, Διευκρινίσεις για την αξιοποίηση των ακινήτων του Δημοσίου που έχουν «περάσει» στο Ταμείο

<http://www.ramnousia.com/2012/07/epikindynh-diakybernhsh.html#.VDpKC1dPDs0>, 2012, Κάτω από μια επικίνδυνη διακυβέρνηση

<http://www.newsbomb.gr/chrhma/story/454686/ayta-einai-ta-fileta-poy-xepoyla-to-elliniko-dimosio>, 2014, Αυτά είναι τα φιλέτα που ξεπουλά το ελληνικό Δημόσιο

<http://www.newsbomb.gr/apokalypseis/story/496113/taiped-sto-sfyri-kai-i-spania-fysiki-klironomia-tis-elladas>, 2014, ΤΑΙΠΕΔ: Στο «σφυρί» και η σπάνια φυσική κληρονομιά της Ελλάδας

Πολιτιστική κληρονομιά, 2013, http://el.wikipedia.org/wiki/Πολιτιστική_Κληρονομιά

http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm, 2010, Παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά UNESCO

http://www.yppo.gr/1/g1540.jsp?obj_id=16, 2014, Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων και Ακίνητης Περιουσίας

N. Κοντράρου-Ρασσιά, 2013, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=392079>, Το 15% της δημόσιας περιουσίας είναι μνημεία

Σακαλή, Ο., 2014, <http://www.avgi.gr/article/3385962/einai-ta-mnimeia-idiotiki-periousia-tou-dimosiou->, Είναι τα μνημεία "ιδιωτική περιουσία του δημοσίου";

Καρατζιού, Ν, 2014, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=416803>, Ξεπούλημα της Πλάκας

Κατσάκος, Π., 2014, <http://www.avgi.gr/article/2999677/to-xepoulima-tis-akronauplias-apo-ti-xounta-os-to-taiped>, Το ξεπούλημα της Ακτοναυπλίας

Αδίστακτος ο Σαμαράς ξεπουλά και τον τύμβο των Σαλαμινομάχων, 2014, <http://www.news.935radio.gr/Αδίστακτος-ο-Σαμαράς-ξεπουλά-και-τον-τύμβο-των-Σαλαμινομάχων.html>

Τερζής, Κ., 2014, http://kostasxan.blogspot.gr/2014/06/blog-post_7017.html, Ξεπουλάνε και τις Θερμοπύλες

Μύριλλα, Δ., 2014, <http://www.imerodromos.gr/xepoylima/>, Ξεπουλούν την ιστορία στο γιουσουρούμι

Μεθοδολογικές Έρευνες, 2007, <http://www.slideshare.net/dourvas/project-10107509>

Ποσοτικές έρευνες, (n.d.), <http://www.ekke.gr/estia/Grenved/seminar3.htm>

Ποιοτική έρευνα, 2012. Πανεπιστήμιο, http://lab.pe.uth.gr/psych/index.php?option=com_content&view=article&id=87&Itemid=245&lang=el

Barker G., «The case for selling state-owned assets», συνέντευξη σε Athens News, (C. Papachlimintzos), 2011, <http://www.athensnews.gr/issue/13472/51118>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

1. Φύλο

Άντρας		
Γυναίκα		

2. Ηλικία

18-24		
25-35		
36-40		
41-60		
61 και άνω		

3. Μορφωτικό επίπεδο

Απόφοιτος Δημοτικού		
Απόφοιτος Γυμνασίου		
Απόφοιτος Λυκείου		
Κάτοχος πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ		

4. Επάγγελμα

Δημόσιος υπάλληλος	
Ιδιωτικός υπάλληλος	
Ελεύθερος επαγγελματίας	
Φοιτητής	
Άνεργος	

5. Συμφωνείτε με την πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση ως προς την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης?

Ναι, συμφωνώ απόλυτα	
Συμφωνώ εν μέρει	
Δεν συμφωνώ	
Δεν συμφωνώ καθόλου	
Δεν γνωρίζω	

6. Είστε ενήμεροι για τη δημόσια περιουσία που ανήκει στο κράτος?

Ναι, είμαι ενήμερος/η	
Όχι, δεν είμαι ενήμερος/η	
Δεν γνωρίζω πολλά επί του θέματος	

7. Η κυβέρνηση σκοπεύει να εκποιήσει ένα μεγάλο μέρος από τη δημόσια πολιτιστική περιουσία της χώρας. Είστε σύμφωνοι με αυτό?

Ναι, συμφωνώ απόλυτα		
Συμφωνώ εν μέρει		
Δεν συμφωνώ		
Δεν συμφωνώ καθόλου		
Δεν γνωρίζω		

8. Γνωρίζετε ποια δημόσια κτήρια σκοπεύουν να πουληθούν για την εξόφληση του χρέους της χώρας μας?

Ναι, τα γνωρίζω		
Όχι, δεν τα γνωρίζω		
Γνωρίζω μερικά		

9. Γνωρίζετε τι είναι το ΤΑΠΠΕΔ και ποια η λειτουργία του?

Ναι	
Όχι	

10. Η κυβέρνηση ακολουθεί την πολιτική της πολυετούς ενοικίασης σε ιδιώτες της δημόσιας περιουσίας. Εκτιμάτε ότι κάτι τέτοιο θα βοηθήσει την οικονομία της Ελλάδας μελλοντικά?

		Ποσοστό
Ναι		
Όχι		
Ίσως		
Δεν γνωρίζω		

11. Γνωρίζετε αν υπάρχουν νόμοι που να προστατεύουν τη δημόσια περιουσία?

Ναι	
Όχι	

12. Ποια από τα παρακάτω μέρη-μνημεία έχετε ακούσει ότι πρόκειται να περιέλθουν στην ιδιοκτησία του ΤΑΠΠΕΔ?

Η Ακροναυπλία		
Ο τύμβος των Σαλαμινομάχων		
Ο αρχαίος δήμος Σουνίου		
Δεκάδες διατηρητέα κτήρια στην Πλάκα		
Το κτήριο της Μπουμπουλίνας		
Τα προσφυγικά της Λ. Αλεξάνδρας		
Θερμοπύλες		
Η χερσόνησος του Αγίου Κοσμά		

13. Πιστεύετε ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στη χώρα μας εξαιτίας της εκποίησης της δημόσιας περιουσίας? Αν ναι, ποια από τις παρακάτω θεωρείτε τις σημαντικότερες?

Ναι		
Όχι		
Ίσως		
Δεν γνωρίζω		

Υποβάθμιση του κόστους εργασίας στη χώρα		
Φτηνός τουρισμός και καταλύματα για Ευρωπαίους συνταξιούχους		
Χάνεται το δικαίωμα του πολεοδομικού σχεδιασμού		
Χάνεται η εθνική ενότητα		
Μειώσεις στα δημοσιονομικά της χώρας		

14. Εκτιμάτε ότι υπάρχει διαφάνεια στους διαγωνισμούς για την αγορά ή εννοίκιαση της δημόσιας περιουσίας στην Ελλάδα?

		Ποσοστό
Ναι		
Όχι		
Ίσως		
Δεν γνωρίζω		

15. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο καλύτερος τρόπος προστασίας και ασφάλισης της δημόσιας περιουσίας?

Να εφαρμοστούν οι σχετικοί ποινικοί και άλλοι νόμοι προστασίας και να απαγορευτεί η οποιαδήποτε διαχειριστική ενέργεια, η οποία θα έχει σκοπό τον αποχαρακτηρισμό της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου.		
Να τροποποιηθούν οι σχετικοί νόμοι προκειμένου να αφαιρεθεί η αρμοδιότητα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας του Δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου από τους διάφορους δημόσιους φορείς (Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου, Εταιρεία Τουριστικών Ακινήτων κ.λπ.).		
Να δημιουργηθεί μια Ανεξάρτητη Αρχή για την προστασία της δημόσιας γης ανεξαρτήτως από τον ιδιοκτήτη της (Δημόσιο, Εκκλησία, μοναστήρια ή και ιδιώτες) ή Εισαγγελικό Σώμα σχετικό με τη δίωξη των ιδιοκτητών της δημόσιας και γενικότερα κοινωνικής ιδιοκτησίας.		
Να δημιουργηθεί Επιμελητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης, στο οποίο να ανήκουν όλοι όσοι έχουν εξειδικευτεί σε θέματα Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Πολεοδομίας.		
Αγώνες και διαμαρτυρίες από τους πολίτες της χώρας		
Αλλαγή πολιτικής της κυβέρνησης		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β' – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

1. Όταν μιλάμε για «δημόσια περιουσία του κράτους» σε τι ακριβώς αναφερόμαστε;
2. Ποιος φορέας είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της δημόσιας περιουσίας;
3. Που οφείλεται, κατά την άποψή σας, το πρόβλημα διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας;
4. Ποιο ακριβώς είναι το μέγεθος της Δημόσιας περιουσίας του ελληνικού δημοσίου;
5. Ποιον θεωρείτε τον καλύτερο τρόπο αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας;
6. Πώς βλέπετε τη σημερινή κατάσταση της Ελλάδας και τι εικόνα πιστεύετε ότι προβάλετε στο εξωτερικό;
7. Ποιος είναι ο ρόλος του ΤΑΙΠΕΔ σύμφωνα με την κυβέρνηση;
8. Ποιο είναι το μελλοντικό πρόγραμμα της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τις αποκρατικοποιήσεις;
9. Είναι εφικτή η ουσιαστική μείωση του χρέους μέσω των ιδιωτικοποιήσεων ή θα αποδειχθούν ξεπούλημα;
10. Τι απαντάτε σε αυτούς που κατηγορούν την κυβέρνηση ότι «ξεπουλάει» την πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας προς χάριν της εξόφλησης του δημοσίου χρέους;

